

2-7 mars

Debatter m. m.

Tisdagen den 6 mars	Sid.
Svar på fråga av fröken Nordström om tillfälliga postexpeditioner vid pensionärs- och ålderdomshem för utbetalning av folkpension	6
Interpellationer:	
av fröken Ljungberg ang. bristen på gymnasielektorer	8
av herr Larsson, Thorsten, ang. övningsassistenternas undervisningsverksamhet vid tekniska högskolan i Stockholm	9
Onsdagen den 7 mars	
Om sänkning av rösträttsåldern	12
Anslag under andra huvudtiteln:	
Dagarvodet till nämndemän vid häradsrätterna	13
Dagarvodet till vattenrättsnämndemän	16
Om ändrad ordning för uppförande i statsbudgeten av anslag till avlöningar	18
Om försäljning av statens aktier i LKAB, m. m.	21
Om viss höjning av det skattefria bottenbeloppet vid den statliga förmögenhetsbeskattningen	35
Taxeringen av medel å skogskonto, m. m.	39
Om vissa ändringar i förordningen om allmän energiskatt	47
Åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet m. m.	50
Om genomförande av fyrtio timmars arbetsvecka senast år 1967	60
Rabatter för folkpensionärer m. fl. vid resor på statens järnvägars och postverkets busslinjer	64
Om stimulerande av gåvor till religiösa m. fl. ändamål	68

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 7 mars

Val av ombud jämte suppleanter i Europarådets rådgivande församling	11
Konstitutionsutskottets utlåtande nr 3, om viss ändring av direktiven för 1958 års utredning kyrka—stat	12
— nr 4, om sänkning av rösträttsåldern	12
Statsutskottets utlåtande nr 2, ang. utgifterna inom justitiedepartementets verksamhetsområde	13
— nr 12, ang. utgifterna inom civildepartementets verksamhetsområde	17
— nr 32, ang. nedsättning av allmän kommunalskatt i anledning av övergångsbidrag vid vissa ändringar i den kommunala indelningen, m. m.	17
Konstitutionsutskottets utlåtande nr 2, ang. nedsättning av allmän kommunalskatt i anledning av övergångsbidrag vid vissa ändringar i den kommunala indelningen, m. m.	17
Statsutskottets utlåtande nr 33, ang. anslag för militärhistorisk verksamhet m. m.	18
— nr 34, ang. utgifterna å kapitalbudgeten: ecklesiastikdepartementet	18
— nr 35, om ändrad ordning för uppförande i statsbudgeten av anslag till avlöningar	18
— nr 36, om försäljning av statens aktier i LKAB, m. m.	21
Bevillningsutskottets betänkande nr 13, om ändrade bestämmelser rörande uppbörd av automobilskatt	35
— nr 14, om viss höjning av det skattefria bottenbeloppet vid den statliga förmögenhetsbeskattningen	35
— nr 15, ang. vissa ändringar av förordningen om taxering för inkomst av medel som insatts å skogskonto	39
— nr 19, ang. vissa ändringar i förordningen om allmän energiskatt	47
— nr 20, ang. åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet m. m.	50
— nr 21, om undantagande av alkoholhaltiga drycker från rätten till avdrag vid beskattningen för representationskostnader	60
Andra lagutskottets utlåtande nr 7, om översyn av reglerna för samhällets stöd åt ensamstående barnförsörjare	60
— nr 8, om utredning för genomförande av fyrtio timmars arbetsvecka senast år 1967.	60
— nr 9, om ersättning från den allmänna sjukförsäkringen för kostnad för sjukgymnastik eller därmed jämförlig behandling	64
Tredje lagutskottets utlåtande nr 10, ang. ändrad lydelse av 4 kap. 1 och 4 §§ vattenlagen	64
Allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 1, ang. rabatter för folkpensionärer m. fl. vid resor på statens järnvägars och postverkets busslinjer, m. m.	64
— nr 2, om stimulerande av gåvor till religiösa m. fl. ändamål, m. m.	68

Fredagen den 2 mars

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Justerades protokollet för den 23 nästlidne februari.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökning:

Till riksdagens första kammare

Undertecknad anhåller härmed vördsam om ledighet från riksdagsarbetet under tiden den 6 till och med den 14 mars för att i samband med en pågående utredning besöka svenska beskickningar i Europa och Nordafrika.

Stockholm den 1 mars 1962

Ivar Johansson

Den begärda ledigheten beviljades.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1962/63 till oförutsedda utgifter;

nr 85, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1962/63 till avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster;

nr 86, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1962/63;

nr 87, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde; och

nr 88, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av

vissa avtal om överlåtelse av fastigheter inom kommunikationsdepartementets ämbetsområde.

Anmälades och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 83, till Konungen i anledning av väckt motion angående kravet på egenhändigt undertecknande av aktiebrev.

Anmälades och godkändes tredje lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 84, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till viss ändring av lagen om rätt till fiske.

Anmälades och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 89, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förslag till förordning med provisoriska bestämmelser rörande utbildningstiden för vissa värnpliktiga.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 48, angående omorganisation av de fiskesakkunniga organen i vattenmål, m. m.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 56, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 65, med förslag till lag med särskilda be-

stämmelser rörande riksbankens sedelutgivning, m. m.

Anmäldes och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 60, angående anslag till nybyggnad för statens polisskolas huvudskola i Stockholm;

nr 67, angående anslag till skogshögskolan för budgetåret 1962/63;

nr 69, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 och 3 §§ lagen den 16 maj 1957 (nr 202) med särskilda bestämmelser om kommuns, landstingskommuns och annan samfällighets utdebitering av skatt för åren 1958—1965, m. m.;

nr 71, med förslag till lag om ändring i kommunallagen den 18 december 1953 (nr 753), m. m.; och

nr 72, angående anslag till teckning av aktier i Aktiebolaget Ceaverken, m. m.

Anmäldes och bordlades en av bankoutsrottet jämlikt § 21 riksdagsstadgan gjord anmälan, att till utskottet från fullmäktige i riksbanken inkommit framställning angående dispositionen av överskotten från riksbankens rörelse.

Anmäldes och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående nedsättning av allmän kommunal-skatt i anledning av övergångsbidrag vid vissa ändringar i den kommunala indelningen, m. m.;

nr 3, i anledning av motion om viss ändring av direktiven för 1958 års utredning kyrka—stat; samt

nr 4, i anledning av väckt motion om sänkning av rösträttsåldern;

statsutskottets utlåtanden:

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1962/63 inom justitiedeparte-

mentets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner;

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1962/63 inom civildepartementets verksamhetsområde;

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om nedsättning av allmän kommunal-skatt i anledning av övergångsbidrag vid vissa ändringar i den kommunala indelningen, m. m., såvitt propositionen icke angår lagförslaget;

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för militärhistorisk verksamhet under budgetåret 1962/63 m. m.;

nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna å kapitalbudgeten för budgetåret 1962/63 inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde;

nr 35, i anledning av väckta motioner om ändrad ordning för uppförande i statsbudgeten av anslag till avlöningar; samt

nr 36, i anledning av väckta motioner om försäljning av statens aktier i LKAB, m. m.;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 13, i anledning av väckt motion om ändrade bestämmelser rörande uppbörd av automobilskatt;

nr 14, i anledning av väckta motioner om viss höjning av det skattefria bottenbeloppet vid den statliga förmögensbeskattningen;

nr 15, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar av förordningen om taxering för inkomst av medel som insatts å skogskonto;

nr 19, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i förordningen om allmän energiskatt;

nr 20, i anledning av väckta motioner angående åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet m. m.; samt

nr 21, i anledning av väckt motion om undantagande av alkoholhaltiga drycker från rätten till avdrag vid beskattningen för representationskostnader;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 7, i anledning av väckt motion om översyn av reglerna för samhällets stöd åt ensamstående barnförsörjare;

nr 8, i anledning av väckta motioner om utredning för genomförande av fyrtio timmars arbetsvecka senast år 1967; samt

nr 9, i anledning av väckta motioner om ersättning från den allmänna sjukförsäkringen för kostnad för sjukgymnastik eller därmed jämförlig behandling;

tredje lagutskottets utlåtande nr 10, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 4 kap. 1 och 4 §§ vattenlagen, dels ock i ämnet väckta motioner; även som

allmänna beredningsutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av väckta motioner angående rabatter för folkpensionärer

m. fl. vid resor på statens järnvägars och postverkets busslinjer, om utvidgning av statens järnvägars rabatter för folkpensionärer och om rabatterade järnvägsresor för invalidpensionärer m. fl.; samt

nr 2, i anledning av väckta motioner om stimulerande av gåvor till religiösa m. fl. ändamål och om åtgärder till främjande av humanitär verksamhet m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.10.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Tisdagen den 6 mars

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Justerades protokollet för den 27 och den 28 nästlidne februari.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 90, till Konungen i anledning av väckta motioner om befrielse från arvs-skatt beträffande legat till internationell hjälpverksamhet.

Om tillfälliga postexpeditioner vid pensionärs- och ålderdomshem för utbetalning av folkpension

Jämlikt § 20 av kammarens ordningsstadga hade fröken *Nordström* till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet framställt följande fråga: »Vill herr statsrådet medverka till en undersökning av möjligheterna att där så är lämpligt och möjligt ordna tillfälliga postexpeditioner vid pensionärshem och ålderdomshem i samband med utbetalning av folkpension på sätt som skett vid Nälsta pensionärshem i Vällingby?»

Herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet **SKOGLUND**, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara nämnda fråga, erhöll ordet och anförde:

Herr talman! Fröken *Nordström* har frågat mig om jag vill medverka till en undersökning av möjligheterna att där så är lämpligt och möjligt ordna tillfälliga postexpeditioner vid pensionärshem och ålderdomshem i samband med utbetalning av folkpension på sätt som skett vid Nälsta pensionärshem i Vällingby.

Liksom när det gäller postverkets service i allmänhet strävar postverket självfallet efter att ge även pensionärerna bästa möjliga betjäning. Postverkets service måste emellertid också på detta område hållas inom en ekonomiskt försvarbar kostnadsram. En utökning av berörda särskilda anordningar kan enligt poststyrelsens bedömning ske endast i mycket begränsad omfattning. I varje särskilt fall måste vissa krav ställas på antalet pensionärer, som kan beräknas komma att anlita kassaexpeditionen, på avståndet mellan vårdhemmet och utbetalningspostanstalten, på den lokal som kan ställas till förfogande såsom kassaexpedition och på de personella resurserna hos den utbetalande postanstalten.

Några krav på anordnande vid ifrågasvarande hem av tillfälliga kassaexpeditioner för folkpensionsutbetalningar synes inte tidigare ha rests hos generalpoststyrelsen. Möjligheterna att underlätta folkpensionsutbetalningen bl. a. genom att upprätta kassaexpeditioner av här avsett slag bör dock enligt min mening beaktas. Det bör få ankomma på postverket att i samband med den översyn som fortlöpande sker beträffande verkets service uppmärksamma denna fråga.

Och med det anförda anser jag mig, herr talman, ha besvarat fröken *Nordströms* fråga.

Fröken **NORDSTRÖM** (fp):

Herr talman! Jag ber att till chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet **Skoglund**, få framföra ett tack för svaret på min enkla fråga och att få uttrycka min glädje över att statsrådet är villig att uppfylla den önskan som givetvis ligger bakom min fråga, så långt som resurserna räcker och när ett dokumenterat behov föreligger. Mera kan jag rimligen inte begära av statsrådet.

Om tillfälliga postexpeditioner vid pensionärs- och ålderdomshem för utbetalning av folkpension

Inspiration till min fråga var en artikel i Dagens Nyheter häromdagen, där det skildrades hur en postmästare i Vällingby den 15 i marje månad inrättade en tillfällig expedition på pensionärshemmet i Nälsta. Jag inbillar mig att det då ser ut ungefär som när vi här i riksdagen kvitterar ut vår lön ute i sammanbindningsbanan hos en vänlig och trevlig tjänsteman från riksgäldskontoret, som kommer till oss över bron strax härutänför.

Service ute i Nälsta är utan tvekan underbar för de gamla alla årstider men i all synnerhet nu på vintern, när man även i bokstavig bemärkelse har anledning att vara rädd för att ge sig ut på hal is. Jag tror att ett liknande arrangemang på ålderdomshemmen skulle bli också av stor psykologisk betydelse för de gamla.

Låt oss för enkelhetens skull tänka oss att en gammal man på ett ålderdomshem har 250 kronor i månaden i folkpension — han har inte precis det beloppet utan några kronor mindre, och antag att han själv har möjlighet att lösa ut pengarna på posten — det vanliga postkontoret eller en tillfällig expedition — och att han sedan kan gå till föreståndarinnan eller socialassistenten och överlämna 200 kronor i inackorderingsavgift och få behålla de 50 kronor, som han är berättigad till enligt folkpensionslagen.

Vi kan jämföra detta med det arrangemang, som är nödvändigt om de gamla av psykiska skäl inte kan eller inte vill sköta sina affärer men som tyvärr så ofta får tas till enbart därför att de gamla inte kan gå till posten, nämligen att de lämnar en fullmakt till socialnämnden eller styrelsen för ålderdomshemmet att lyfta pensionen, varefter någon ur ålderdomshemmets personal delar ut 50 kronor av pensionen till var och en som fickpengar.

Man kan tycka att detta är en bagatell. De 50 kronorna varken ökar eller minskar ju i värde.

Men jag undrar om inte de gamla känner sig mera som de inackorderingar de

är och som vi vill att de skall känna sig, om de finge kvittera ut pengarna och utföra denna penningtransaktion själva. Jag tror också att personalen skulle uppfatta dem mera som ärade gäster när den ser hur de gamla betalar för sig. Fickpengar är f. ö. ett uttryck som jag tycker är sällsynt illa valt, men som statsrådet Skoglund ju inte bär något ansvar för.

Jag tror, herr talman, att om de åtgärder som jag hoppas på och som jag efter fattig förmåga också har försökt motivera vidtoges med kommunikationsministerns och postverkets medverkan, så skulle det förhjälpa många gamla, som är inackorderade på institutioner, till litet större självförtroende och självkänsla.

Även om det är sant, som herr statsrådet säger i sitt svar, att postverkets service måste hållas inom en ekonomiskt försvarbar kostnadsram, behöver ju detta inte betyda inom krasst ekonomiska gränser.

Statsrådet säger i sitt svar att några krav på anordnande av ifrågakavande kassaexpeditioner inte tidigare har rests hos generalpoststyrelsen. Detta tror jag beror på att ingen över huvud taget kommit på denna enkla idé förut.

Jag ber ännu en gång att få tacka herr statsrådet för svaret, och jag hoppas att mycket gott skall komma ur statsrådets avgivna löfte.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 60, angående anslag till nybyggnad för statens polisskolas huvudskola i Stockholm.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 67, angående anslag till skogshögskolan för budgetåret 1962/63.

Interpellation ang. bristen på gymnasielektorer

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts proposition nr 69, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 och 3 §§ lagen den 16 maj 1957 (nr 202) med särskilda bestämmelser om kommuns, landstingskommuns och annan samfällighets utdebitering av skatt för åren 1958—1965, m. m., hänvisades propositionen, såvitt avsåge författningsförslagen, till bevillningsutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 71, med förslag till lag om ändring i kommunallagen den 18 december 1953 (nr 753), m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 72, angående anslag till teckning av aktier i Aktiebolaget Ceaverken, m. m.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet dess anmälan jämlikt § 21 riksdagsstadgan, att till utskottet från fullmäktige i riksbanken inkommit framställning angående dispositionen av överskotten från riksbankens rörelse.

Föredrogs och bordlades ånyo konstitutionsutskottets utlåtanden nr 2—4, statsutskottets utlåtanden nr 2, 12 och 32—36, bevillningsutskottets betänkanden nr 13—15 och 19—21, andra lagutskottets utlåtanden nr 7—9, tredje lagutskottets utlåtande nr 10 samt allmänna beredningsutskottets utlåtanden nr 1 och 2.

På framställning av herr talmannen beslöts att å föredragningslistan för morgondagens sammanträde konstitutionsutskottets utlåtande nr 2 skulle uppföras näst efter statsutskottets utlåtande nr 32.

Anmäldes och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 51, angående nomadskolväsendets organisation; och

nr 75, angående ytterligare investeringar inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde, m. m.

Interpellation ang. bristen på gymnasielektorer

Fröken LJUNGBERG (h) erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Antalet ordinarie lektorstjänster, vilka i juni och augusti 1960 var ledigförklarade för tillträde den 1 januari 1961 vid folkskoleseminarierna och sådana skolor under skolöverstyrelsens inseeende, på vilka allmänna skolstadgan äger tillämpning, utgick (enl. Aktuellt från SÖ 1961/39) till sammanlagt 320 stycken. Därav kunde inalles 38 tjänster tillsättas, eller 11,9 procent.

Av 20 ledigförklarade lektorstjänster i kristendomskunskap med eller utan annat ämne, dock ej latin, kunde 6 tillsättas, av sammanlagt 53 tjänster i modersmålet med olika kombinationer kunde 7 tjänster tillsättas, av 40 i latin endast 2, av 63 i moderna språk endast 5, av 29 i biologi endast 4 och av 102 i övriga naturvetenskapliga ämnen och matematik kunde endast 4 tillsättas.

Ser man till nuläget, med den målsättning som fortfarande existerar för det svenska gymnasiet, måste den markanta lektorsbristen betyda en försämring av kvaliteten på gymnasieutbildningen. Denna utbildning är avsedd att förbereda eleverna till universitetsstudier och studier vid fackhögskolor, och som ett nödvändigt led i denna förberedelse ingår undervisning med hjälp av vetenskapligt utbildade lärare, lärare med djupgående kunskaper i sina ämnen.

Lektorsbristen har också medfört en oerhörd arbetsbörda för gymnasielärare både med och utan adjunktskompetens. Dessa har vid sidan av sina ordinarie arbetsuppgifter i stor utsträckning gjort

Interpellation ang. övningsassistenternas undervisningsverksamhet vid tekniska högskolan i Stockholm

stora ansträngningar i syfte att fortbilda sig. Den energi och ambition som berörda lärare i gemen lägger i dagen i detta avseende är berömvärd. Det är inte läraren som skall klandras om kvalitetskravet i undervisningen inte kan upprätthållas. Det är nämligen i de flesta fall ogörligt för t. ex. en adjunkt att vid sidan av sitt ordinarie arbete skaffa sig den erforderliga lektorskompetensen. De ansträngningar som ambitiösa adjunkter och andra lärarkrafter på gymnasiet lägger i dagen, befriar inte staten från kravet att tillse att den kvantitativa utbyggnaden av gymnasier sker med upprätthållna kvalitetskrav, vilka senare icke kan tillgodoses utan kvalificerade lärare i tillräckligt antal.

Universitetens utbildningssida har förstärkts väsentligt genom inrättande av universitetslektorat med flera lärartjänster. Dessa har i viss utsträckning rekryterats från kategorien gymnasielektorer.

Man kan alltså konstatera dels en avtappning av lektorer från gymnasier till universitetet dels minskade möjligheter för gymnasier att besätta alla sina vakanta lektorstjänster. Det saknas helt enkelt folk som är villiga att bli lektorer. Detta kan förefalla så mycket mera märkligt som antalet filosofie magistrar och filosofie kandidater ökar. Men uppenbarligen är det så att många söker sig till andra håll än till lärarbannan, och de som söker sig till denna nöjer sig i regel med att efter provår eller lärarhögskola stanna på adjunkt-nivå. Om man tar i betraktande den omfattande merutbildning som är nödvändig för att vederbörande skall uppnå lektorskompetens, kommer man i första hand till resultatet att lönesättningen för lektorer är i underkant. Skillnaden i lönehänseende mellan adjunkter och lektorer med licentiatexamen är för liten liksom också skillnaden mellan de sistnämnda och lektorer med doktorsgrad. Det behövs med säkerhet ett mycket mera differentierat lönesystem i förevarande hänseende, för att det skall bli tillräckligt lockande för en filosofie magister att inte stanna på adjunkt-nivå

utan fortsätta sin utbildning i syfte att uppnå lektorskompetens. Det har framkommit i pressen, att man från universitetshåll framhållit bristande resurser i fråga om forskarhandledning som en av de viktigaste orsakerna till att antalet lektorskompetenta så föga motsvarar det växande behovet. Den risken är nu utomordentligt stor, att våra gymnasier skall stå utan tillgång på vetenskapligt skolade lärare medan kompetenskraven är formellt bibehållna både i fråga om lärarkrafterna och gymnasieutbildningen.

Med stöd av ovanstående hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet få ställa följande frågor:

1. Anser herr statsrådet, att lektorsbristen innebär en fara för att målsättningen för gymnasieutbildningen icke skall kunna fullföljas?

2. Ämnar herr statsrådet vidtaga åtgärder för att främja utbildningen av gymnasielektorer?

Ämnar herr statsrådet verka för att göra lektoraten mera konkurrenskraftiga på arbetsmarknaden än de nu är?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågakarande spørsmål finge framställas.

Interpellation ang. övningsassistenternas undervisningsverksamhet vid tekniska högskolan i Stockholm

Ordet lämnades på begäran till herr LARSSON, THORSTEN, (cp) som anförde:

Herr talman! Enligt alarmerande rykten bl. a. i tidningspressen står tekniska högskolan i Stockholm inför nödvändigheten att begränsa viss del av undervisningen i följd av att de anvisade anslagen inte räcker till. Begränsningen skulle främst gälla den undervisning, som handhaves av de cirka 350 till högskolan knutna övningsassistenterna, och skulle få formen av antingen en nedskärning av övningstiden för teknologerna

Interpellation ang. övningsassistenternas undervisningsverksamhet vid tekniska högskolan i Stockholm

eller en utökning av antalet teknologer i varje undervisningsgrupp.

Som bakgrund till den inträffade situationen har pekats på statsmakernas beslut, att de ordinarie assistenterna vid de tekniska högskolorna fr. o. m. den 1 juli 1961 skulle få uppflyttas två lönegrader från A 17 till A 19 i avsikten att högskolornas rekryteringsbehov i nämnda avseende skulle kunna klaras. Vid tekniska högskolan i Stockholm har drygt 100 ordinarie assistenter uppflyttats i A 19. Följden härav skulle ha blivit, att de anvisade anslagen inte räcker till för den undervisning, som handhaves av övningsassistenterna. Enligt vissa uppgifter skulle övningsassistenterna inte ha fått ut sin lön i vanlig ordning den sista februari.

Tekniska högskolan i Stockholm begärde i december i fjol att få ytterligare 700 000 kronor till sin undervisning. Enligt uppgift har regeringen emellertid ansett sig kunna gå med på endast hälften av det begärda beloppet, d. v. s. 350 000 kronor. Därmed skulle högskolan stå inför tvånget att skära ner sina utgifter för undervisningen med 350 000 kronor. Det skulle alltså drabba övningsassistenternas undervisningsverksamhet. Men det har också uppgivits, att för närvarande inga anställningar kan ske på de vakanta ordinarie assistentbefattningarna.

I olika sammanhang och inte minst här i riksdagen har understrukits angelägenheten av att en förstärkning kommer till stånd i fråga om övningsassistenternas undervisningsverksamhet vid de tekniska högskolorna. Tekniska högskolan i Stockholm synes emellertid nu ha kommit i den belägenheten, att en försämring av denna undervisningsverksamhet måste följa, om inte erforderliga medel ställes till förfogande.

Med anledning av vad jag här har anfört anhåller jag, herr talman, om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet ställa följande fråga:

Vill herr statsrådet lämna kammaren

en redogörelse för förhållandena i fråga om övningsassistenternas undervisningsverksamhet vid tekniska högskolan i Stockholm samt för de åtgärder, som herr statsrådet finner erforderliga för undvikande av att ifrågavarande undervisningsverksamhet begränsas till tiden eller försämrats på annat sätt?

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

Anmälades och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 555, av herr *Dahlberg m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 53, med förslag till lag angående ändring i lagen om val till riksdagen m. m.;

nr 556, av herr *Bergman m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 43, angående vissa anslag för budgetåret 1962/63 till de tekniska högskolorna;

nr 557, av herr *Hilding m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 43, angående vissa anslag för budgetåret 1962/63 till de tekniska högskolorna;

nr 558, av herr *Nordenson och Boheman*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 43, angående vissa anslag för budgetåret 1962/63 till de tekniska högskolorna;

nr 559, av herr *Anderson, Carl Albert, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 55, angående vissa anslag för militärmusiken under budgetåret 1962/63 m. m.;

nr 560, av herr *Andersson, Torsten, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 55, angående vissa anslag för militärmusiken under budgetåret 1962/63 m. m.;

nr 561, av herr *Widén*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 55, angående vissa anslag för militärmusiken under budgetåret 1962/63 m. m.; samt

nr 562, av herr *Alexanderson* och herr *Hanson*, *Per-Olof*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 63, med förslag till lag om ändrad lydelse av 72 § växellagen m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.19.

In fidem

Fritz af Petersens

Onsdagen den 7 mars

Kammaren sammanträdde kl. 10.00.

Företogs val av tre ombud i Europarådets rådgivande församling jämte tre suppleanter för dessa ombud.

Herr **FÖRSTE VICE TALMANNEN** erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! För detta val ber jag att få avlämna en gemensam lista med för-

slag till ombud i Europarådets rådgivande församling jämte suppleanter för dessa. Listan är godkänd av de av kammaren valda ledamöterna i talmanskonferensen.

Herr förste vice talmannen avlämnade därefter en lista av följande utseende och med rubriken »Den gemensamma listan»:

Elmgren, B. F., ledamot av första kammaren	Möller, Y. A., ledamot av första kammaren
Hagnell, H., ledamot av andra kammaren	Sjövall, E., fru ledamot av andra kammaren
Heckscher, G. E., ledamot av andra kammaren	Regnéll, C. G., ledamot av andra kammaren

Sedan herr talmannen för kammaren uppläst denna lista, blev densamma på gjord proposition av kammaren godkänd; och förklarades hava blivit utsedda till ombud i Europarådets rådgivande församling herrar Elmgren, Hagnell och Heckscher samt till suppleanter för dem respektive herr Möller, fru Sjövall och herr Regnéll.

På framställning av herr talmannen beslöts att riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag av protokollet underrättas om detta val samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna ingiva förslag dels till förordnanden för de valda, dels ock till skrivelse till Konungen med anmälan om det förrättade valet.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 51, angående nomadskolväsandets organisation; och

nr 75, angående ytterligare investeringar inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde, m. m.

Föredrogos och hänvisades

motionen nr 555 till konstitutionsutskottet,

motionerna nr 556—561 till statsutskottet och

motionen nr 562 till behandling av lagutskott.

Om sänkning av rösträttsåldern

Vid förnyad föredragning av konstitutionsutskottets utlåtande nr 3, i anledning av motion om viss ändring av direktiven för 1958 års utredning kyrka—stat, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om sänkning av rösträttsåldern

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 4, i anledning av väckt motion om sänkning av rösträttsåldern.

I den till konstitutionsutskottet hänvisade motionen nr 466 i andra kammaren av herr Nilsson i Gävle *m. fl.* hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära skyndsamt utredning och förslag om sänkning av rösträttsåldern vid allmänna val liksom vid folkomröstning till 18 år.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att motionen II: 466 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr PERSSON, HELMER, (k):

Herr talman! Vi har även innevarande år föreslagit att riksdagen skall vidtaga åtgärder för att sänka rösträttsåldern till 18 år. Jag erinrar om att andra tidigare ställt samma förslag. Förr har utskottet ställt sig avvisande till förslaget och gör det även i föreliggande utlåtande. Jag måste säga att utskottet gjort det mycket lätt för sig, dels genom att hänvisa till att frågan tidigare varit föremål för behandling, varvid förslaget avstyrkts av utskottet och avslagits av riksdagen, dels genom att hänvisa till att myndighetsåldern ju är 21 år. I detta sammanhang passar jag på att erinra om att riksdagen förra veckan behandlade en motion om sänkning av myndighetsåldern. Då hänvisade utskottet till att en rad länder inte sänkt myndighetsåldern. Men det bör påpekas att minst en tredjedel av mänskligheten har genomfört en annan myndighetsålder än vad som gäller här.

I dag är, som sagt, en av utskottets

motiveringar att myndighetsåldern är 21 år och att man följaktligen inte kan sänka rösträttsåldern till 18 år. Jag har fått det totala intrycket att utskottet tidigare år visat och även i år visar en bristande positiv vilja att söka lösa denna tämligen viktiga fråga. Utskottet intar helt enkelt en avvisande attityd, och jag önskar notera detta, ty det kan ju inte dröja så många år förrän en annan inställning måste komma i konstitutionsutskottet. Jag hoppas verkligen att så skall bli fallet, men jag önskar, som sagt, i dag notera den kallt avvisande hållning som konstitutionsutskottet intar i denna fråga.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till motion nr 466 i andra kammaren.

Herr ANDERSSON, TORSTEN, (cp):

Herr talman! Konstitutionsutskottet har avstyrkt motionen om sänkning av rösträttsåldern. Nu säger herr Helmer Persson att utskottet visar bristande positiv vilja. Det är alldeles uppenbart att det för ett utskott som har den uppfattningen, att en sådan ändring inte bör vidtas, som den som här är föreslagen, naturligtvis kan tolkas som bristande positiv vilja. Men vi i utskottet tar den beskyllningen med största lugn, därför att de noggranna överväganden som här skett under flera år i rad visar att det förslag som nu föreligger inte är möjligt eller lämpligt att genomföra. Om man vill kalla detta för bristande positiv vilja, så gärna för mig, men det är i så fall en bristande vilja som är utomordentligt väl underbyggd.

Jag skall inte gå in på något längre resonemang här, utan jag ber endast, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad gjordes enligt därunder framkomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt samt vidare på bifall till den i ämnet väckta motionen; och förklarades den förra propositionen,

Ang. dagarvodet till nämndemän vid häradsrätterna

som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1962/63 inom justitiedepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner.

Punkterna 1—20

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 21**Ang. dagarvodet till nämndemän vid häradsrätterna**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Häradsrätterna: Ersättningar till nämndemän för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 4 000 000 kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Sveningsson* och *Ragnar Bergh* (I: 357) samt den andra inom andra kammaren av herrar *Turesson* och *Björkman* (II: 515), hade, såvitt avsåge förevarande anslag, hemställts, att riksdagen måtte besluta, att dagarvodet till nämndemän vid häradsrätterna skulle fastställas till 50 kronor samt att till följd härav anslaget till Häradsrätterna: Ersättning till nämndemän skulle sänkas med 165 000 kronor.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 357 och II: 515, såvitt nu vore i fråga, till Häradsrätterna: Ersättningar till nämndemän för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 4 000 000 kronor.

Reservation hade avgivits av fröken *Andersson* samt herrar *Ragnar Bergh*, *Staxäng* och *Cassel*, vilka ansett, att ut-

skottets yttrande bort i viss del hava den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 357 och II: 515, såvitt nu vore i fråga, till Häradsrätterna: Ersättningar till nämndemän för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 3 835 000 kronor.

Herr SVENINGSSON (h):

Herr talman! Vid denna punkt i utskottets utlåtande är fogad en reservation som sammanfaller med en motion i denna kammare, nr 357, som jag har lämnat. Samma motion är i andra kammaren väckt av herr Turesson.

För några år sedan blev jag av en ledamot av kammaren, som inte längre tillhör riksdagen, beskylld för att vara så angelägen om att i egenskap av motionär få tala för en reservation, att jag skyfflat undan reservanterna. Det var, vilket klarlades den gången, ett oriktigt påstående, och inte heller i dag skulle ett sådant påstående vara riktigt — bäst att säga detta för att intet missförstånd skall förekomma.

Den höjning av arvodet till nämndemän, som här har föreslagits i statsverkspropositionen och som tillstyrkts av utskottets majoritet, är en kraftigt tilltagen höjning — utöver det traktamente som nu utgår — från 30 till 60 kronor, således en höjning med inte mindre än 100 procent. När motionen tillkom ville jag allra helst föreslå en höjning från 30 till 40 kronor. En ökning av den storleken kunde med hänsyn till den ständigt stigande prisnivån vara skälig och motiverad. När vi ändå föreslog en höjning av arvodet till 50 kronor per dag, tänkte vi att ett sådant yrkande med hänsyn till Kungl. Maj:ts förslag skulle ha större utsikter att kunna godtagas. Man kan för övrigt ibland inte annat än tycka att riksdagen inte borde behöva vara fullt så kungatrogen som den vid alla tillfällen är.

Nämndemansuppdraget har alltid betraktats som ett stort förtroendeuppdrag. Det är ett fint och förnämligt upp-

Ang. dagarvodet till nämndemän vid häradsrätterna

drag att sitta med i domstolen och tilllämpa lagen. Man har alltid haft en strävan att markera nämndemansuppdraget såsom ett förtroendeuppdrag mer än något annat. Att den som väljes till detta uppdrag skall vara en för saken intresserad och lämpad person är väl orsaken till att man aldrig har infört den proportionella valmetoden vid val av nämndemän ute i kommunerna.

Den motiveringen hänger med även i dag, att arvodet bör sättas så, att nämndemannauppdraget alltjämt har karaktären av heders- och förtroendeuppdrag. Jag tycker emellertid det är rätt svårt att ha kvar den motiveringen och ändå göra en höjning till 60 kronor. Vad kan det vara som säger att gränsen för heders- och förtroendeuppdrag skall gå just här men inte högre?

Visst kan det tänkas, om man gör en mera rimlig höjning till 50 kronor, såsom vi har föreslagit, eller rent av till 60 kronor, att en och annan kommer att förlora någon krona den dag de tjänstgör som nämndemän, men de dagarna är väl ändå inte så många, att de därmed avsevärt försämrar sin ekonomi. Vad offerar inte människorna för de intressen de har — och det skall helt naturligt vara för saken intresserade personer som väljs till nämndemän.

De som åtar sig detta uppdrag måste nog ha ett speciellt intresse för det — det räcker inte med att uppdraget alltid har betraktats som ett heders- och förtroendeuppdrag. Jag anser för min del, såsom jag redan har sagt, att det är omöjligt att ha kvar den beteckning som man har använt för uppdraget och som man nu försöker vidhålla, beteckningen heders- och förtroendeuppdrag. Karaktären av förnämligt förtroendeuppdrag kommer enligt min mening att plånas ut och försvinna.

Att tala om att uppdraget begränsas till sådana personer som har ekonomiska resurser att mottaga det tycker jag är onödigt. Om arvodet sätts till 50 kronor behöver inte någon lida ekonomisk skada — uppdraget är såsom jag redan har sagt inte så betungande. Jag tror det är mycket svårt att finna någon näm-

deman under årens lopp — fastän arvodet har varit mycket lägre och det tidigare inte utgick något arvode alls — som har av sagt sig uppdraget med motivering att han får sin ekonomi försämrad eller kanske rent av förstörd om han fortsätter med uppdraget. Nämndemännen är i allmänhet personer som är skötsamma i alla avseenden, och så måste det vara.

Det finns också en annan fara med att sätta nämndemannaarvodet till 60 kronor och arvodet för vattenrättsnämndemän till 75 kronor. Helt nyligen har det lämnats en kungl. proposition som ger kommunalmännen ute i kommunerna mycket större möjlighet än nu, ja en fullständig rätt, att själva bestämma om arvoden och ersättningar för alla slag av kommunala förtroendeuppdrag. Eftersom nämndemännen är kommunalvalda, är jag rädd för att nämndemansarvodet blir normgivande och ett gott före i inkörsporten till väsentligt höjda arvoden och ersättningar åt de kommunala förtroendemännen i allmänhet.

Utan tvivel kommer det beslut som i dag fattas att föra med sig konsekvenser även på andra områden. I detta fall tycker jag det finns anledning att hoppas på ett bifall till reservationen. Häradsrätterna kommer säkert att få nämndemän, även om arvodet blir 50 kronor. Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till reservationen av fröken Andersson m. fl.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s):

Herr talman! Jag skall inte trötta kamraren med något långt tal — jag tror det vore tämligen överflödigt. Den här saken är så klar att var och en bör förstå den utan någon alltför ingående analys.

När man lyssnar till motionären som för reservanternas talan får man den uppfattningen att nämndemansuppdraget är ett hedersuppdrag om det avlönas med 50 kronor men inte om det avlönas med 60 kronor. Den där tian förtar tydligen det som finns kvar av heder i upp-

Ang. dagarvodet till nämndemän vid häradsrätterna

draget och komplicerar i varje fall frågan för motionärerna.

Nu har det emellertid länge ansetts att nämndemännens arvode varit lågt, och det har faktiskt varit svårt att få vissa grupper av människor, som annars har varit lämpliga, att åta sig att bli nämndemän. Herr Sveningsson sade att han icke hört att någon av sagt sig en nämndemannasyssla på grund av att arvodet varit för lågt. Nej, det kan tänkas, men det finns många som vägrat att bli nämndemän därför att de icke haft råd att ta uppdraget för det låga arvode som har utgått.

Detta har varit det avgörande för utskottet. Vi har ansett att det bör öppnas möjligheter för alla, oavsett deras ekonomiska förhållanden, att åta sig detta uppdrag. Riksdagen har i år beslutat att vittnesersättningen skall vara 50 kronor, och man kan tycka att det är rimligt att nämndemännen får något mer, eftersom nämndemännen har att fullgöra ett uppdrag som tar hela dagen, medan den insats ett vittne gör vid en domstol kan ha mycket kort varaktighet.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr SVENINGSSON (h):

Herr talman! Jag har nog inte gjort det där uttalandet att gränsen för heders- och förtroendeuppdrag går just vid 50 kronor. Vad jag har sagt är att utskottet har den uppfattningen att arvodet kan sättas till 60 kronor utan att man rubbar på vad man tidigare har avsett detta uppdrag vara.

Herr Andersson säger att det finns människor som man vill ha till nämndemän men som säger nej av den orsaken att arvodet är för lågt. Det kommer säkert att finnas sådana också i fortsättningen. Det finns säkert personer som inte nöjer sig med ett arvode av 60 kronor, men jag skulle nog för min del vilja säga att de som ser enbart på det ekonomiska när det gäller detta uppdrag nog inte bör väljas. Att man inte får just den person man vill ha till nämndeman kanske ännu mycket mer beror på att

det gäller en arbetsuppgift på dagtid. Många kan inte frigöra sig från sitt dagliga arbete för denna uppgift. Där tror jag den stora svårigheten ligger.

Jag ser också en annan risk i att sätta arvodet så högt som man nu gör. När de politiska partierna, som ju vanligt är, skall föra fram sina kandidater, är det mycket möjligt att, då arvodet sättes så pass högt, man ger nämndemansuppdraget till någon som har meriterat sig på ett annat område. Den grunden för att tillsätta nämndemän tycker jag inte är så lyckad.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s):

Herr talman! Herr Sveningsson befarar tydligen att om arvodet höjs till 60 kronor kommer nämndemanssysslan att tillsättas efter skumma politiska bevekelsegrunder, och den rättrådighet som nämndemännen skall visa skulle försvinna. Jag är inte lika pessimistisk. Jag vet att som det nu är, när man inte kunnat få tillräckligt många i yrkeslivet verk samma människor att åtaga sig nämndemannskapet, har man varit tvingad att låta uppdraget gå till pensionärer och liknande. Det har i år väckts förslag till riksdagen att maximera åldersgränsen till 70 år. Man har på många håll ansett att nämndemännen är alldeles för gamla. Men skall man kunna komma ifrån detta är det nödvändigt att ha ett arvode som möjliggör för en industriarbetare eller kontorist eller annan yrkesverksam person att åtaga sig uppdraget utan att förlora nämnvärt på det. Detta är den enda motiveringen. Att i förslaget se några skumma politiska bevekelsegrunder är att vara alldeles för mörkrädd.

Herr BOMAN (fp):

Herr talman! Jag har varit nämndeman i nära 30 år, så jag har en viss erfarenhet av en domstols arbete. Det är ytterst angeläget att vi slår vakt om häradsrätts och domstols institution och ser till att vi får nämnden så allsidigt sammansatt som möjligt så att den företräder olika sidor av samhällslivet.

Ang. dagarvodet till vattenrättsnämndemän

Jag har den bestämda uppfattningen att det för närvarande är, som herr Birger Andersson säger, svårt att få lämpligt folk att åtaga sig uppdraget. Det förekommer, herr Sveningsson, att kommunerna för att få nämndemän betalar ett kommunalt bidrag utöver nämndemannarvodet. Vi skall inte blanda in politiska synpunkter i den här frågan utan sträva till att få häradsrätter och domstolar så allsidigt sammansatta som möjligt. Ett led i denna strävan är att ge ett rimligt arvode.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu förevarande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Sveningsson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 2 punkten 21, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Sveningsson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 111;

Nej — 16.

Därjämte hade 4 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Punkten 22

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 23

Ang. dagarvodet till vattenrättsnämndemän

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för vattendomstolorna, som föranledes av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för den 3 januari 1962 föreslagit, dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för vattendomstolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63, dels ock till Vattendomstolorna: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 4 295 000 kronor.

I de likalydande motionerna I: 357, av herrar *Sveningsson* och *Ragnar Bergh*, samt II: 515, av herrar *Turesson* och *Björkman*, hade, såvitt avsåge förevarande anslag, hemställts, att riksdagen måtte besluta, att dagarvodet till vattenrättsnämndemän skulle fastställas till 50 kronor samt att till följd härav anslaget till Vattendomstolorna: Avlöningar skulle sänkas med 14 000 kronor.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på återopade grunder hemställt, att riksdagen måtte

I. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för vattendomstolorna, som föranledes av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för den 3 januari 1962 föreslagit;

II. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 357 och II: 515, såvitt nu vore i fråga,

a) godkänna under punkten införd avlöningsstat för vattendomstolorna, att

Ang. dagarvodet till vattenrättsnämndemän

tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63;

b) till Vattendomstolarna: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 4 295 000 kronor.

Reservation hade anförts av fröken *Andersson* samt herrar *Ragnar Bergh*, *Staxäng* och *Cassel*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under II hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 357 och II: 515, såvitt nu vore i fråga,

a) godkänna i reservationen införd avlöningsstat för vattendomstolarna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63;

b) till Vattendomstolarna: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 4 281 000 kronor.

Herr SVENINGSSON (h):

Herr talman! Det finns ingen anledning att under punkt 23, som gäller arvoden till vattenrättsnämndemän, upprepa den debatt som redan har förekommit under punkt 21 om arvoden till nämndemän vid häradsrätter. Jag hänvisar till den debatten och vill nu bara framhålla att jag inte kan finna någon anledning att vattenrättsnämndemän skall åtnjuta högre arvode än övriga nämndemän. Av den orsaken ber jag, herr talman, att i fråga om punkt 23 få yrka bifall till den av fröken *Andersson* m. fl. avgivna reservationen.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s):

Herr talman! Jag instämmer med herr *Sveningsson* i att det är överflödigt att nu upprepa den debatt som redan förekommit. Därför inskränker jag mig till att yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att i anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande vardera momentet av

utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan.

På gjord proposition bifölls vad utskottet i mom. I hemställt.

Därefter gjordes i enlighet med de rörande mom. II framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 24—54

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 55

Lades till handlingarna.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1962/63 inom civildepartementets verksamhetsområde; och

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om nedsättning av allmän kommunalskatt i anledning av övergångsbidrag vid vissa ändringar i den kommunala indelningen, m. m., såvitt propositionen icke angår lagförslaget,

varvid utlåtandet nr 12 företogs punktvis till avgörande.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av konstitutionsutskottets utlåtande nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående nedsättning av allmän kommunalskatt i anledning av övergångsbidrag vid vissa ändringar i den kommunala indelningen, m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om ändrad ordning för uppförande i statsbudgeten av anslag till avlöningar

Vid ånyo skedd föredragning av statsutskottets utlåtande nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för militärhistorisk verksamhet under budgetåret 1962/63 m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna å kapitalbudgeten för budgetåret 1962/63 inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde.

Punkterna 1—8

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 9 och 10

Lades till handlingarna.

Om ändrad ordning för uppförande i statsbudgeten av anslag till avlöningar

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 35, i anledning av väckta motioner om ändrad ordning för uppförande i statsbudgeten av anslag till avlöningar.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Hagberg m. fl.* (I: 447) och den andra inom andra kammaren av herr *Heckscher m. fl.* (II: 527), hade föreslagits, att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte *dels* vid uppgörandet av statsverkspropositionen för budgetåret 1963/64 och följande budgetår för ifrågakommande fall uppföra å förslagsanslag avlöningar till ordinarie och extra ordinarie tjänstemän — under bifogande av vederbörliga uppgifter rörande personalförteckningen avseende samtliga ordinarie och extra ordinarie befattningar — samt å obetecknat anslag avlöningar till extra tjänstemän, varvid uppgift borde lämnas om behovet av extra befattningar i 20:e lönegraden och där-

över, *dels ock* i förekommande fall med sakanslag sammanföra anslag till avlöningar åt extra tjänstemän i högst 19:e lönegraden samt till arvoden åt tillfälliga befattningshavare.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att motionerna I: 447 och II: 527 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av fröken *Andersson* samt herrar *Ragnar Bergh*, *Staxäng* och *Nilsson* i Göingegården, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 447 och II: 527, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte *dels* vid uppgörandet av statsverkspropositionen för budgetåret 1963/64 och följande budgetår för ifrågakommande fall uppföra å förslagsanslag avlöningar till ordinarie och extra ordinarie tjänstemän — under bifogande av vederbörliga uppgifter rörande personalförteckningen avseende samtliga ordinarie och extra ordinarie befattningar — samt å obetecknat anslag avlöningar till extra tjänstemän, varvid uppgift borde lämnas om behovet av extra befattningar i 20:e lönegraden och däröver, *dels ock* i förekommande fall med sakanslag sammanföra anslag till avlöningar åt extra tjänstemän i högst 19:e lönegraden samt till arvoden åt tillfälliga befattningshavare.

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! Denna fråga har tidigare varit föremål för debatt. För några veckor sedan behandlade vi ju olika anslags uppförande i statsbudgeten, alltså anslag i allmänhet. Nu rör det sig speciellt om avlöningsanslagens uppförande. Också här menar vi att det sker en onödig specificering. Nu uppfördes exempelvis avlöningsanslag och rörligt tillägg till ordinarie befattningshavare som förslagsanslag, medan i princip anslagen till extra ordinarie tjänstemän uppföres såsom obetecknade. Detta förfaringssätt utesluter ju åtminstone i princip överskridanden, varigenom riksdagen har en motsvarande kontroll

Om ändrad ordning för uppförande i statsbudgeten av anslag till avlöningar beträffande dessa tjänstemän, i likhet med vad fallet är beträffande de ordinarie tjänstemännen.

Yrkandena i motionen och reservationen går ut på att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall hemställa att anslaget till ordinarie och extra ordinarie tjänstemän från och med budgetåret 1963/64 skall uppföras som förslagsanslag. Det nuvarande förhållandet är ju rent historiskt betingat. Tidigare var extra ordinarie anställning en relativt lös anställningsform, men så är inte fallet nu. Vi menar därför att den nuvarande uppdelningen är klart ologisk.

Som det nu är prövat riksdagen inrättandet av ordinarie tjänster i de lägsta lönegraderna, medan den lämnar vederbörande viss frihet att inrätta extra ordinarie tjänster upp till och med 19:e lönegraden. Statsverket binds ju därigenom de facto för framtiden bl. a. beträffande pensionsförpliktelser och liknande.

Vi anser vidare att anslagen till extra tjänstemän på motsvarande sätt bör sammanföras till en post som obetecknat anslag. De olika huvudtitlarnas anslag till extra utgifter skulle då kunna tas i anspråk för oförutsedda kostnader för extra tjänstemän. Detta bör dock begränsas till 19:e lönegraden, då vi anser att en organisatorisk förändring inte bör kunna ske på denna väg.

Ett förverkligande av de förslag som vi nu här lägger fram skulle ge en bättre överblick över avlöningsanslagen. För närvarande är det inte möjligt att av avlöningsstaten se hur utgifterna fördelar sig på olika grupper av anställda.

I fråga om extra tjänster i de lägre lönegrupperna är den skarpa gränsen mellan personalanslag och sakanslag numera knappast motiverad eller lämplig. Sker den ändring som vi vill ha till stånd så blir det lättare att rationalisera genom att t. ex. utbyta arbetskraft mot maskiner och tekniska anordningar av ena eller andra slaget.

Utskottet hänvisar i föreliggande utlåtande till motsvarande utlåtande år 1959. Där resonerade majoriteten ungefär så här: Om anslagen till extra tjänstemän beräknas under en särskild obetecknad

anslagspost, skulle det under varje huvudtitel upptagna anslaget för extra utgifter kunna få tas i anspråk till oförutsedda merkostnader för extra tjänstemän, något som skulle innebära ett avsteg från en av huvudprinciperna i nu tillämpad budgetredovisning, nämligen att statsutgifterna bör redovisas inom de områden till vilka de hör.

Man frågar sig onekligen: skall vi verkligen hålla på det även om en eljest önskvärd rationalisering därigenom försvåras? Det gäller ju här en fråga av mera teknisk beskaffenhet. Över huvud taget har den ingen politisk färg; men man kan inte frigöra sig från intrycket att det ändå har gått en smula politik i det hela.

Majoriteten hänvisade år 1959 till att remissutlåtandena var i övervägande grad negativa. Det är alldeles riktigt. Emellertid fanns också andra röster. I ett remissyttrande — jag vill minnas att det var från försvarets civilförvaltning — sades ungefär det att motionen innefattar åtskilliga spörsmål vilkas ändamålsenliga lösning skulle kunna bereda myndigheterna lättnader i administrativt hänseende och ge statsmakterna bättre överblick över myndigheternas åtgärder på förevarande område. — Ja, just det!

Majoriteten har tidigare gått emot liknande förslag — bl. a. om de allmänna anslagens sammanförande till klumpanslag i budgeten — under hänvisning till att en sådan anordning skulle minska riksdagens makt. Här är det nu fråga om att öka denna makt — vilken betydelse man nu skall inlägga i ordet makt — men likafullt går majoriteten emot förslaget och är negativ. Varför intar majoriteten en sådan ståndpunkt? Ja, svaret finner man väl i någon mån i utlåtandet 1959, där det sägs att »problemkomplexet är av sådan omfattning och räckvidd att det torde erfordra en närmare utredning». À la bonne heure — sätt då i gång en utredning!

Vi anser för vår del att det inte behövs någon utredning, och därför ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Om ändrad ordning för uppförande i statsbudgeten av anslag till avlöningar

Herr BOMAN (fp):

Herr talman! Det är riktigt som fröken Andersson säger, att denna fråga inte är ny. Den har återkommit varje år sedan 1959.

Fröken Andersson har också erinrat om remissyttrandet, dessa införades från statskontoret, riksräkenskapsverket, försvarets civilförvaltning, riksför-säkringsanstalten, väg- och vattenbygg-nadsstyrelsen, statens organisations-nämnd, generaltullstyrelsen, Sveriges geologiska undersökning, medicinalstyrelsen, direktionen för karolinska sjukhuset och länsstyrelsen i Älvsborgs län. Samtliga remissinstanser avstyrkte eller var ganska negativa.

Enligt min mening föreligger inga nya skäl i årets motion. Utskottet har alltså begränsat sig till att återropa den utförliga utredning som man lät företaga vid frågans behandling år 1959.

Fröken Andersson sade i slutet av sitt anförande: »Sätt i gång en utredning.» Jag skulle vilja ge fröken Andersson det rådet att motionera om en utredning nästa år — då blir kanske resultatet att vi tillstyrker förslaget om utredning. Men som saken nu ligger till yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! Jag har väl ingen anledning att begära en utredning. Vi anser att frågan är klar, och vår motive-ring framgår till fullo av motionen. Det är väl de som talar om behovet av utredning, som skall begära en sådan hos Kungl. Maj:t.

Herr Boman hänvisar till remissinstanserna och framhåller alldeles riktigt att flertalet av dem var negativa, medan en mycket liten minoritet ställde sig positiv till våra synpunkter. Det är ju intressant att konstatera att en representant för ett oppositionsparti håller så starkt på majoritetens uppfattning. Men det är kanske ganska naturligt att remissmyndigheterna ställde sig relativt negativa — jag har ju redan antytt att ändringen skulle i viss mån innebära

en minskning av deras makt, och vilken myndighet vill minska sin makt?

Majoriteten har varit emot att minska riksdagens makt. I detta fall vill vi öka riksdagens makt, men då vill majoriteten inte vara med på det heller.

Jag konstaterar, herr talman, att herr Boman inte återopet några som helst nya argument och sagt att vi inte heller kommit med några sådana. Motionen föreligger dock till behandling, och vi kommer även i fortsättningen att utnyttja rätten att motionera och att framföra vår argumentering, även om motionerna faller år efter år. Jag vet inte om vi då kommer att kunna återopa några strålande nya argument, men kammaren utökas ju undan för undan med en del nya ledamöter, och vi vill inte undanhålla dem vår visdom i dessa frågor.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr BOMAN (fp):

Herr talman! De flesta remissinstanserna anförde på sin tid att denna fråga är av den storleksordningen att en förändring inte kan genomföras utan ytterligare utredning. Jag hänvisar fortfarande till remissyttrandena och utskottets ställningstagande år 1959 och vidhåller att inga nya argument har framförts i år; att fröken Andersson vill räkna mig till majoriteten ehuru jag företräder ett oppositionsparti, det tar jag med knusende ro.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågasvarande utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Om försäljning av statens aktier i
LKAB, m. m.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlå-
tande nr 36, i anledning av väckta mo-
tioner om försäljning av statens aktier
i LKAB, m. m.

I två likalydande motioner, väckta
den ena inom första kammaren av her-
rar *Per-Olof Hanson* och *Gösta Jacobs-
son* (I: 200) samt den andra inom and-
ra kammaren av herr *Regnéll m. fl.* (II:
250), hade hemställts, att riksdagen
måtte

1. besluta, att av statens till cirka 479
miljoner kronor uppgående innehav av
aktier i LKAB aktier till ett nominellt
belopp av 228 miljoner kronor skulle er-
bjudas allmänheten i valörer på 50 kro-
nor per aktie till en emissionskurs, mot-
svarande ett pris av 225 kronor för var-
je sådan aktie, och i övrigt på i motio-
nerna angivna villkor, varvid särskilt
skulle tillses, att köpare av lägre antal
aktier ägde förtur vid övertäckning och
att en bred spridning av aktieköpen
vunnes bland allmänheten;

2. besluta, att försäljningen under bud-
getåret 1962/63 skulle bestämmas till no-
miniellt 100 miljoner kronor, motsva-
rande ett emissionsbelopp av 450 miljo-
ner kronor;

3. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga
de förberedelseåtgärder som emissionen
erfordrade, varvid särskilt borde beak-
tas vad i motionerna anförts i fråga om
valordning för bolaget samt om möjlig-
heterna att stimulera allmänheten att
disponera överskjutande skatt för pla-
cering i aktier i LKAB, utbudna av sta-
ten;

4. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla
om utredning av lämpliga former för
försäljning av aktier i statliga företag
till allmänheten utöver försäljningen av
aktier i LKAB, varvid särskilt måtte be-
aktas, att sådana former för aktieför-
säljningen ordnades, som garanterade en
bred spridning av aktierna bland all-
mänheten och som kunde vara ägnade
att främja det långsiktiga sparandet.

Utskottet hade i det nu förevarande
utlåtandet av angivna orsaker hemställt,

att motionerna I: 200 och II: 250 icke
måtte av riksdagen bifallas.

Reservationer hade anförts, utom av
annan,

1) av herr *Boman*, fröken *Andersson*
samt herrar *Ragnar Bergh*, *Per Jacobs-
son*, *Edström*, *Staxäng*, *Ståhl*, *Nilsson* i
Göingegården och *Nelander*, vilka an-
sett, att utskottets yttrande bort i viss
del lyda så, som i reservationen angivits,
samt att utskottet bort hemställa, att
riksdagen måtte, med bifall till motio-
nerna I: 200 och II: 250,

1. besluta, att av statens till cirka 479
miljoner kronor uppgående innehav av
aktier i LKAB aktier till ett nominellt
belopp av 228 miljoner kronor skulle er-
bjudas allmänheten i valörer på 50 kro-
nor per aktie till en emissionskurs, mot-
svarande ett pris av 225 kronor för var-
je sådan aktie, och i övrigt på i motio-
nerna angivna villkor, varvid särskilt
skulle tillses, att köpare av lägre antal
aktier ägde förtur vid övertäckning och
att en bred spridning av aktieköpen vun-
nes bland allmänheten;

2. besluta, att försäljningen under
budgetåret 1962/63 skulle bestämmas
till nominellt 100 miljoner kronor, mot-
svarande ett emissionsbelopp av 450
miljoner kronor;

3. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga
de förberedelseåtgärder som emissionen
erfordrade, varvid särskilt borde beak-
tas vad i motionerna anförts i fråga om
valordning för bolaget samt om möjlig-
heterna att stimulera allmänheten att
disponera överskjutande skatt för place-
ring i aktier i LKAB, utbudna av sta-
ten;

4. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla
om utredning av lämpliga former för
försäljning av aktier i statliga företag
till allmänheten utöver försäljningen av
aktier i LKAB, varvid särskilt måtte be-
aktas, att sådana former för aktieför-
säljningen ordnades, som garanterade
en bred spridning av aktierna bland
allmänheten och som kunde vara ägna-
de att främja det långsiktiga sparandet;

2) av herrar *Bengtson*, *Nils-Eric Gus-
tafsson*, *Svensson* i Stenkyrka och *Elias-
son* i Sundborn, vilka ansett, att utskot-

Om försäljning av statens aktier i LKAB, m. m.

tets yttrande bort i viss angiven del erhålla den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av motionerna I: 200 och II: 250, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att frågan om försäljning till allmänheten av aktier i statliga företag måtte göras till föremål för utredning, varvid särskilt borde beaktas, att betryggande garantier skapades för att aktierna icke efter hand samlades på ett fåtal händer.

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! Det tycks vara mitt öde att ständigt tala i denna fråga — nu är det femte eller sjätte gången. Här står jag alltså och kan inte annat. Frågan kommer kanske igen, det vet jag ingenting om; den har ju tidigare fallit, men den har kanske i någon mån fallit framåt. Vi är i varje fall fler reservanter än från början, och centerpartireservanterna vill, i likhet med vad vi yrkar i sista punkten i vår reservation, ha en utredning rörande försäljning av aktier i statliga företag över huvud taget. Det tycker jag är ett framsteg.

Jag skall inte här gå in på detaljerna i yrkandena i vår reservation. Den går i korthet ut på att man till allmänheten skall utbjuda aktier i LKAB till ett nominellt belopp av 228 miljoner kronor i valörer på 50 kronor per aktie, och slutligen yrkar vi, såsom jag nyss nämnde, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall begära en utredning om försäljning av aktier i även andra statliga företag som väsentligen, nota bene, är affärsinriktade.

Såsom framhålles i reservationen ansåg den nyss avslutade utredningen rörande de statliga företagsformerna att den för sin del inte kunde ta ställning till frågan om försäljning av aktier till allmänheten. Beträffande LKAB-aktierna anser vi att någon sådan utredning inte behövs, och därför går vi direkt på yrkandena. Vi framhåller mycket starkt att största möjliga spridning bör eftersträvas och att garantier bör skapas för att inte aktierna samlas på ett fåtal händer, ett argument som ju gång på gång

har kommit tillbaka i debatten rörande denna fråga. Vidare är det klart, såsom också understrykes i reservationen, att aktieägarna skall beredas ett rimligt inflytande i bolaget. I Tyskland har man, som väl är bekant, prövat ett folkaktiesystem som såvitt jag vet har fungerat bra. Stora poster av aktier i gruvföretaget Preussag och en stor del av aktierna i Volkswagenverken har lämnats till försäljning. I Preussagföretaget såldes från början aktier till över 200 000 köpare. Vid första bolagsstämman var ett tusental personer närvarande, som representerade över 55 procent av aktiekapitalet. För undvikande av dominans av det stora kapitalet är rösträtten inskränkt på visst sätt, som jag inte skall ta upp tiden med att närmare ingå på. Vidare har, såsom jag nämnde, också i Volkswagenverken aktier försålts till allmänheten; 60 procent av företagets kapital har på det sättet överförts på enskilda händer. I dessa båda företag finns nu bortåt ett par miljoner aktieägare. Det är också betecknande att de tyska socialdemokraterna har gått med på en försäljning av något slags andelsbevis i statliga företag; det rör sig alltså i den riktning som vi anser är den lämpliga.

En försäljning av aktier i statliga företag, och alltså nu närmast LKAB, skulle enligt vår mening bli ett av medlen att stimulera till ett ökat sparande och, nota bene, ett långsiktigt sådant. Det skulle samtidigt — och det är det inte minst viktiga — vara ägnat att skydda också småspararna mot den ständigt fortgående penningvärdeförsämring, som vi nu lider under.

Detta får, herr talman, räcka tills vidare. Jag yrkar bifall till reservationen av herr Boman m. fl.

Herr HANSON, PER-OLOF, (fp):

Herr talman! Jag skall inte ta kammarens tid i anspråk lång stund, och jag kan för övrigt i stort sett instämma i vad den föregående talaren har sagt. Låt mig bara peka på ytterligare några saker, som kanske delvis redan är berörda.

Om försäljning av statens aktier i LKAB, m. m.

Tillåt mig först betona att en försäljning av detta slag skulle innebära en ökning av aktiematerialet här i landet, vilket ju i och för sig skulle vara en tillfredsställande och god sak. Jag vill också understryka att det skulle öka möjligheterna till värdebeständiga placeringar för dem som vill placera pengar på det sättet, och med den misshandel som spararna har blivit utsatta för i detta land finns det som alla vet ett mycket stort intresse för den saken.

Från rent principiella utgångspunkter — såsom jag ser det, och det går igen i vår reservation och även i centerpartiets reservation — anser vi inte att staten bör driva affärsverksamhet, om det inte finns alldeles särskilda skäl för detta. Sådana skäl föreligger inte i detta fall, och det är mer än tvivelaktigt, om de föreligger i en del andra fall där staten sysslar med affärsverksamhet.

Därtill kommer att ett aktieäggande i enskilda händer i eljest statliga företag ger andra möjligheter till insyn och kontroll. Därvidlag har som bekant utredningen om de statliga företagsformerna varit inne på tanken att man genom att på ett eller annat sätt få över en del av aktiestocken i enskilda händer skulle skapa möjligheter att på ett annat vis få en insyn och en kontroll samt ett deltagande i administrationen och ledningen av dessa företag. Jag tror därför att det är rimligt och riktigt att inta en sådan ståndpunkt.

Jag tror ingen kan förneka att vi hittills inte har lyckats skapa tillfredsställande konstitutionella former för ledningen av de statliga företagen. Vi vet ju hur det i många fall går till; det skickas ut en man från finansdepartementet vilken utgör holsagsstämma och tillsätter styrelse och som över huvud taget är enväldig. De försök som gjorts från riksdagens sida att få till stånd en verkningsfull kontroll har hittills strandat på en lång rad formella omständigheter som inte har kunnat överbinnas.

Jag vill, herr talman, med dessa randanmärkningar yrka bifall till reservationen av herr Boman m. fl.

Herr BENGTON (cp):

Herr talman! Reservation nr 2 till detta utskottsutlåtande har avgivits med anledning av motionerna om försäljning av LKAB-aktier. Den har dock mera tagit hänsyn till det principiella spörsmålet. Inom centerpartiet anser vi att näringslivet i princip bör bygga på enskild företagsamhet och enskilt ägande. Det finns dock undantag då vi anser att staten av olika skäl, arbetsmarknadspolitiska eller sociala, bör äga någon gren av näringslivet.

Då det gäller statens aktier över huvud taget har vi ansett att man mycket väl kan försälja statens aktier och att man bör utreda förutsättningarna för detta. Aktierna bör spridas på flera händer, och vi anser att det inte finns nog garanti för detta i den reservation som är betecknad med nr 1. Dessa frågor upptas även i reservation nr 1, men huvudförslaget är dock försäljningen av LKAB-aktier. Jag kan då kanske erinra om att hälften av LKAB:s aktiestock övergick i statens ägo 1907 på förslag av en högerregering, som sedan också föreslog att vid lämpligt tillfälle även den andra delen skulle inköpas. Detta har också skett. En av motiveringarna från den tiden var att det fanns risker för att LKAB skulle övergå i främmande lands ägo, och den risken fäste man med rätta mycket stor vikt vid. Det skulle man inte kunna göra nu, därför att vi har en annan lagstiftning nu. Men det nya i detta sammanhang och det som bör observeras är de europeiska förhandlingarna om handelsområden. Det råder stor ovisshet om utgången där. Jag hoppas att den eventuellt kommande etableringsrätten inte skall komma att medföra risker för att svenska naturtillgångar skall övergå att ägas av utlänningar. Vi vet inte vad som kommer att hända, och därför är det i dag ännu större anledning att gå fram med största försiktighet och inte avhända sig de värden som nu finns i LKAB.

Centerpartiet har inte bundit sig för någon uppfattning i denna fråga utan anser att man mycket väl kan göra en utredning om förutsättningarna för för-

Om försäljning av statens aktier i LKAB, m. m.

säljning av aktier i allmänhet i statens ägo. Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till den av mig m. fl. avgivna reservationen.

Herr SVENSSON, RIKARD, (s):

Herr talman! Det har under denna diskussion inte framkommit någonting nytt utöver vad som tidigare har redovisats i denna fråga. Fröken Andersson sade att det är sjätte gången vi har denna fråga uppe för diskussion, och efter den redovisning som bl. a. herr Bengtson har givit är det inte mycket att tillägga.

Det enda nya är ju att fröken Andersson gläder sig över att hon har fått sällskap med några folkpartister i denna fråga. Det är klart att det kan vara en liten glädjekälla för henne.

När denna fråga senast diskuterades — det var 1959 — hade bl. a. herr Per-Olof Hanson en annan uppfattning. Han ansåg då att det var en stor och komplicerad fråga som man gav sig in på, och han ansåg att ett beslut måste föregås av en utredning. Han har i dag funnat att den utredningen inte behövs. Nu kan han gå med på ett beslut om direkt försäljning av LKAB-aktier. Han har dock inte lyckats att få alla sina partivänner i utskottet att förstå denna synpunkt. Det finns ju de som står utanför.

Jag vill, herr talman, inte uppta tiden med någon polemik utöver den som tidigare har förekommit här och ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! Jag skall inte gå in på någon djupare debatt. Vi hade en högerregering 1907, då man började överlåta LKAB åt staten. Herr Bengtson angav ju själv huvudskälet till detta. Jag tycker emellertid att man bör vara lite försiktig med de historiska jämförelserna. 1907 såg samhället i någon mån annorlunda ut än nu. Det finns nu massor av människor som verkligen kan köpa aktier för 50 kronor per styck. Det fanns det inte 1907, även om priset, herr talman, hade varit väsentligt lägre.

Herr Bengtson säger vidare att vi skall vara försiktiga med att avhända oss tillgångar, när man försöker få till stånd en internationell marknad. Vad är det nu för tal! Det finns ingenting som säger att det är fråga om annat än försäljning till svenska medborgare. Avhänder vi oss tillgångar om svenska medborgare får köpa aktier i ett svenskt bolag? Jag fattar över huvud taget inte resonemanget.

Herr Rikard Svensson tror att jag är förfärligt glad över att jag har fått sällskap med några folkpartister. Jag skulle bli ännu gladare, om jag fick sällskap också med herr Svensson och hans partivänner.

Herr BENGTON (cp):

Herr talman! Såsom jag redan har anmärkt tidigare råder det skillnad mellan förhållandena 1907 och förhållandena nu. Skall vi se på historieskrivningen, kan vi även se på 1945. Då var fröken Anderssons parti och likaså folkpartiet med på att den andra hälften av aktierna i LKAB skulle förvärfvas av staten. Men det har ju inte förändrats så mycket på dessa 17 år som har gått sedan 1945. Även då hade svenska folket ekonomiska möjligheter att köpa aktier.

Sedan är det klart att det är svenska medborgare som skulle köpa aktierna. Jag hoppas att det inte blir en sådan etableringsrätt att vilka utlänningar som helst kan få köpa svenska naturtillgångar. Men om det blir så, är det väl svårare för dem, att köpa aktier av svenska staten än av olika svenska medborgare som inte tar hänsyn till om aktierna går över i utländsk ägo.

Herr SVENSSON, RIKARD, (s):

Jag vill, herr talman, bara tala om för fröken Andersson att hon får vänta länge på glädjen att få sällskap med majoriteten i den här frågan. Vi har den bestämda uppfattningen att det inte finns någon anledning till försäljning, och vi anser att vi bör fortsätta som

Om försäljning av statens aktier i LKAB, m. m.

hittills. Jag tror att vi gör rätt som vi gör, och jag tror att fröken Andersson inte skall ta ut någon glädje i förskott.

Herr ELOWSSON, NILS, (s):

Herr talman! Det här är ju en fråga där skiljelinjen går tydlig och klar mellan borgerlig och socialdemokratisk uppfattning, och därför är det väl inte troligt att vi någonsin kan närma oss varandra så mycket att vi kan bli överens.

Jag kan emellertid inte förstå den envishet med vilken man gång efter annan återkommer till den här saken. Orsaken kan inte vara att man önskar ytterligare spridning av ägandet av aktierna, ty när svenska staten äger ett antal aktier — eller vad det nu är för värden — så är ju hela svenska folket delaktigt i ägandet. Det har sagts många gånger, och jag tycker att eftersom det är ett axiom skulle det kunna anammas av dem som gång efter annan kommer tillbaka till den här saken. Jag kan inte tänka mig en vidare spridning av ägandet av vare sig naturtillgångar eller andra tillgångar i vårt land än att varje svensk medborgare är delaktig i dem, i och med att svenska staten är ägare.

Herr Bengtson förvånade mig något när han alldeles riktigt påpekade den ökade osäkerhet beträffande vårt innehav av kapital som de internationella kapitalrörelserna kan föra med sig, i händelse vi skulle bli associerade med EEC. Om det skapas risker för vårt land i och med att kapitalrörelser medges i den utsträckning som nu råder inom sexstatsmarknaden, så frågar man sig onekligen: Vad finns det då för behov av att utreda försäljningen av aktier? Det kan jag inte förstå, men herr Bengtson gör det väl, antar jag, eftersom han försvarar det utredningskrav som framförts i reservationen.

Jag ber också, herr talman, att få ansluta mig till utskottets förslag.

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! Herr Bengtsons senaste anförande begrep jag inte ett dugg av — det första var ju något så när begripligt. Vad han sade går ju stick i stäv mot vad han har skrivit i centerpartiets reservation — hela resone-mangnet svär emot den, såvitt jag kan förstå.

Herr Elowsson sade att han inte förstår vår envishet. Om man anser att en sak är riktig, är det väl rätt att vara envis? Tänk om de första socialdemokraterna inte hade varit envisa och återkommit gång på gång — var hade vi stått i dag, herr Elowsson? Eller var hade *ni* stått, rättare sagt?

Som det nu är, är hela svenska folket delaktigt i bolaget, säger herr Elowsson. Herr Hanson var inne på innebörden av den delaktigheten. Vad har svenska folket att säga till om i sammanhanget? I Tyskland har socialdemokraterna ändrat sig en hel del, herr Svensson, så det finns kanske lite hopp om herr Svensson också. Men man skall inte spå om framtiden — vi får klara den saken när frågan kommer upp igen. Vi är delägare allihop, säger herr Elowsson, men hur mycket har vi att säga till om när det gäller järnvägar, post, telegraf och vad det nu är för någonting? Svenska folket avhänder sig ju inte rätten att säga till om någonting, om en hel del småsparare, som vill det, får köpa aktier i bolaget.

Jag förstår inte herrarnas resone-mang, men kanske skall man inte förstå det heller.

Herr HANSON, PER-OLOF, (fp):

Herr talman! Det är verkligen mycket intressant att höra en socialdemokrat tala om att här föreligger äntligen en fråga, där vi har en klar skiljelinje mellan vad han kallade borgerlig och socialistisk uppfattning. Är det något som under senare år har varit regel från socialdemokratiskt håll, är det ju att man aktat sig för att beröra vad som menas med socialism och socialistisk uppfattning. Man använder alla möjliga termer för

Om försäljning av statens aktier i LKAB, m. m.

att komma runt en sådan gränsdragning.

Låt mig återvända till frågan om vem som kan tänkas ha inflytande och bestämmanderätt i statliga företag. Det är väl ändå ett ganska kraftigt våld på verkligheten att säga att när staten äger någonting, då äger vi det alla. Det är ju en gammal pålitlig socialistisk vidskepelse. Verkligheten är den att när staten äger allting, så äger ingen någonting i samhället. Det är så det förhåller sig.

Inte går vi omkring och känner oss som ägare till statens järnvägar eller televerket o. s. v. Staten är ju ändå inte någonting annat än en opersonlig abstraktion långt ifrån den enskilde individen, och dennes möjligheter att göra sig gällande är verkligen ganska små. Kan man säga att den enskilde i egenkap av ägare har någon lysande situation t. ex. i Sovjetunionen, där staten äger nästan allt? Tvärtom är det ju ur den enskildes synpunkt utomordentligt prekärt. Han äger ingenting.

Det har redan antytts här att det ändå finns en del hopp om socialdemokratien i det här avseendet. Den tyska socialdemokratien har ju orienterat om sig ganska kraftigt under senare år. I Storbritannien pågår en stor batalj sedan många år mellan två olika riktningar. Man vet inte hur den slutar, men det ser ut som om den mera socialistiska skulle ha alla utsikter att lida ett nederlag efter hand. Varför skulle vi då inte våga hoppas på en omsvängning också inom den svenska socialdemokratien? Jag tycker det är ett mycket lovande tecken att man är så försiktig att mumla ur skägget när det gäller socialistiska målsättningar och tar det mera indirekt.

Herr BENGTON (cp):

Herr talman! Vad jag sade om uppgörelsen 1945 tycks behöva en ytterligare förklaring. Den gången förklarade den dåvarande samlingsregeringen, där det även fanns representanter för högern, att man vid lämpligt tillfälle skulle förstatliga sista delen av LKAB. Det var det som kom att fullföljas senare. Om det

var den punkten som var oklar, ville jag förtydliga detta.

Men jag har begärt ordet närmast med anledning av herr Nils Elowssons anförande. Jag tyckte det var synnerligen intressant, ty det företrädde en statssocialism som var så utpräglad, att det är anmärkningsvärt att man får höra detta i våra dagar, ty våra dagars socialdemokrater är inte fullt så intresserade av att tala om socialismen. Men här fick man det intrycket, att om staten äger, är det idealet, ty då äger alla svenska medborgare. Kontentan blir att staten skall äga allting, ty då äger vi alltsammans. Det var ett verkligt extremt statssocialistiskt uttalande, som vi fick höra i första kammararen i dag. Det vill jag ta avstånd ifrån, ty detta kan vi inte acceptera från vår sida. Det skall vara i rena undantagsfall, som staten skall äga någonting. Vi har talat om en förutsättningslös utredning, och när den blir klar, kan det hända att den ger sådana resultat, att varken fröken Andersson eller herr Rikard Svensson får några svårigheter att acceptera den, ty den kanske klarlägger hela frågan.

Herr ELOWSSON, NILS, (s):

Herr talman! Det är ett vanligt trick på diskussionsmöten, och det går igen här också, att man säger att vi socialdemokrater helst inte vill tala om socialism utan endast smyga in den i filttofflor, så att ingen märker det. Den framställning man försöker ge av socialdemokratiska programmet innebär ungefär att det skall bedrivas i skymundan. Men så är det inte. Vi vägrar aldrig att ställa upp när det gäller att diskutera socialismen vare sig vid det ena tillfället eller vid det andra. Om vi hade varit rädda, skulle jag inte fört saken på tal i dag. Vi talar gärna om socialism och vi ser ju hur socialismen vinner terräng överallt. Överallt i världen tvingas man att på ena eller andra sättet låta staten träda till med initiativ, med kapitalinsatser och på andra sätt. Vi kommer inte ifrån det. När vi nu vill påskynda en sådan utveckling, som ligger i full sam-

Om försäljning av statens aktier i LKAB, m. m.

stämmighet med tidens krav och med en alltmer växande uppfattning, skall man inte säga att vi är rädda för en sådan diskussion. Man kan gärna lägga åt sidan denna diskussionstes i fråga om statsägande och sådant.

När jag begärde ordet var det emellertid med anledning av vad fröken Andersson sade, att om inte vi socialdemokrater hade varit envisa, hade vi inte stått där vi står i dag, och det är nog så riktigt. Men när jag tänkte på envishet tänkte jag inte på detta, utan jag tänkte på den envishet, med vilken ni vägrar acceptera så solklara argument som dem vi för fram i denna sak. Det tycker jag är underligt, ty det kan inte bestridas, hur mycket man än resonerar därom, att om staten äger en sak är vi delaktiga i den allihop. Varenda gång jag åker på SJ, känner jag faktiskt att jag åker på min egen järnväg. Jag känner det precis på samma sätt, när jag talar i telefon. Det är denna syn på ägandet som ni inte har velat acceptera, och det är det som gör att ni vid så otaligt många tillfällen tar fel i er bedömning av utvecklingen. Om ni i stället kunde acceptera att socialism är gemensamt ägande och gemensamt brukande till gemensamt väl, så skulle ni kunna förstå den samarbetskänsla som behärskar oss på socialdemokratiskt håll och den samarbetsvilja som vi alltemellanåt lägger i dagen, och som vi tycker är så underligt att ni inte kan acceptera. Vi skulle — om ni gjorde det — kunna få ett mycket bättre samarbete till stånd än vi för närvarande har.

Fröken Andersson framhöll att de som blir aktieägare i stora företag har möjlighet att få inflytande över dem. Det tror väl ändå inte fröken Andersson själv på. Om man kan köpa in sig i privata företag så skulle småspararna inte kunna göra det i sådan utsträckning, att de kunde dominera dessa företag, t. ex. de stora koncernerna. Det tror jag inte ett ögonblick på, och jag undrar egentligen hur mycket samhörighet som fröken Andersson har t. ex. med våra stora koncerner. Det är väl ungefär lika mycket som hon har beträffande staten.

Herr HANSON, PER-OLOF, (fp):

Herr talman! Skall vi diskutera sådana här saker, borde vi följa den gyllene sokratiske regeln att tala om vad man diskuterar och komma med klara definitioner. Herr Elowsson säger att socialdemokraterna inte är rädda för att diskutera socialism. Låt mig då säga, att ni inte är särskilt hågade, om ni först tvingas att konkretisera vad det rör sig om. Det är klart att om man ger socialismen en sådan definition att den består i en allmän hygglighet, då har ju socialismen en rätt stor spridning, och då kan man önska den god fortsättning. Men det blir strax litet mera problematiskt, när man tar till en annan av de olika definitioner som herr Elowsson i sitt allmänt glidande resonemang har erbjudit, nämligen att det skulle vara socialism, så snart staten måste gripa in på något område. I så fall måste jag säga att socialismen har gamla anor. Det finns väl knappast någon statsbildning som inte under några förhållanden har varit socialistisk. En sådan definition är fullkomligt meningslös. Den bidrar inte till att klargöra vad det är fråga om i vår diskussion.

Däremot kommer man mycket närmare, när man tar fasta på den definition som herr Elowsson antydde i sitt första anförande, att staten skall äga praktiskt taget allt, att man skall ha en långt driven statssocialism i betydelsen statligt ägande. Då kan vi resonera konkret, ty då finns det en klar gränslinje mellan oss.

Nu är herr Elowsson orolig för att vi inte vill hänga med i svängen. Han tycker att vi är något slags underutvecklade varelser, som inte tycker att det är väldigt bra när statens inflytande breder ut sig över område efter område och staten tar hand om det ena företaget efter det andra för att slutligen äga alla företag till 100 procent. Vi tycker att detta skulle vara en allvarlig sak. Jag kan inte inse, att det i det enskilda fallet skulle vara någon stor principiell fråga, om det gäller ett eller annat företag, men vad vi är oroliga för och vad herr Elowsson och hans meningsfränder

Om försäljning av statens aktier i LKAB, m. m.

tydligt inte har den ringaste känsla för är att om staten tar hand om mer och mer, kommer man oundvikligen att närma sig ett statssocialistiskt system med en sådan politisk och ekonomisk maktkoncentration på få händer, att de demokratiska friheterna och rättigheterna och demokratin över huvud taget får en mycket prekär ställning.

Vid diskussion med socialdemokrater har det alltid förvånat mig, att de ofta inte ens i princip är beredda att medge att det föreligger ett problem, som består i spänningen mellan en stark koncentration av ekonomisk och politisk makt i den politiska toppen och kravet från de enskilda människorna att ha en egen frihetssfär. Jag tycker att en blick ut över världen i dag ändå borde illustrera för var och en som vill se utan färgade glasögon, att här föreligger ett problem. Var man sedan skall dra gränsen och säga, att nu har vi kommit så långt i fråga om statlig, ekonomisk och politisk maktkoncentration och statligt ägande, att det föreligger allvarlig fara för den politiska demokratin, det är svårt att säga. Det kan man diskutera fram och tillbaka. Men erkänn, herr Elowsson, att här föreligger ett problem, som man inte skall ta så lätt på som herr Elowsson gjorde i sitt första anförande!

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! Jag ber om ursäkt för att jag kommer igen, men det beror på att herr Bengtson två gånger nämnde överenskommelsen av år 1946. Jag skall vara så hederlig, att jag talar om att jag har frågat en kamrat som var med på den tiden och sysslade med den frågan på ett annat sätt än jag gjorde, och jag har fått den uppgiften, att när det gällde att staten skulle övertaga aktierna från Grängsbergbolaget, sades det ingenting om den framtida utvecklingen. Det är vad jag kan referera på den punkten, men eftersom herr Bengtson var så glad åt upptäckten ville jag precisera saken.

Jag skall inte gå in på allmänt socialistiska resonemang; det är inte fråga om det nu. Här gäller det dels försäljning

av en del av LKAB-aktierna och dels en utredning om statliga företag och om möjligheten att sprida aktierna bland en bredare allmänhet. Jag tycker att man inte behöver ta upp en vittgående principdebatt.

Sedan sade herr Elowsson att det här är så oklart. Kunde vi få veta, vari oklarheten består, kunde vi kanske bättra oss, när vi kommer tillbaka med motioner ett annat år.

Herr Elowsson var tveksam om de små aktieägarna kan få det inflytande som man talar om. Jag hänvisar återigen till erfarenheterna från Tyskland, där man har korrektiv mot att aktierna skall gå över till de stora kapitalägarna. Det kan vi få här också. Det finns olika möjligheter att förhindra detta, och det är den saken som utredningen skall syssla med. Men nu rör det sig in concreto bara om att försälja LKAB-aktier till ett belopp motsvarande icke fullt hälften av aktiekapitalet.

Så säger herr Elowsson, att aktieminoriteterna inte har möjlighet att göra sig gällande. Jag medger, att vår aktiebolagslag kanske behöver ändras på den punkten. Men kom ihåg att vi har minoritetsskydd. En minoritet av aktieägare kan begära egna revisorer som går igenom företaget och kan på det sättet få visst inflytande.

Herr SVÄRD (h):

Herr talman! Vi tycker väl alla om herr Elowsson i Kristianstad, åtminstone gör jag det, kanske framför allt därför att om det varav t. ex. herr Ericssons i Kinna hjärta är fullt, därom talar herr Elowssons mun, och den gör det på ett personligt och trevligt sätt! Jag har alltså, herr talman, inte någon anledning att polemisera mot herr Elowsson. Jag skall bara tillåta mig att göra vissa konstateranden med utgångspunkt i hans inlägg.

Det första: Om alla vi som inte tycker som socialdemokraterna bara tycker som socialdemokraterna, så skall vi bli hyggligt och trevligt behandlade och få ett litet inflytande, vi också.

Det andra: Om vi bara utan vidare ac-

Om försäljning av statens aktier i LKAB, m. m.

cepterar, att de argument, som t. ex. herr Elowsson framför, är solklara, skall samarbetet mellan oss bli än bättre än det i dag är. Jag förmodar att den praktiska innebörden därav är att då skall än flera av oss än hittills är fallet få bli suppleanter i olika styrelser och institutioner som bestämmer. Det är naturligtvis värt att uttala sin varma tacksamhet för detta.

Om vi bara, till slut, godkänner att det staten äger, det äger herr Elowsson och jag, så är ju alla problem borta ur världen — d. v. s. kanske inte riktigt alla. Om tågen vid den järnväg, som herr Elowsson äger, kommer för sent — vilket enligt vad som berättats mig lär hända — förmodar jag att herr Elowsson i sin egenskap av ägare till järnvägen ser till att tågen kommer i rätt tid, och därmed har ju han i sin egenskap av ägare utövat ett alldeles avgörande inflytande på det företaget han äger.

När man från socialdemokratiskt håll hävdar att statligt ägande är ett gemensamt ägande, utgår man, förefaller det mig, från en säregen föreställning om vad ägande är. Realiteten är ju den, att när staten äger, är det ingen som äger. Då upphör alltså äganderättsbegreppet att ha något innehåll — det kan det bara ha som en personlig rättighet. Och hur vänligt inställd herr Elowsson än är till kollektiviteten, innebär denna vänliga inställning inte någon lösning av problemet.

När jag satt här och hörde på hur vår förträfflige vän försökte definiera sig ut ur svårigheten, kom jag faktiskt att tänka på vilken risk han löper. En herre, som heter Nikita Sergejevitj Chrustjov har nyligen givit en definition på begreppet kommunism. Chrustjov säger att kommunism är när man av var och en kräver efter hans förmåga och åt var och en ger efter hans behov. Om herr Elowsson plötsligt skulle upptäcka att han är framme vid samma definition, skulle han bli mycket — om jag får använda ordet — »ond», ty om det är någonting som är honom främmande är det att komma ens i samma våning som kommunismen — det vet jag sedan gammalt.

Herr talman! Jag har faktiskt en gång varit med på en bolagsstämma i ett amerikanskt företag, där det var nära 12 000 aktieägare närvarande. Det var en mycket trevlig tillställning, och jag är alldeles övertygad om att om herr Elowsson varit med där, skulle vi ha kunnat ha en verkligt intressant och givande debatt, men, herr Elowsson, hela tiden med utgångspunkt från äganderättens personliga innehåll både för herr Elowsson och mig.

Herr ELOWSSON, NILS, (s):

Herr talman! Herr Hanson var orolig för att jag var orolig för att man på borgerligt håll inte ville följa med oss. Nej, orolig är varken jag eller någon annan på vårt håll; vi är bara undrande över att när vi över hela världen — också i de mest kapitalistiska stater — kan se hur det sker en successiv omdaning under vilken staten får lägga sig i den ena saken efter den andra i växande omfattning — en utveckling som vi har för ögonen varje dag vi slår upp en tidning — spjärnar ni ändå emot detta och tror att den utvecklingen går att hejda. Det gör den inte, ty efter hand som människorna bli mer samhällsinnade, lär sig mer, och får ökat inflytande tack vare demokratien, kommer man att intressera sig mer för sina egna angelägenheter, och om man då finner att det är bättre att göra en sak gemensamt i statens regi, så gör man det.

Vi hade på sin tid någonting som hette vägdistrikt i vårt land. När det blev fråga om att staten skulle överta vägunderhållet, stretade praktiskt taget varanda vägdistriktsofdrörande i hela vårt land emot. Om vi ser på utvecklingen på bilismens område och på landsvägs trafikens område över huvud taget, är jag övertygad om att det inte finns en enda högerman i detta land som skulle ha önskat att vi vid denna tid skulle ha haft kvar vägdistriktet, ty alla människor begriper att om vi skall ha en rationell vägvård, måste den skötas gemensamt med stora maskinparker etc. etc. Ingen skulle i dag komma på idén — inte ens herr Svärd — att stå upp och

Om försäljning av statens aktier i LKAB, m. m.

begära att vi skall få tillbaka vägdistriktet. Det kan jag inte tänka mig att han gör, ty då skulle debatten bli ännu längre.

Herr Hanson nämnde också, att om staten får mer och mer att säga till om, skulle det innebära en ekonomisk och politisk maktkoncentration som är farlig. Den kan bli farlig i sådana stater, där man genomfört en diktatur, men den blir inte farlig i ett land, där man har en fri demokrati, där man har en fri press och där man över huvud taget har tanke-, yttrande- och föreningsfrihet, ty där kan de enskilda samhällsmedborgarna säga sin mening om det styrelseskick man har och det sätt på vilket makten utövas. Då föreligger ingen risk för att gemene mans bästa skall trädas för när. Jag kan därför inte finna att det är fråga om någon maktkoncentration som är farlig i den utveckling vi ser fram emot.

Herr Hanson säger emellertid att vi väl inte kan förneka att det här föreligger ett problem. Problemet skulle bestå däri att vi inte kan gå hur långt som helst när det gäller statligt ägande. Jag tror inte heller att vi kan det, men det finns ingen möjlighet att man vid en viss tidpunkt i utvecklingen säger att vi får stanna här eller stanna där om 10 år eller om 20 år. Hur det skall bli med den utvecklingen, får de avgöra, som har att fatta beslut i de aktuella fallen och vid de aktuella tidpunkterna — det kan vi inte göra någonting åt. Vi har ingenting annat att göra än att göra vårt bästa i den tid vi nu lever i — därutöver maktar vi ingenting.

Sedan skulle jag till herr Svärd vilja säga, att han förväxlar kommunism med bolsjevism. Jag har ända sedan den ryska bolsjevismen framträdde djupt beklagat, att bolsjevismen kom att kompromettera kommunismen såsom den gjort. Det är en olycka som är mycket stor, att man överallt i världen har accepterat bolsjevismen som kommunism, ty det är den inte. Jag skall inte gå vidare in på den frågan. Jag vill bara säga att det förklarar en hel del, och det förklarar också en hel del av den uppfattning och missuppfattning, som herr Svärd har.

Herr BENGTON (cp):

Herr talman! Jag trodde inte att vi skulle hålla någon större debatt om socialismen och andra ideologiska problem, när vi egentligen skulle tala om en eventuell försäljning av LKAB:s aktier, men eftersom herr Elowsson drog fram vissa spörsmål på detta område, vill jag också säga några ord.

Den första definition, som herr Elowsson gjorde hade enligt min mening utan tvekan en klart statssocialistisk prägel. Den definitionen var klar. Men nu har han lämnat helt andra motiveringar och gör gällande, att sådana statliga ingripanden, som företas av olika praktiska skäl, också skulle vara utslag av en socialistisk ideologi. Detta kan jag inte alls acceptera. I ett komplicerat samhälle måste staten ingripa i vissa avseenden. Det betyder emellertid ej, att socialismen har vunnit terräng. Tvärtom har socialismen förlorat terräng. Jag vill erinra om att en av labourpartiets mest framstående män i England har yttrat, att partiets största svårighet är att folk inte vill ha socialism utan vill gå enskilda, individuella vägar.

Vad det socialdemokratiska partiet i Sverige beträffar vill jag vidare erinra om att i dess program för tiden före år 1944 var intaget orden »i samhällets ägo skall överföras...» utan vidare kommentarer. Efter år 1944 förekommer en betydligt förmildrad version, och i det program som senast har gjorts upp har uppfattningen uppmjukats ytterligare. Detta är ju bevis för motsatsen till herr Elowssons mening att socialismen vinner terräng. Tvärtom får den vika, därför att vi inte längre tror att den lämpar sig som samhällssystem.

Jag vill också göra en kommentar till vad herr Elowsson yttrade om vägväsendet. Det var samlingsregeringen, som föreslog att vägväsendet skulle förstatligas. Det var alltså inte fråga om en insats från det socialdemokratiska partiet ensamt.

Jag vill även göra ett litet tillrättläggande med anledning av fröken Anderssons anförande. Jag vill erinra om att

Om försäljning av statens aktier i LKAB, m. m.

samlingsregeringen avgick den 1 augusti 1945. År 1946 hade vi sålunda en socialdemokratisk ministär. Det förhöll ju sig så att frågan om eventuellt förvärv av LKAB:s aktier skulle tas upp till behandling vart tionde år. Det var det som skedde år 1945 under medverkan av ett statsråd från fröken Anderssons parti.

Herr SVÄRD (h):

Herr talman! Jag skall bara förskräcka herr Elowsson med att säga, att jag är alldeles bestämd anhängare av en decentralisering av vägförvaltningarna. Jag hoppas att herr Elowsson inte i anledning därav begagnar sin i skytterörelsen förvärvade kunnighet mot mig personligen.

Herr Elowsson vill sätta en gräns för statens ägande, vilket ju är snällt av honom. För inte så särdeles länge sedan satte man inom det socialdemokratiska partiet den gränsen vid frisersalongerna. Får jag fråga herr Elowsson: Är det någon ny ideologisk gränsdragning, som därefter har gjorts?

Herr HANSON, PER-OLOF, (fp):

Herr talman! Jag har inte på årtionden hört talas om att någon svensk politiker skulle vara anhängare av den s. k. nattväktarstaten, utan vi har väl alla varit med om att i olika avseenden öka statens inflytande på olika områden, där vi ansett detta motiverat av sociala eller andra skäl. Den fråga det nu gäller är emellertid vad som sker om staten lägger sig till med alltsammans.

Herr Elowsson talade nyss om en rent ödesbestämd utveckling. Han yttrade att utvecklingen inte står att hejda, utan i land efter land får staten ett större inflytande. Man fick det intrycket att vi stackars politiker inte kan göra någonting, eftersom det här skulle gälla en av en naturlag ledd utveckling. Det var dock ingenting farligt i denna utveckling, yttrade herr Elowsson, men i nästa minut framhöll han i en förklaring, att någonstans måste man hejda

utvecklingen. Detta skulle vi dock inte göra i dag utan överlåta åt våra barn att ta ställning till vid en senare tidpunkt.

Får jag bara på tal om vad som här anförts om socialismens reträtt erinra om att vi hade någonting som kallades tjugosjupunktsprogrammet. Det var länge sedan det programmet förekom i någon valrörelse på socialdemokratiskt initiativ. Jag tror knappast att det har skett under 1950-talet. Man måste nog medge, att socialismen är på reträtt, framför allt i länder där man någorlunda har haft möjlighet att först se den förverkligad och sedan ta ställning till den i demokratiska val.

Herr ELOWSSON, NILS, (s):

Herr talman! Jag skall inte komma igen såvida det inte händer någonting alldeles särskilt, men jag skulle vilja på en gång replikera herr Hanson och herr Bengtson när de säger att socialismen viker. Det är väl ändå en felsyn, det borde herrarna kunna gå med på utan vidare.

Herr Bengtson säger, att han har belegg för detta däri, att det socialdemokratiska partiet i vårt land gång på gång ändrat sitt program. Ja, tacka för det! Så som ni misstolkar våra program, måste vi försöka få rimligare förklaringar så att ni kan förstå dem. Det är alldeles nödvändigt, men det betyder inte att vi vikit från vår linje; det kan ni vara övertygade om.

Herr Svärd undrade om vi på socialdemokratiskt håll hade en ny gränsdragning. Denna gräns skulle tidigare ha gått vid frisersalongerna. Nej, jag sade tydligt: Vi kan inte dra någon gräns, och det kan inte ni heller göra. Ni låter också staten ingripa gång efter annan, och ni skulle bli tvungna till det om ni skulle regera — utvecklingen är sådan att ni inte skulle kunna undgå det. Ni måste göra det eftersom det är förmånligare för helheten än att gå på andra vägar.

Jag nämnde för en stund sedan detta om vägdistrikten, och herr Svärd ville ha dem tillbaka igen. Men jag tror han är tämligen ensam om den uppfattning-

Om försäljning av statens aktier i LKAB, m. m.

en, och han finge säkert alla bilisterna på sig, om han försökte genomföra den, det är jag övertygad om.

Vi står nu inför ett nytt statligt ingripande i och med att staten skall överta polismakten i detta land. Det kommer vi säkert att gå med på allihop — ja, kanske inte herr Svärd, men jag är övertygad om att majoriteten i riksdagen, även högern och folkpartiet, kommer att göra det. Det är alltså ett nytt område, där man menar att det är förmånligt om staten får ordna förhållandena. Det är så vi tänker oss att det skall gå till även i fortsättningen.

I England, där man spämt bågen högre än vad som är vettigt, fick man göra sådana erfarenheter som de engelska socialdemokraterna gjort. Det är därför att vi i Sverige inte gått fram på den vägen som man ibland försöker stimulera oss till att göra det, för att vi skall begå samma dumheter som engelsmännen gjort. Men sådana misstag har inte vi gjort i någon större utsträckning hittills.

Herr HANSON, PER-OLOF, (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Elowsson klagar över att vi ständigt misstolkar vad socialdemokraterna skriver i sina parti-program. Det är möjligt att vi inte kunnat komma till klarhet; men det är något märkvärdigt med denna socialism: var gång vi tycker att vi kan få ett grepp om vad herrarna menar så säger ni: Nej, vi menar inte det, utan någonting helt annat!

Herr SVÄRD (h) kort genmäle:

Herr talman! Om jag skulle tolka herr Elowssons anföranden, framför allt det senaste (jag hoppas det inte blir det sista!), så är såvitt jag förstår den socialistiska ideologi som han företräder möjlig att sammanfatta i några få ord. Det är de kända orden: här till är vi nödda och tvungna. Möjligen tillägger herr Elowsson sedan: tack och lov! Det är väl det där »tack och lov» som i så fall

skulle vara den ideologiska skiljelinjen i svensk politik.

Till slut: Herr Elowsson hotar mig med att om jag intar en decentraliseringsståndpunkt i vägfrågor, kommer jag att få alla bilisterna över mig. Det skulle vara besvärande, det erkänner jag. Men alla får jag inte över mig, herr Elowsson. Jag har frågat min fru, som är familjens bilist, och hon har samma uppfattning som jag.

Herr PERSSON, HELMER, (k):

Herr talman! Vi har år efter år diskuterat denna fråga i riksdagen, och jag har deltagit i samtliga diskussioner om detta tema. Jag hade inte tänkt att begära ordet i dag därför att jag tycker att praktiskt taget allt vad som kan sägas i denna fråga är sagt tidigare. Efter vad jag har hört har det inte kommit fram ett enda nytt argument från högern och folkpartiet för att bygga under det yrkande som de har ställt här. Jag vill inte heller påstå att jag i mitt anförande kommer fram med några nya argument, men det må väl vara tillåtet även för mig att framföra gamla argument.

Jag begärde ordet närmast för att bland annat fastställa att man på ett grundligt sätt har rört ihop begreppen i denna diskussion, och jag måste tyvärr beklaga att herr Elowsson, som har slagits tappert mot högern och folkpartiet, även har gjort sig skyldig till en hopblandning av begreppen. Det är ju så, herr Elowsson, att om man med framgång skall kunna hävda socialismens sak, kan det inte ske på det sättet att man säger att förstatliganden under alla förhållanden, oavsett när det sker, är lika med socialism, ty då kommer vi till rena orimligheterna. Förstatligande kan under vissa betingelser innebära en socialistisk åtgärd, men nog är det väl i alla fall på det sättet i vårt land, att de förstatliganden som har skett här i övervägande grad måste sägas ha lett till uppkomsten av statskapitalism.

Om försäljning av statens aktier i LKAB, m. m.

Jag skall något senare beröra en annan typ av förstatlignande som har skett här i vårt land, men innan dess måste jag med stor indignation vända mig emot demagogerna, sådana de har framträtt i dag från högern och folkpartiet. De ger sken av att vara emot allt förstatlignande, men det är de naturligtvis inte. Högerns före detta partisekreterare, herr Svärd, och herr Hanson, vet av att de talar emot egen övertygelse, när de söker göra gällande att de är emot allt förstatlignande över huvud taget.

Varför kan inte högern och folkpartiet någon gång komma på den geniala idén att säga att nu säljer vi aktier i statens järnvägar? Nej, det gör de inte. Varför? Jo, därför att statens järnvägar också gynnar det svenska monopolkapitalet i många avseenden. Jag tänker inte här göra någon utredning utan vill endast fastställa denna grundsanning. Varför vill de inte sälja aktier i postverket eller televerket? Ja, de kan komma upp och förklara varför. De har inte ens föreslagit att man skulle sälja aktier i vattenfall trots att vattenfall är ett ur ekonomisk synpunkt mycket exklusivt företag, och varför? Jo, emedan det statliga vattenfallsverket har satsat oerhörda pengar — det tycker de är väldigt bra — och säljer den elektriska strömmen mycket billigt till monopolistiska företag i detta land. De kan inte få fram en bättre situation än den som är. De välsignar helt enkelt den statliga företagsamheten av denna typ därför att den gynnar det svenska monopolkapitalet i det avseende jag här nämnt.

Jag skall ta ett annat exempel. Arbetsmarknadsstyrelsen är ett statligt organ. Herrar Svärd och Hansson håller på att gå upp i limningen för hur effektivt arbetsmarknadsstyrelsen — detta statliga organ — arbetar för att låsa hela provinser i Sverige från folk och skickar dem till de speciella företag, som ekonomiskt stöder högern och folkpartiet. Ja, men då välsignar ni dem. Varför vill ni inte göra arbetsmarknadsstyrelsen till ett aktiesällskap? Nej, ni tycker att det är en fin

anordning därför att den gynnar uppdragsgivare, vars talan ni här för.

Så kommer jag till det sista avsnittet, som bland annat gäller LKAB, ASSI och NJA, statliga företag som under särskilda historiska och politiska betingelser har växt upp i Norrbotten. Att dessa bolag blev statliga retade den svenska storfinansen och dem som företräder deras intressen i den svenska riksdagen. Det är uppenbart att det retade dem av många skäl, som jag här inte skall redogöra för. De anser att deras utvecklande strider emot deras klassintressen och i viss mån också mot deras ekonomiska intressen. Därför slår det aldrig fel att de varje år går till attack mot dessa statliga företag.

Att dessa har växt upp i kampen mot den svenska storfinansen är ett resultat av den svenska arbetarklassens kamp och det stöd som den svenska arbetarklassen har fått i denna kamp av sina bundsförvanter. Följaktligen betraktar jag dem som statskapitalistiska företag av särskild typ, som påfallande skiljer sig från exempelvis statens järnvägar, posten, televerket, vattenfall o. s. v. Detta begriper herrar Hanson och Svärd, deras partier och deras uppdragsgivare, och därför för de denna frenetiska kamp emot dessa företag. Jag måste beteckna deras verksamhet i första hand som en marodörverksamhet emot folket i Norrbotten, som skulle haft det väldigt svårt därest dessa företag inte hade blivit förstatlignade. Jag måste tyvärr konstatera att i denna marodörverksamhet deltagit också en riksdagsman från Norrbotten.

Till sist måste jag beklaga att herr Elowsson måste söka frälsa sin själ genom att komma med följande gamla glossa: »Jag beklagar, att bolsjeivisterna skall framstå såsom kommunister.» Ja, egentligen får vi heta kommunister i vanliga fall, men nu har herr Elowsson hittat på en ny liten sak, nämligen att försöka klargöra att bolsjevismen intet har att göra med kommunismen. Men man kan ju inte komma ifrån den verkliga sanningen, nämligen att socialismen inte är genomförd i det här lan-

Om försäljning av statens aktier i LKAB, m. m.

det. Socialism är bara genomförd där kommunisterna har sådan styrka att de kunnat göra det. Det vet herr Elowsson om, men han försöker till varje pris liksom förklara inför de borgerliga, att han egentligen inte är socialist, utan någonting annat mystiskt.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att därunder yrkats 1:o) att vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt skulle bifallas; 2:o), av fröken *Andersson*, att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Boman m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen; samt 3:o), av herr *Bengtson*, att kammaren skulle godkänna det förslag, som innehölls i den av honom m. fl. vid utlåtandet anförda reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Fröken *Andersson* begärde votering, i anledning varav herr talmannen upp tog vardera av de båda återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den förestående omröstningen; och förklarade herr talmannen sig finna de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras åsikt, som ville till kontraposition antaga bifall till fröken *Anderssons* yrkande.

Herr *Bengtson* äskade emellertid votering om kontrapositionens innehåll, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen angående statsutskottets utlåtande nr 36 antager godkännande av det förslag, som innefattas i den av herr Boman m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i nämnda votering antagits godkännande av det förslag, som innefattas i den av herr *Bengtson* m. fl. avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Bengtson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 46;

Nej — 19.

Därjämte hade 70 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I följd därav uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 36, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Boman m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid fröken *Andersson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 72;

Nej — 46.

Därjämte hade 17 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Om viss höjning av det skattefria bottenbeloppet vid den statliga förmögenhetsbeskattningen

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 13, i anledning av väckt motion om ändrade bestämmelser rörande uppbörd av automobilskatt, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Om viss höjning av det skattefria bottenbeloppet vid den statliga förmögenhetsbeskattningen

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 14, i anledning av väckta motioner om viss höjning av det skattefria bottenbeloppet vid den statliga förmögenhetsbeskattningen.

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 64, av herr *Gösta Jacobsson m. fl.*, samt II: 98, av herrar *Darlin* och *Nordgren*, hade hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i förordningen om statlig förmögenhetsskatt, att det skattefria bottenbeloppet för den statliga förmögenhetsskatten höjdes från 80 000 kronor till 100 000 kronor, samt att förmögenhetsskatt icke utginge å den del av förmögenhet, som understeg sistnämnda belopp.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet på återopade grunder hemställt, att de likalydande motionerna I: 64, av herr *Gösta Jacobsson m. fl.*, samt II: 98, av herrar *Darlin* och *Nordgren*, om viss höjning av det skattefria bottenbeloppet vid den statliga förmögenhetsbeskattningen, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I sitt yttrande över motionerna hade utskottet bland annat anfört, att det ej utan närmare utredning vore berett att på sätt motionärerna förordat tillstyrka en generell höjning av skattepliktsgränsen vid förmögenhetsbeskattningen; såsom framhållits i motionerna inginge förmögenhetsskatten i den allmänna omprövning av beskattningen som för närvarande påginge inom den till allmän-

na skatteberedningen hörande skattesystemutredningen. Enligt utskottets mening borde resultatet av utredningens arbete i denna del avvaktas, innan ställning toges till de i motionerna föreslagna lagstiftningsåtgärderna.

Reservationer hade avgivits

I) av herrar *Hagberg*, *Gösta Jacobsson*, *Nilsson* i *Svalöv* och *Magnusson* i *Borås*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 64, av herr *Gösta Jacobsson m. fl.*, samt II: 98, av herrar *Darlin* och *Nordgren*, måtte antaga i reservationen infört förslag till förordning angående ändrad lydelse av 11 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 577) om statlig förmögenhetsskatt;

II) av herr *Gustaf Elofsson* och herr *Vigelsbo*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del hava den lydelse, som i denna reservation angivits.

I det i reservationen II föreslagna yttrandet hade reservanterna bland annat ansett det vara otillfredsställande, att förmögenhetsskatten utginge efter samma grunder för äkta makar som för ensamstående; en omfördelning med hänsyn till den i allmänhet lägre skattekraften hos äkta makar borde enligt reservanterna ske i samband med den justering av skattepliktsgränsen, som penningvärdeförsämringen motiverade. Reservanterna hade understrukit angelägenheten av att dessa frågor skyndsamt prövades vid den pågående skatteöversynen, så att förslag snarast kunde föreläggas riksdagen.

Reservanterna hade även velat framhålla vikten av att vid pågående skatteöversyn särskild uppmärksamhet ägnades åt vissa med förmögenhetsbeskattningen sammanhängande problem; ett ofta framfört önskemål vore enligt reservanterna rätt till avdrag vid inkomstbeskattningen för förmögenhetsskatten såsom utgift för inkomstens förvärvande.

Om viss höjning av det skattefria bottenbeloppet vid den statliga förmögenhetsbeskattningen

Herr JACOBSSON, GÖSTA, (h):

Herr talman! Förmögenhetsskatten bygger på tanken att den som har ett kapital och en inkomst av detta kapital därmed har större skatteförmåga än den som har en inkomst av motsvarande storlek av tjänst.

Det ligger givetvis något i denna tanke under förutsättning att det sammanlagda skatteuttaget i förhållande till avkastningen hålles inom måttliga gränser. Men detta motiv med den högre skatteförmågan är inte alltid lika hållbart när inkomstskatten är så hög som den för närvarande är. Det kan inte användas som en generell regel. Förmögenhetsskatten träffar hårt eftersom den lägges ovanpå den vanliga inkomstskatten. De senaste årens penningvärdeförsämring har medfört en automatisk skärpning av densamma. Den har kommit att verka alltmer betungande för de skattskyldiga, redan för sådana med relativt blygsamma kapitalinkomster i skattens bottenkikt. Progressiviteten på inkomstskatten och förmögenhetsskatten i förening åstadkommer i de individuella fallen en påtagligt orättvis effekt. Detta gäller framför allt vid förmögenheter med låg avkastning. Det gäller också där förmögenheten ligger i en rörelse och utgöres av fordringar, maskiner eller fabriksfastigheter, och likaså i jordbruk. Starka skäl föreligger för att förmögenhetsskatten som sådan göres till föremål för omprövning och att skatteskalorna justeras efter det ändrade penningvärdet.

Då denna fråga utredes av den allmänna skatteberedningen har motionärerna inskränkt sitt yrkande till att avse en höjning av det skattefria bottenbeloppet från 80 000 till 100 000 kronor. Till jämförelse kan nämnas att det kapitaliserade beloppet av högsta ATP-pensionen i fullt utbyggt skick vid 67 års ålder uppgår till 190 000 kronor — jag har fått denna uppgift av en framstående statistiker, så att jag antar att den är riktig. Detta kapitaliserade belopp, som är en påtaglig förmögenhetstillgång, samlas upp utan att belastas av vare sig inkomstskatt eller förmögenhetsskatt. Är

det då rimligt, frågar man sig, att den som vill trygga sin ålderdom på annat sätt, d. v. s. genom eget sparande, skall påläggas inte blott inkomstskatt utan även årlig förmögenhetsskatt för belopp över 80 000 kronor? Höjning av det skattefria bottenbeloppet till 100 000 kronor är en mycket blygsam begäran.

Herr talman! Jag yrkar bifall till den av herr Hagberg m. fl. avgivna reservationen.

Herr ELOFSSON, GUSTAF, (cp):

Herr talman! När denna fråga diskuterades i bevillningsutskottet ansågs det att det har skett så stora förändringar i penningvärdet under de senaste åren, att en höjning av förmögenhetsgränsen var av nöden påkallad. Förmögenhetsgränsen bestämdes till 80 000 kronor år 1957. Sedan dess har penningvärdet försämrats år efter år, varför en justering av beloppet är motiverad redan av den anledningen.

Att vi från centerpartiet här gått fram med en egen reservation beror mycket på att motionärerna anser att samma förmögenhetsgräns bör gälla för äkta makar som för ensamstående. Vi anser att äkta makar bör äga rätt till större skattefritt bottenbelopp än ensamstående person. Den sittande allmänna skatteberedningen bör enligt vår uppfattning ta upp även denna fråga till översyn och pröva om inte skatteskalorna också behöver justeras i någon mån.

Jag instämmer i vad herr Jacobsson här sade, att det måste anses orimligt att en person som söker trygga sin ålderdom genom att själv spara och sätta in överskottet i en bank eller penninginrättning skall straffas på så sätt att han drabbas av en hårdare beskattning än den som får sin trygghet garanterad exempelvis genom ATP-försäkring, där beloppet är skattefritt. Det är därför, anser jag, starkt av nöden påkallat att det sker en översyn av hela systemet. Jag hoppas att den pågående skatteutredningen skall framlägga förslag i denna del, som i

Om viss höjning av det skattefria bottenbeloppet vid den statliga förmögenhetsbeskattningen

stort sett tillgodoser de önskemål som motionärerna här framfört.

Jag tror att vi inte behöver orda så mycket mer om detta — var och en har säkert klart för sig att en ändring av denna förmögenhetsgräns bör ske fortast möjligt. Därför skall jag inte uppehålla tiden längre, herr talman, utan ber endast att med det sagda få yrka bifall till den av mig och herr Vigelsbo avlämnade reservationen.

Herr ERICSSON, JOHN, (s):

Herr talman! Både herr Jacobsson och herr Elofsson har ju fattat sig kort, och jag lovar att följa deras exempel.

Det är inte många nya synpunkter, om ens någon, som har förts fram här, och själva yrkandet i motionen är ju också mycket måttfullt, det måste jag erkänna. Om motionen gick igenom skulle väl resultatet bli en favör som ungefär motsvarar priset för en biljett till operamaskeraden, d. v. s. 100 kronor. Den förmånen skulle ges både åt den som äger 100 000 kronor och åt den som äger miljonen. Det är som sagt måttliga krav herr Jacobsson och hans medmotionärer ställer.

Men det intressanta i detta sammanhang är väl någonting annat. Blickar man ut över de politiska reservaten, så märker man att herrar Jacobsson och Darlin m. fl. har lagt ut ett rede för vad som skall komma — och så upptäcker jag till mitt stora nöje att det har kommit gökungar i boet: herrar Elofsson och Vigelsbo har i sin reservation tagit alltsammans och söker skapa en ny plattform för mera långtgående krav. Funderingarna i deras särskilda motivering — som inte utmynnar i något yrkande — slutar ju med att de hoppas på framtida utredningar; och även det ställningstagandet är ju ganska måttfullt.

Jag är tacksam för att utskottets majoritet har intagit den ståndpunkten att det är bättre att inte gå in på allt detta utan avslå motionen; sedan får talesmännen för de bägge reservationerna av-

göra sin tvist på annan plats än i riksdagens första kammare.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr HAGBERG (h):

Herr talman! Med hänsyn till att herr Elofsson har yrkat bifall till sin reservation torde det, under förutsättning att vårt yrkande förkastas, senare bli en omröstning beträffande motiveringen, vilken då kommer att gälla bifall till utskottets motivering eller bifall till motiveringen i herrar Gustaf Elofssons och Vigelsbos reservation. Jag vill bara meddela att därest händelseutvecklingen skulle bli sådan, vilket man ju har anledning att räkna med, så kommer vi för vår del att rösta för motiveringen i den nämnda reservationen.

Varför gör vi då det? Jag skall be att få motivera vårt ställningstagande med några få ord.

Såsom redan bevillningsutskottets ärade ordförande påpekat, har man i den nämnda reservationen — och det är ju en liten smula anmärkningsvärt — gått utanför motionens ram.

I motionerna, som är likalydande i båda kamrarna, föreslås en höjning av det beskattningsbara förmögenhetsbeloppet från 80 000 till 100 000 kronor, och därvid har man stannat. I det förslag till motivering, som innefattas i reservation II, har emellertid, såsom herr John Ericsson påpekat, framförts även åtskilliga andra ting. Man har tagit fram ett förslag, tidigare ofta dryftat, om olika förmögenhetsgränser för äkta makar och ensamstående och även frågan om förmögenhetsskattens avdragsgillhet. Sistnämnda fråga har självfallet inte alls berörts i motionerna, som gäller en helt annan sak, men här har man tagit in frågan i en motivering. Det kanske kan diskuteras, huruvida man kan gå till väga på det sättet vid författandet av en reservation, ty frågan om avdragsgillhet har inte någonting med motionen att göra. Saken har emellertid tydligen fått passera.

Om viss höjning av det skattefria bottenbeloppet vid den statliga förmögenhetsbeskattningen

Jag vill förklara, varför vi anser oss kunna ta denna motivering. Anledningen är helt enkelt den, att vi sedan många år tillbaka, tämligen ensamma, har drivit just linjen om förmögenhetsskattens avdragsgillhet. Det har varit tämligen motigt med den saken, men redan år 1947 fanns det från vårt håll i denna kammare en motion i den riktningen, och sedan har vi vid flera tillfällen återkommit i frågan. Om det kan intressera kammarens ledamöter, skall jag erinra om att representanterna i 1949 års stora skatteutredning för högerpartiet och folkpartiet hade förenat sig om en reservation just till förmån för förmögenhetsskattens avdragsgillhet. Den togs ju inte upp i propositionen, utan när skattereformen skulle genomföras år 1952, kom vi i anslutning till vårt ståndpunktstagande i skatteutredningen med en egen partimotion, sedermera följd av en reservation, alltjämt till förmån för förmögenhetsskattens avdragsgillhet. Vi har sedermera under årens lopp vid skilda tillfällen åter luftat detta problem. Det är klart att vi är mycket tacksamma för att dessa tankar har vunnit förståelse i vida kretsar, och vi hoppas att man så småningom skall komma så långt att denna fråga har mognat till ett avgörande i positiv riktning.

Jag skall inte vid detta tillfälle, då jag anser att det i någon mån ligger utanför ramen av föreliggande betänkande, ingå på någon argumentering, varför en avdragsrätt i detta fall bör införas, utan jag skall inskränka mig till att konstatera att jag, därest det blir en sådan votering som jag har förutsagt, kommer att förfara på det sätt som jag redan har givit till känna.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas först särskilt beträffande utskottets i förevarande betänkande gjorda hemställan samt därefter särskilt rörande utskottets motivering.

Därefter gjorde herr talmannen enligt de med avseende å utskottets hemställda förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till densamma samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Hagberg m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställda, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson, Gösta*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 14, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Hagberg m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen änyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom upprensning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Gösta*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 95;

Nej — 23.

Därjämte hade 21 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Vidkommande motiveringen, anförde vidare herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets motivering skulle godkännas oförändrad, dels ock att kammaren skulle godkänna utskottets motivering med den ändring, som innefattades i

Ang. taxeringen av medel å skogskonto, m. m.

den av herr Gustaf Elofsson och herr Vigelsbo vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på godkännande av utskottets motivering oförändrad vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Elofsson, Gustaf*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner motiveringen i bevillningsutskottets betänkande nr 14 oförändrad, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes utskottets motivering med den ändring som innefattas i den av herr Gustaf Elofsson och herr Vigelsbo vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Elofsson, Gustaf*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 86:

Nej — 44.

Därjämte hade 7 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ang. taxeringen av medel å skogskonto, m. m.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 15, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar av förordningen om taxering för

Till bevillningsutskottet hade hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 6, av herr *Jonasson*, och II: 10, av herr *Börjesson* i Falköping, vari hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt prövning och förslag angående sådan ändring av bestämmelserna om skogskonto, att skogskonto, som överginge till endast en dödsbodelägare, kunde avvecklas under en tidrymd av förslagsvis 3 år, räknat från dagen för dödsfallet, i enlighet med vad i motionerna anförts;

2) de likalydande motionerna I: 21, av herrar *Nils-Eric Gustafsson* och *Sundin*, samt II: 44, av herrar *Larsson* i Norderön och *Fälldin*, vari anhållits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om prövning och förslag angående sådan ändring av förordningen om taxering av medel som insatts på skogskonto, att skogskonto i händelse av fastighets försäljning eller dödsbos skiftande efter ansökan hos den lokala taxeringsmyndigheten kunde överföras på fastighetens nya ägare i enlighet med vad i motionerna anförts;

3) de likalydande motionerna I: 281, av herr *Ebbe Ohlsson*, och II: 350, av herr *Magnusson* i Tumhult, vari föreslagits, att riksdagen skulle besluta sådan ändring i förordningen den 27 mars 1954 om taxering för inkomst av medel, som insatts på skogskonto, att uppsägningstiden ändrades från fyra till två månader; ävensom

4) de likalydande motionerna I: 360, av herr *Nils-Eric Gustafsson*, samt II: 438, av herrar *Mattsson* och *Nilsson* i Tvärålund, vari hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om sådan ändring av förordningen om taxering av medel som insatts på skogskonto, att insättning avseende viss förvärvskälla för ett och samma beskattningsår ej finge understi-

Ang. taxeringen av medel å skogskonto, m. m.

ga 1 000 kronor i enlighet med vad i motionerna anförts.

Utskottet hade i det nu föredragna betänkandet på anförda skäl hemställt, att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 6, av herr Jonasson, och II: 10, av herr Börjesson i Falköping, om beredande av viss tid för avveckling av skogskonto i dödsbo med en delägare;

2) de likalydande motionerna I: 21, av herrar Nils-Eric Gustafsson och Sundin, samt II: 44, av herrar Larsson i Norderön och Fäldin, om möjlighet att överföra skogskonto på ny fastighetsägare i vissa fall;

3) de likalydande motionerna I: 281, av herr Ebbe Ohlsson, och II: 350, av herr Magnusson i Tumhult, om ändrad uppsägningstid för medel å skogskonto; ävensom

4) de likalydande motionerna I: 360, av herr Nils-Eric Gustafsson, samt II: 438, av herrar Mattsson och Nilsson i Tvärålund, angående taxeringen av medel å skogskonto,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade anförts

I) av herrar *Yngve Nilsson, Norden-son, Magnusson* i Borås och *Darlin*, vilka under återopande av innehålllet i de likalydande motionerna I: 281, av herr Ebbe Ohlsson, och II: 350, av herr Magnusson i Tumhult, ansett, att utskottet bort under 3 hemställa, att riksdagen med bifall till förenämnda motioner måtte antaga i reservationen infört förslag till förordning om ändrad lydelse av 6 § förordningen den 27 mars 1954 (nr 142) om taxering för inkomst av medel, som insatts å skogskonto;

II) av herrar *Sundin* och *Eriksson* i Bäckmora, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under 4 hemställa, att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 360, av herr Nils-Eric Gustafsson, samt II: 438, av herrar Mattsson och Nilsson i Tvärålund, måtte i

skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om prövning rörande sänkning av minimibeloppet för insättning på skogskonto från 2 000 kronor till 1 000 kronor i enlighet med vad reservanterna anført.

Herr NILSSON, YNGVE, (h):

Herr talman! Vi har till detta bevillningsutskottets betänkande fogat en reservation med beteckningen I. Den är avgiven på grundval av motionerna I: 281 och II: 350.

I dessa motioner har hemställts om att uppsägningstiden för medel, som insatts på skogskonto, skall ändras från fyra till två månader. Motiveringen för en sådan ändring av uppsägningstiden är följande. Om uppsägningstiden är fyra månader, måste uppsägningen ske i augusti månad, alltså fyra månader före årsskiftet. Vid den tidpunkten kan skogsbrukare som även har jordbruk inte överblicka den ekonomiska situationen tillräckligt, och med hänsyn till detta begärs i motionerna att uppsägningstiden skall sänkas till två månader. I oktober vore det lättare att överblicka den ekonomiska situationen.

Bevillningsutskottet har emellertid inte ansett sig kunna gå med på detta och säger även i sitt betänkande, att motionärerna inte tillräckligt klart har motiverat varför de vill ha denna ändring av uppsägningstiden. Jag tycker den saken borde vara klarlagd, då motionärerna framhåller att man uppenbarligen lättare kan överblicka det ekonomiska läget i oktober än i augusti.

Med hänvisning till det anförda, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservation nr I.

Herr GUSTAFSSON, NILS-ERIC, (cp):

Herr talman! Då jag är motionär i förevarande fråga och i den egenskapen har rönt en något omild behandling av utskottets majoritet, vill jag med några få ord motivera den reservation som avgivits av herrar Sundin och Eriksson i Bäckmora.

I reservationen yrkas på en sänkning av minimibeloppet för insättning på

Ang. taxeringen av medel å skogskonto, m. m.

skogskonto från nuvarande 2 000 kronor till 1 000 kronor. Det lägsta intäktsbeloppet enligt nu gällande regler, som kan grunda insättningsrätt, uppgår till 3 334 kronor när det gäller rotförsäljning och 5 000 kronor beträffande leveransvirke. Detta medför självfallet att många skogsägare — framför allt ägare av mindre skogsarealer — blir helt utestängda från möjligheten att utnyttja den smidiga form för inkomstutjämnning som skogskontot utgör.

Vi motionärer och även reservanterna har ansett, att ett sådant förhållande innebär en klar orättvisa, och vi vill därför ha en lägre gräns. Rätt till insättning på skogskonto skulle enligt vårt förslag medgivas, när köpeskillingen uppgår till 1 667 kronor för rotförsäljning och 2 500 kronor beträffande leveransvirke.

Beträffande vad utskottet har sagt vill jag bara helt kort konstatera, att utskottet enligt min mening i sin skrivning inte har frambragt några vägande skäl för ett avslagsyrkande.

Med det anförda vill jag, herr talman, yrka bifall till den vid betänkandet fogade reservationen av herrar Sundin och Eriksson i Bäckmora.

I detta anförande instämde herr *Svanström* (cp).

Herr **WÄRNBERG** (s):

Herr talman! Gemensamt för de fyra motionspar, som behandlats i detta utskottsbetänkande, och för de två reservationer, som är fogade till detsamma, är ju att man avser att få till stånd en skattelindring, d. v. s. gynnsammare villkor vid beskattning. För var och en vore det, från vilken grupp han än kommer, naturligtvis tacknämligt med en skattelindring. Emellertid måste man ha i minnet, att om den ena gruppen skall få en skattelindring och staten samtidigt skall få in lika mycket pengar i skatt som förut, måste en annan grupp få betala mera i skatt, i varje sådant fall måste det bli en relativ förskjutning av skatteläget.

Låt mig få erinra om skogskontonas syfte. De skulle ju möjliggöra en utjäm-

ning av skatten år för år. Tillväxten av skog är ju en inkomst och den skall beskattas — det är ingen tvekan om den saken, utan på den punkten är vi väl alla eniga. Det kan ibland vara ändamålsenligt att ta mer än ett års tillväxt i taget, exempelvis att ta tio års tillväxt på en enda gång. För att det inte i sådana fall skall behöva bli tio års beskattningsbar inkomst på ett enda års uttag, har man infört möjligheten till avsättning på skogskontona. Det är alltså syftet med det hela, att man i fortsättningen från sitt skogskonto under en tioårsperiod skulle kunna ta ut medel till sådant för vilket man har avdragsgilla kostnader, t. ex. vid reparationer av fastigheter eller något dylikt.

Så enkelt är det ordnat, och det är enligt min mening ändamålsenligt att ha det ordnat på detta sätt. Men låt mig också få erinra om att redan de förhållanden, som i dag råder på detta område, är så pass gynnsamma för dem som kan använda sig av skogskonto, att många andra grupper i samhället med största avundsjuka sneglar just på skogskontot. Låt mig erinra om att utskottet haft under behandling motioner om liknande förslag rörande jordbruksnäringsen och att vi också har haft liknande förslag till behandling i fråga om andra yrkesgrupper. Många sneglar alltså på skogskontona och säger, att systemet är så gynnsamt att de vill ha något liknande på andra områden. Skall man då göra skogskontona ännu gynnsammare än de redan är?

Jag vill säga några ord beträffande motioner och reservationer och börjar med reservation I. Motionärer och reservanter anser, att uppsägningstiden är för lång. Man måste säga upp redan i augusti månad för att under det innevarande kalenderåret kunna ta ut någonting på skogskontot och utnyttja pengarna till reparationer eller andra liknande utgifter. När lagen kom till sades det emellertid vid remissbehandlingen från många håll, att också fyra månader var en för kort tid. Man yrkade på åtta månaders uppsägningstid, helt enkelt av det skälet att det här var

Ang. taxeringen av medel å skogskonto, m. m.

en utsökt möjlighet till skatteflykt. Man kunde nämligen betala in och ta ut pengar precis i samband med deklarationens avlämnande, om man inte hade någon uppsägningstid, och man kunde flytta och laborera med pengar hur mycket man behagade. Flera av remissinstanserna ville ha åtta månaders uppsägningstid, men departementschefen tyckte att det kunde vara lämpligt med fyra månader, och departementschefens förslag antogs av riksdagen. Det finns ingen anledning att på den här punkten ändra någonting, ty inom fyra månader före årsskiftet bör man ändå ha klart för sig hur man har det med årets inkomster.

Vad beträffar den andra reservationen, som går ut på att man skulle få sätta in mindre belopp än 2 000 kronor på skogskonto, måste man ha i åtanke att det här ytterst är en fråga om skatteutjämning, och med tanke på det beslut som riksdagen fattade i höstas att ytterligare öka det proportionella skiktet för beskattningen torde faktiskt belopp under 2 000 kronor ha mycket ringa betydelse när det gäller just den skatteutjämnande effekten. Det finns enligt mitt sätt att se knappast någon anledning att ändra på den punkten heller.

Herr Gustafsson ivrar här särskilt för småskogsgämare. Naturligtvis utgör de en grupp människor som vi har att ta hänsyn till, men jag undrar om de över huvud taget kommer upp till en så hög beskattning, att deras inkomster berörs av progressiviteten. Det är säkert ytterst få som gör det av de små skogsägarna. Jag tycker att skogskontona måste ge en rimlig effekt för de skattebetalare, som utnyttjar dem, i förhållande till merarbetet för skattemyndigheten som har att utföra den tekniska beskattningen. Skogskontona utgör ett komplement till den förordning vi har om ackumulerad inkomst. I fråga om ackumulerad inkomst gäller en nedre insättningsgräns av 4 000 kronor — således dubbelt så mycket som i fråga om skogskontona — och en utredning är tillsatt för att undersöka lämpligheten

av att öka de 4 000 kronorna till ett högre belopp. Därför finns det ingen anledning att minska beloppet i fråga om skogskontona, särskilt som åtgärden också är av så liten betydelse.

Låt mig till slut säga, att införandet av skogskontona innebar en så pass stor favör för en grupp skattebetalare, att någon ytterligare lindring av den gruppens beskattning knappast förefaller motiverad.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan i dess helhet.

Herr GUSTAFSSON, NILS-ERIC, (cp) kort genmäle:

Herr talman! Det kanske kan vara onödigt att använda mera tid på denna debatt, eftersom herr Wärnberg inte på något sätt har skjutit sönder den argumentering som finns i reservation II. Men jag vill i alla fall säga, att det är väl litet underligt när det påstås att ett belopp under 2 000 kronor över huvud taget inte skulle ha någon betydelse — herr Wärnbergs ord föll ungefär på det sättet, att det som ligger under den gränsen saknar betydelse när det gäller skatteutjämnande effekt. Jag tror inte att det är på det sättet.

Sedan sade herr Wärnberg att det är många som sneglar med avundsjuka på skogskontona och den möjlighet som dessa konton ger till en skatteutjämning, vilket ju är skogskontonas primära uppgift. Jag vill då säga att aktiebolag och ekonomiska föreningar, som har rätt att ha investeringsfonder och som har en favör på det sättet, inte skulle behöva vara ledsna över att de mindre skogsägarna också ges en möjlighet till skatteutjämning. Jag vet inte vilka ledsna personer herr Wärnberg menar, men jag tror att de är ganska få.

Jag tror inte att vad som stadgades i fråga om progressiviteten i de nya skatteskalor, som genomfördes i höstas, får sättas i samband med det här, och jag tror att det är mycket svårt för herr Wärnberg att närmare förklara vad han sade om hur onödig en sänkning av mi-

Ang. taxeringen av medel å skogskonto, m. m.

nimigränsen skulle vara. För mig framstår det här som en rättvisefråga, där man speciellt har att ta hänsyn till små inkomsttagare, för vilka det här beloppet kanske ändå spelar en väldigt stor roll, eftersom det inte är säkert att de har inkomster enbart från skogen utan även från annat håll. Det är ju många som har förvärvsarbete vid sidan om, och herr Wärnberg och jag kan inte fastställa någon absolut inkomstnivå för de människorna. Man kan utgå ifrån att de i regel har små inkomster, men att det som vi här föreslår skulle ha skatteutjämnande effekt också för dem, den saken borde vara klar.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr NILSSON, YNGVE, (h) kort genmäle:

Herr talman! Vad beträffar reservation I, som behandlar uppsägningstiden, menade herr Wärnberg att man redan fyra månader före årsskiftet borde kunna överblicka den ekonomiska situationen och förutse inkomsten för året.

Det är nog inte så enkelt, herr Wärnberg, när man har jordbruk i kombination med skogsbruk. Skörden pågår under augusti, september och oktober, och man har inte reda på vilka inkomster man får för året förrän leveransen är klar och priserna fastställda. Först då vet man vad man har att rätta sig efter. Därför är det yrkande om minskning av uppsägningstiden till två månader, som gjorts i reservationen, ett befogat yrkande.

Jag ber att få vidhålla mitt yrkande, herr talman.

Herr WÄRNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Gustafsson och jag har tydligen olika åsikter om vad som menas med små inkomster — han hävdar nämligen, att de små inkomsttagare, som det här gäller, skulle drabbas av progressiviteten. Enligt vad vi beslöt i höstas är det emellertid bara inkomster över 20 000 kronor, som drabbas av pro-

gressiviteten. Sådana inkomster kallar jag, herr Gustafsson, stora inkomster, åtminstone i de småbruk som jag känner till i södra Sverige. Det kanske ligger annorlunda till norrut! I så fall skulle gränsen mellan norr och söder ha en kolossal betydelse!

Jag skulle vilja säga till herr Nilsson, att det naturligtvis ligger någonting i påståendet att man inte i augusti månad kan överblicka skördeutfallet. Men, herr talman, skogskontot är *inte* till för att klara jordbruket. Skogskontot är till för att klara skogsbruket och de investeringar som hör samman med detta. Annars blir det nämligen så att de jordbrukare som inte har skogsbruk är missgynnade i förhållande till dem som har skogsbruk i förening med jordbruk. Och här, herr Gustafsson, kommer in i bilden just sådana som sneglar avundsjukt på skogskontona. Vi har här i kammaren att ta ställning till motioner, i vilka man från jordbrukarhåll hävdar, att jordbrukarna skall ha samma möjligheter som skogsägarna har. Dessutom vill småföretagarna ha vissa fonder, och motiveringen är just att de som äger skog har en stor förmån.

Naturligtvis är det tacknämligt att få förmåner, men någon måste betala förmånerna. Ger vi för stora förmåner på ett håll, måste andra på ett annat håll betala dem. När skogsägarna redan har så stora förmåner, som skogskontona faktiskt innebär, tycker jag inte att det finns någon anledning att genom en ändring på denna punkt ytterligare utvidga dessa förmåner.

Herr GUSTAFSSON, NILS-ERIC, (cp) kort genmäle:

Herr talman! Jag förstår mycket väl, att herr Wärnberg har en önskan att här försvara utskottet — det är helt naturligt. Men när det gäller avsnittet om progressiviteten måste det nog sägas ett ord till. Eftersom herr Wärnberg talade så mycket om de stora inkomsttagarna och framhöll att den skatteutjämnande effekten hade någon betydelse endast för dem efterlyste jag — jag kanske formulerade

Ang. taxeringen av medel å skogskonto, m. m.

det oklart — herr Wårnbergs progressiva skattetänkande visavi de mindre inkomsttagarna.

Herr NILSSON, YNGVE, (h) kort genmåle:

Herr talman! Herr Wårnberg ville göra gällande, att man inte skall betrakta jordbruk och skogsbruk som en enhet när det gäller skogskonton. Men förhåller det inte sig på det sättet, att man beträffande skogen många gånger måste för att få tillräckligt med arbetskraft göra en avverkning som täcker avverkningsbehovet flera år framöver? Det är just i det läget, som man har möjlighet att sätta in pengar på skogskonto. Om det sedan skulle visa sig att det något år blir svårt att få debet och kredit att gå ihop på jordbrukssidan, då har man möjligheten att säga upp pengar på skogskontot för att utjämna det hela. Det tycker jag skall vara en naturlig följd av att man har skogskonto.

Herr WÅRNBERG (s) kort genmåle:

Herr talman! Till herr Gustafsson vill jag bara säga att man inte kan utjämna en progressivitet som i de fall det här gäller inte finns — den inträder ju först vid 20 000 kronors inkomst.

Sedan några ord till herr Nilsson. Det ligger något i vad herr Nilsson säger, att jordbruket det ena året kanske inte går ihop och att man då vill ta ut pengar från ett skogskonto, även om man inte skall ha skogskontot för att klara ett underskott på jordbrukssidan.

Ja, detta är, som jag sagt förut, herr talman, fullt lagligt. Och det är legitimt att med alla lagliga medel söka få ned skatten så mycket som möjligt. Men det är felaktigt att föra in rättvisebegreppet i bilden, ty man begår i så fall en orättvisa mot alla dem som inte har någon skog, utan driver enbart jordbruk. Skogskontot är till för att jämna ut bördan av progressiviteten vid skogsbruket, alltså för att möjliggöra att en skatt på exempelvis en tioårig tillväxt inte skall behöva tas ut på en gång.

Jag kan inte finna att det finns något annat motiv. En annan sak är att man i enstaka fall vill försöka klara andra saker just med skogskontona; det gjorde man sålunda när det var svåra skörde-skador för något år sedan. Men att försöka genomföra någon generell regel, som innebär att skogskontona kan användas för att mildra svängningar på andra områden, tycker jag är felaktigt. Därför vidhåller jag mitt yrkande.

Herr JONASSON (cp):

Herr talman! Jag hade inte tänkt blanda mig i denna debatt, men när jag råkar vara motionär till motionen nr 6 i denna kammaren har jag begärt ordet närmast för att herr Wårnberg påstod att motivet var att åstadkomma skattesänkningar. Detta kan vara riktigt på sitt sätt, och jag delar i långa stycken herr Wårnbergs resonemang, men jag vill framhålla att avsikten är väl också att man skall få en rättvis beskattning genom detta system.

Den motion som jag lagt fram i denna kammare avser ett specialfall — det gäller när en person, som har endast en arvinge, dör. Då betraktas skogskontot som förfallet till beskattning i och med dödsfallet, och detta får ibland oerhört svåra följder. Det kan vara fråga om en person, som har avsatt på skogskonto för skogsvårdsåtgärder. Han kan ha en del reparationer på sina hus, som han avsett att betala från skogskontot. Men när personen i fråga dör, faller det hela till beskattning omedelbart, innan arbetena hinner utföras och beloppet kan bli föremål för en mycket stor progressiv beskattning.

Herr Wårnberg säger, att man med skogskontot avsett att få en för skogsägare gynnsam men rättvis förordning, och det är alldeles rätt.

Man frågar sig: Varför har skogskontot kommit till? Det är, vilket också herr Wårnberg redogjort för, för att man skall kunna utjämna, om man har en stor skörd från skogen på en gång. Det kan vara drivningsförhållanden och dylikt, som har nödvändiggjort detta.

Ang. taxeringen av medel å skogskonto, m. m.

Många sneglar avundsjukt på detta skogskonto, har det sagts, men det beror nog bara på att de inte satt sig in i det verkliga förhållandet. En person kan göra en stor avverkning av sådan orsak som jag nyss nämnde, men det kan också vara hans mening att han så småningom skall reparera sina hus — det kan vara hus för skogsbrukets räkning men också för jordbrukets räkning, och man får, som herr Yngve Nilsson sade, se detta som en enhet. Det kan också vara någon annan orsak, som kanske många av dessa som sneglar avundsjukt inte har tänkt på. Det kanske är så, att när en drivning gjorts har vederbörande en hel del skogsvårdsåtgärder kvar att fullgöra. Det kanske just då råder brist på skogsarbetskraft på grund av en högkonjunktur i skogsbruket, och då har han möjlighet att sätta in pengar på skogskontot och ta ut dem, när det längre fram blir ont om arbete för skogsarbetarna och han har möjlighet att få sina skogsvårdsåtgärder klarade. Därvid är alltså skogskontot en värdefull tillgång. Vi skall inte tro att skogskontot är till för att favorisera skogsägarna. Det är som herr Wärnberg sade — det vill jag starkt understryka — en gynnsam men rättvis förordning, och den vill vi slå vakt om.

Den motion som jag lagt fram kommer väl, enligt vad jag förstår av utskottets skrivning, att bli föremål för en utredning. Det är ganska angeläget att man inte genom en starkt progressiv beskattning tar bort skogskontots goda syfte. Därför hoppas jag att den kommitté som skall ta hand om detta, kommer med ett rimligt förslag.

Jag har, herr talman, inget annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan, men jag vill ändå instämma i herr Nils-Eric Gustafssons yrkande under punkt 4 i utskottets hemställan.

Herr OHLSSON, EBBE, (h):

Herr talman! Herr Yngve Nilsson har redan på ett utmärkt sätt hävdad de synpunkter, som bör komma fram med an-

ledning av vår motion, och jag kan därför fatta mig mycket kort.

Skogskontot är en värdefull hjälp, alldeles särskilt för de medelstora och stora skogsägarna, då det gäller en utjämning av skatterna. Det är inte tu tal om annat än att de mindre skogsägarna i regel har betydligt mindre möjligheter att utnyttja sådana konton, då minimigränsen för insättning på konto satts så pass högt som till 2 000 kronor. Från förädlingsindustriens sida stimulerar man ju nu för tiden skogsägarna till egna avverkningar, av s. k. leveransvirke. Försäljning av sådana sortiment måste som här tidigare framhållits uppgå till minst 5 000 kronor för att insättning på kontot skall kunna ske. 60 procent av försäljningssumman skall emellertid bli föremål för beskattning redan året efter det att försäljningen ägt rum. De återstående 40 procenten kan alltså överföras till skogskontot, dock lägst 2 000 kronor.

Enligt motionärernas mening är det en gård av rättvisa, om det lägsta beloppet för insättning på kontot fastställdes till 1 000 kronor. Det skulle naturligtvis bli många fler mindre skogsägare som då hade möjlighet att utnyttja skogskontot.

Beträffande uppsägningstiden av det inestående skogskapitalet har här redan anförts, att denna tid, som nu är fastställd till fyra månader, enligt vad vi har föreslagit skall minskas till två månader. Det anser vi vara för vederbörande bankinrättningar en fullt tillräcklig tid.

Härmed, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservation nr 1.

Herr WÄRNBERG (s):

Herr talman! Med anledning av vad herr Jonasson sagt har jag inte mycket att tillägga. Han har i stort sett accepterat vad utskottet sagt, nämligen att de nuvarande reglerna faktiskt kan innebära stora nackdelar för de s. k. enmansdödsbona, men att vi, då detta inte är fullständigt klart, inte nu har velat föreslå någon åtgärd. Sådana kan ju vidtagas längre fram. Herr Jonasson och jag är därför på den punkten överens.

Ang. taxeringen av medel å skogskonto, m. m.

Utskottet går inte emot motionen så hårt, eftersom utskottet anser att det ligger en hel del i vad i motionen anförts. Därmed behöver jag inte syssla mer med herr Jonassons anförande.

Vad sedan beträffar herr Ebbe Ohlsons anförande skulle jag i likhet med honom vilja påpeka, att man enligt nuvarande regler när det gäller leveransvirke får sätta av 40 procent av den totala försäljningssumman på skogskontot, dock lägst 2 000 kronor. Försäljningssumman måste alltså uppgå till 5 000 kronor för att dessa 2 000 skall kunna insättas på skogskontot. Jag vill bara till kammarens ledamöter säga, att detta kan innebära att man helt enkelt får sätta in på skogskonto en del av sin egen arbetsinsats. Det kan ju ligga så till att rotvärdet kan vara av noll och intet värde — det kan röra sig om dåligt sortiment, såsom klenvirke, brännved och dåliga timmersortiment, som måste avverkas under besvärliga förhållanden. Om rotvärdet är noll, blir ju försäljningssumman faktiskt en erkänsla för det arbete som utförs av skogsägaren, och han får sålunda rätt att sätta in en hel del av sin egen arbetsinsats på skogskontot. Vi kan ju i detta avseende aldrig få någon enhetlig regel. Är det fina sortiment, som är lätt-tillgängliga för avverkning, blir arbetsinsatsen en ringa del av det totala värdet, och rotvärdet blir så mycket större. Därför har man fått denna schematiska regel, som innebär att vi på skogskonto får insätta 40 procent av värdet när det gäller det ena sortimentet och 60 procent när det gäller det andra.

Vad vi emellertid hela tiden velat poängtera är att skogskontolagstiftningen tillkommit för att åstadkomma en skatteutjämning. Om den skattskyldiges inkomster av skogsbruk är mycket små, har ju detta förslag ingen betydelse när det gäller just den skatteutjämnande effekten. Dessa regler är ju bara till för att jämna ut progressiviteten i beskattningen, och har skogsägaren små inkomster betyder 1 000 kronor mer eller mindre en så liten förmån för vederbörande såsom skattebetalare med den föreslagna ändringen av reglerna, att det inte

uppväger de nackdelar som detta skulle innebära för skattemyndigheten. Det skulle i alla fall bli en hel del nya skrivelser, och nya blanketter skulle fyllas i. Vi har nu ändrat om skatteskalorna så mycket, att de små inkomsttagarna egentligen inte får någon progressiv beskattning längre, utan för dem gäller den proportionella beskattningen. Om man beskattar inkomsten det ena eller andra året, spelar således från skatteutjämnings synpunkt inte någon som helst roll.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande varje punkt av utskottets i förevarande betänkande gjorda hemställan.

Härefter bifölls på särskilda propositioner vad utskottet i punkterna 1 och 2 hemställt.

I fråga om punkten 3, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels också att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr Nilsson, Yngve, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 15 punkten 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen.

Om vissa ändringar i förordningen om allmän energiskatt

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Nilsson, Yngve*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 94;
Nej — 26.

Därjämte hade 18 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Härpå gjorde herr talmannen i enlighet med de rörande punkten 4 framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som inefattades i den av herr Sundin och herr Eriksson i Bäckmora vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 15 punkten 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Sundin och herr Eriksson i Bäckmora vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 92;
Nej — 27.

Därjämte hade 19 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Om vissa ändringar i förordningen om allmän energiskatt

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 19, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i förordningen om allmän energiskatt.

Till bevillningsutskottet hade hänvisats följande inom riksdagen väckta av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

I) de likalydande motionerna I: 466, av herrar *Mattsson* och *Torsten Andersson*, samt II: 546, av herrar *Nilsson* i Tvärålund och *Larsson* i Borrby, vari hemställdes,

att riksdagen måtte besluta om sådan ändring i energiskatteförordningen

1) att egenproducerad kraft, som alstrades genom förbränning av vedbränsle, ej bleve föremål för beskattning,

2) att gränsen för borgerlig förbrukning höjdes från 40 000 kilowattimmar till 100 000 kilowattimmar per driftställe, samt

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att energiskattens omläggning till fast avgift per kilowattimme måtte bli föremål för skyndsamt provning i enlighet med vad i motionerna anförts; och

II) motion II: 191, av herr *Eriksson* i Bäckmora *m. fl.*, vari hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om ändrade grunder för bestämning av beskattningsvärde vid uttagande av energiskatt på detaljdistribuerad kraft (elskatt).

Om vissa ändringar i förordningen om allmän energiskatt

Utskottet hade i det nu ifrågakvarande betänkandet av angivna orsaker hemställt, att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 466, av herrar Mattsson och Torsten Andersson, samt II: 546, av herrar Nilsson i Tvärålund och Larsson i Borrby, ävensom

2) motionen II: 191, av herr Eriksson i Bäckmora m. fl., icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Sundin* och *Eriksson* i Bäckmora, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa,

I. att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 466, av herrar Mattsson och Torsten Andersson, samt II: 546, av herrar Nilsson i Tvärålund och Larsson i Borrby, måtte antaga i reservationen infört förslag till förordning angående ändrad lydelse av 14 § 1 mom. förordningen den 31 maj 1957 (nr 262) om allmän energiskatt;

II. att riksdagen måtte

a) med bifall till motionen II: 191, av herr Eriksson i Bäckmora m. fl., och de likalydande motionerna I: 466, av herrar Mattsson och Torsten Andersson, samt II: 546, av herrar Nilsson i Tvärålund och Larsson i Borrby, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om prövning angående ändrade grunder för bestämning av beskattningsvärdet vid uttagande av energiskatt på detaljdistribuerad elkraft i enlighet med vad reservanterna anfört;

b) i anledning av de likalydande motionerna I: 466, av herrar Mattsson och Torsten Andersson, samt II: 546, av herrar Nilsson i Tvärålund och Larsson i Borrby, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om prövning rörande undantagande från energibeskattningen av egenproducerad elkraft, som alstrades genom förbränning av vedbränsle, i enlighet med vad reservanterna anfört.

Herr **MATTSSON** (cp):

Herr talman! Jag vill i anledning av bevillningsutskottets betänkande nr 19

säga några ord, trots att det gäller en fråga, som har behandlats av tidigare riksdagar.

Genom uppdelningen av elkraften i s. k. borgerlig förbrukning och industriell förbrukning har vi vid beskattningen fått ett trappsteg, som är synnerligen olyckligt för den mindre och medelstora industrien. Om vi ser på statsverkspropositionens inkomstsida beträffande beskattningen av elkraften, kan vi konstatera att beskattningsvärdena för den elektrokemiska och elektrotekniska användningen beräknas efter ett pris av ett öre. Beskattningen blir därigenom 0,1 öre per kilowattimme. För övriga industrier är beskattningen 0,4 öre i medeltal. För den borgerliga förbrukningen som gäller vid kraftuttag upp till 40 000 kilowattimmar har man ett beskattningsmedeltal av 1,2 öre. Värdeskatten utgår nämligen med 7 procent av erlagda avgifter. För uttag, som överstiger 40 000 kilowatt, s. k. industriell förbrukning, är skattesatsen 10 procent. Nu har en stor del av den mindre och medelstora industrien en årsförbrukning, som ligger mellan 40 000 och 100 000 kilowatt.

I detta sammanhang måste man även koppla in eltaxorna. För den industri det här gäller är priset i regel över 20 öre per kilowatt. Beskattningen av den uttagna effekten kommer därigenom att bli mer än 2 öre per förbrukad kilowattimme eller mer än fem gånger så mycket som det i statsverkspropositionen beräknade beskattningsvärdet för industriellt förbrukad elkraft.

Det skulle kanske vara anledning att ytterligare beröra taxornas konstruktion och den därmed sammanhängande beskattningen, men jag skall bara i korthet uppehålla mig vid utskottets uttalande att man genom att ändra skatteskalorna skulle rubba konkurrensförhållandena inom industrien. Jag finner detta utskottets uttalande ganska anmärkningsvärt. När det gäller möjligheterna för olika företagstyper att konkurrera såväl på hemmamarknaden som på exportmarknaden, bör det ju ligga i statmakternas intresse att skapa så lika för-

Om vissa ändringar i förordningen om allmän energiskatt

utsättningar som möjligt för både den mindre företagsamheten och alla annan industriell verksamhet. Detta gäller inte bara på elkraftens utan bör även gälla på andra områden, som har betydelse för industriens kostnader, t. ex. ränte- och kapitalfrågornas lösning. Som det nu är undanröjer man ju möjligheterna för den enskilde skicklige företagaren att konkurrera på lika villkor. Man kan ju av utskottets resonemang på denna punkt kunna få den uppfattningen att man särskilt vill slå vakt om viss större industri, då denna enligt statsverkspropositionen bevisligen har en kraftkostnad, som måste vara lägre än medelkostnaden för elkraften.

Jag tror inte att storindustrin vill motsätta sig, att en elkraftsabonnet, som har ett årligt kraftbehov som ligger mellan 40 000 och 100 000 kilowatt, får elskatten sänkt med 3 procent. Jag tror inte heller, att skattebortfallet för statskassan blir så stort, att det icke finns utrymme för att tillgodose denna skatterättvisa.

I motionerna och i reservationen har vidare tagits upp frågan om beskattningen av egenproducerad elkraft och särskilt påpekats att framställning av elektrisk energi med sågverksavfall beskattas. Motionernas yrkande om borttagandet av skatten på denna punkt finner jag så rimligt att utskottet utan vidare hade bort kunna tillstyrka motionerna i denna del. Jag anser mig inte behöva göra några ytterligare uttalanden utan vill med det sagda yrka bifall till den reservation som är fogad till utskottets betänkande och undertecknad av herrar Sundin och Eriksson i Bäckmora. Reservationen går ut på att riksdagen måtte höja beskattningsgränsen för industriell förbrukning från 40 000 till 100 000 kilowattimmar per år samt att övriga frågor på elskattens område måtte bli föremål för Kungl. Maj:ts prövning och förslag.

Herr CARLSSON, OSCAR, (s):

Herr talman! Bevillningsutskottet framhåller i sitt betänkande, att i sam-

band med att riksdagen år 1957 beslöt uttaga särskild elskatt, prövade man ingående efter vilket system denna skulle uttagas. Man hade under åren 1951—1952 haft ett annat system, men man fann lämpligast 1957 att tillämpa det system som nu är gällande.

Vid flera tillfällen sedan dess har riksdagen haft möjligheter att ompröva detta ärende med hänsyn till motioner av samma innebörd som de nu föreliggande. Senast vid 1961 års riksdag hade vi att ta ställning till motioner, som i ordalydelsen var precis likadana som de här föreliggande. Vi fann inte då anledning att göra någon ändring i riksdagens tidigare beslut. Bevillningsutskottet har nu funnit att inga nya skäl presterats, och det är med hänsyn till detta som utskottet jämväl i år har yrkat avslag på föreliggande motioner.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets betänkande.

Herr MATTSSON (cp):

Herr talman! Beträffande skattens uttagande antingen som en fast enhet eller procentuellt som det nu är vill jag säga, att man tidigare tog ut ett öre per kilowattimme, och det antydde ju också utskottets talesman. Om jag inte är felunderrättad föreslog departementschefen, när skatten på nytt infördes, att man skulle fortsätta med denna ettöring i stället för att övergå till procentuell beskattning.

Att år efter år bara återopa att man inte har skäl att ändra sin ståndpunkt på grund av att man hade samma uppfattning under fjolåret tycker jag är skäligen klen. Om man verkligen undersökt hur denna beskattning drabbar olika företagsgrupper, så tror jag att utskottet med god vilja skulle kommit fram till att allt talar för en ändring av elskatten.

Herr talman! Jag ber att få vidhålla mitt yrkande.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr förste vice talmannen, som för en stund övertagit ledningen av kammarens förhandlingar,

Ang. åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet m. m.

jämlikt föreliggande yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i förevarande betänkande hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Sundin* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 19, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Mattsson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 109;

Nej — 19.

Därjämte hade 7 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ang. åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet m. m.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 20, i anledning av väckta motioner angående åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet m. m.

Till bevillningsutskottet hade hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

I) de likalydande motionerna I: 23, av herr *Mattsson*, och II: 39, av herr *Antonsson m. fl.*, vari hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag till riksdagen rörande stimulans av det personliga sparandet i vad avsåge

1) premiering av det personliga ny-sparandet av reell karaktär,

2) premiering av sparande å särskilt sparkonto i bank eller annan penninginrättning;

II) de likalydande motionerna I: 154, av herr *Källqvist m. fl.*, och II: 198, av herr *Jönsson* i Ingemarsgården *m. fl.*, vari anhållits, att riksdagen måtte

a) uttala sin anslutning till det i motionerna angivna systemet för premiering av det enskilda sparandet, innefattande bland annat

att skattelättnad skulle lämnas för sparbelopp, som insattes på särskilda sparkonton i bank eller därmed jämförlig sparinrättning,

att premieringen skulle utgå med 10 procent av nyinsatt sparbelopp och i motsvarande mån minska spararens statliga inkomstskatt,

att premieringen skulle utgå för högst 1 000 kronor per år och konto,

att varje till statlig inkomstskatt skattskyldig svensk medborgare över 16 år skulle hava rätt att öppna sådant premiesparkonto, dock att två äkta makar skulle hava rätt att öppna ett sparkonto var, även om den ena maken saknade egen inkomst,

att premiesparkonto även skulle få öppnas för egna barn under 16 år,

att premiering för sparinsättning skulle kunna ske genom motsvarande lättnad i källskatten, om överenskommelse träffades, att arbetsgivaren ombesörjde insättningen för den anställdes räkning,

att definitiv premiering skulle förutsätta, att sparbelopp stått inne på konto minst fem år,

att uttag skulle kunna ske, om spa-

Ang. åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet m. m. raren så önskade, men att på uttaget belopp belöpande sparpremie genom bankens försorg då återginge till statsverket, ifall beloppet icke stått sparad minst fem år;

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om författningsförslag på grundval av förut angivna riktlinjer för stimulans av enskilt sparande;

III) de likalydande motionerna I: 280, av herr *Yngve Nilsson m. fl.*, och II: 273, av herr *Darlin m. fl.*, vari föreslagits, att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att företagsbeskattningskommittén måtte få i uppdrag att utreda och snarast framlägga förslag om rätt till avdrag för utdelning av aktier med viss procent av aktiekapitalet, avdraget dock maximerat till visst belopp;

IV) de likalydande motionerna I: 336, av herr *Hagberg m. fl.*, och II: 412, av herr *Heckscher m. fl.*, vari hemställts,

1) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t genom vidgade direktiv till allmänna skatteberedningen måtte giva denna i uppdrag att utreda frågan om en successiv avveckling av dubbelbeskattningen å aktiebolag och ekonomiska föreningar;

2) att riksdagen måtte antaga i motionerna införda förslag till

a) förordning om bostadssparande;

b) förordning om utbildningssparande;

c) lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370); samt

3) att riksdagen måtte för att främja allmänt målsparende besluta medgiva avdragsrätt vid beskattningen för medel som insatts å särskilt sparkonto enligt de i motionerna angivna riktlinjerna.

Det i motionerna I: 336 och II: 412 framlagda förslaget till förordning om *bostadssparande* avsåg bland annat, att den som under något av åren från och med 1963 till och med 1968 — alltså en sexårsperiod — satte in pengar på ett särskilt bostadskonto skulle få draga av

det sparade beloppet i sin deklaration. Som högsta belopp under perioden hade föreslagits 6 000 kronor för ensamstående och sammanlagt 12 000 kronor för äkta makar. Det förslag, som i nysannämnda motioner framlagts till förordning om *utbildningssparande*, avsåg bland annat, att den som för eget barns räkning satte in nysparade medel på ett utbildningskonto skulle få draga av beloppet i sin deklaration. Maximum skulle vara 1 200 kronor om året och sammanlagt på utbildningskontot 18 000 kronor, exklusive upplupna räntor. Utbildningskontot skulle vara upprättat innan barnet fyllt 12 år. Hade någon tagit ut medel från utbildningskonto, borde fortsatt skattefri avsättning icke få ske liksom ej heller efter det barnet fyllt 20 år. De insatta medlen borde vara fria från gåvoskatt. I det under 2 c i motionerna I: 336 och II: 412 framlagda lagförslaget hade förordats, att det nuvarande s. k. *sparavdraget* skulle höjas med 200 respektive 400 kronor i den mån kapitalavkastningen till motsvarande belopp utgjorde utdelning av aktier eller av andelar i ekonomisk förening och vidare att en person som insatt sitt sparkapital i jordbruk, annan fastighet eller rörelse skulle erhålla samma skatteförmån som om han haft inkomst av kapital.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet på återopade grunder hemställt, att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 23, av herr *Mattsson*, och II: 39, av herr *Antonsson m. fl.*, om stimulans av det personliga sparandet,

2) de likalydande motionerna I: 154, av herr *Källqvist m. fl.*, och II: 198, av herr *Jönsson i Ingemarsgården m. fl.*, om skattepremiering av enskilt sparande,

3) de likalydande motionerna I: 280, av herr *Yngve Nilsson m. fl.*, och II: 273, av herr *Darlin m. fl.*, om visst avdrag vid beskattningen av aktier, samt

4) de likalydande motionerna I: 336, av herr *Hagberg m. fl.*, och II: 412, av herr *Heckscher m. fl.*, angående vissa sparstimulerande åtgärder,

Ang. åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet m. m.

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade anförts

I) av herrar *Sundin* och *Vigelsbo*, vilka på anförda skäl ansett, att utskottet bort under 1 hemställa, att riksdagen — med bifall till yrkandet i denna del i motionerna I: 23, av herr Mattsson, och II: 39, av herr Antonsson m. fl., — måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag rörande stimulans av det personliga sparandet i vad avsåge premiering av det personliga nysparandet av reell karaktär;

II) av herrar *Söderquist*, *Stefanson*, *Sundin*, *Gustafson* i Göteborg, *Vigelsbo* och *Christenson* i Malmö, vilka — under åberopande av innehållet i de likalydande motionerna I: 23, av herr Mattsson, och II: 39, av herr Antonsson m. fl., i denna del, samt de likalydande motionerna I: 154, av herr Källqvist m. fl., och II: 198, av herr Jönsson i Ingemarsgården m. fl., — ansett, att utskottet bort tillstyrka det i sistnämnda motioner framförda yrkandet och att utskottet således bort under 1 och 2 hemställa, att riksdagen i anledning av förenämnda motioner måtte

a) uttala sin anslutning till ett system för premiering av det enskilda sparandet, innefattande bland annat

att skattelättnad skulle lämnas för sparbelopp, som insattes på särskilda sparkonton i bank eller därmed jämförlig sparinsättning,

att premiering skulle utgå med 10 procent av nyinsatt sparbelopp och i motsvarande mån minska spararens statliga inkomstskatt,

att premiering skulle utgå för högst 1 000 kronor per år och konto,

att varje till statlig inkomstskatt skattskyldig svensk medborgare över 16 år skulle hava rätt att öppna sådant premiesparkonto, dock att äkta makar skulle hava rätt att öppna ett sparkonto var, även om den ena maken saknade egen inkomst,

att premiesparkonto även skulle få öppnas för egna barn under 16 år,

att premiering för sparinsättning skul-

le kunna ske genom motsvarande lättnad i källskatten, om överenskommelse träffades, att arbetsgivaren ombesörjde insättningen för den anställdes räkning,

att definitivt premiering skulle förutsätta, att sparbelopp stått inne på konto minst fem år,

att uttag skulle kunna ske, om spararen så önskade, men att på uttaget belopp belöpande sparprenie genom bankens försorg återginge till statsverket, ifall beloppet icke innestätt sparat minst fem år;

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om författningsförslag på grundval av förut angivna riktlinjer för stimulans av enskilt sparande;

III) av herrar *Yngve Nilsson*, *Gösta Jacobsson*, *Stiernstedt* och *Björkman*, vilka — under åberopande av innehållet i de likalydande motionerna I: 280, av herr Yngve Nilsson m. fl., och II: 273, av herr Darlin m. fl., samt de likalydande motionerna I: 336, av herr Hagberg m. fl., och II: 412, av herr Heckscher m. fl., — ansett, att utskottet bort under 4 hemställa, att riksdagen måtte

A) antaga vid motionerna I: 336 och II: 412 fogade

a) förslag till förordning om bostads-sparande,

b) förslag till förordning om utbildningssparande, och

c) förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

B) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte för att främja allmänt målsparande snarast förelägga riksdagen förslag angående avdragsrätt vid beskattningen för medel, som insatts å särskilt sparkonto, enligt i motionerna I: 336 och II: 412 angivna riktlinjer; samt

C) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte genom vidgade direktiv till allmänna skatteberedningen giva denna i uppdrag att utreda frågan om en successiv aveckling av dubbelbeskattningen av aktiebolag och ekonomiska föreningar;

Ang. åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet m. m.

IV) av herrar *Sundin* och *Vigelsbo*, vilka — under återopande av innehållet i de likalydande motionerna I: 336, av herr *Hagberg* m. fl., och II: 412, av herr *Heckscher* m. fl., såvitt gällde frågan om s. k. sparavdrag från inkomst av jordbruksfastighet, annan fastighet eller rörelse — ansett, att utskottet bort under 4 hemställa, att riksdagen måtte antaga i reservationen införd förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Herr SÖDERQUIST (fp):

Herr talman! De problem och de förslag som ligger till grund för det föredragna utskottsbetänkandet är inte nya. De har framförts i motioner vid flera tillfällen under senare år och därför blivit debatterade och väl kända.

Att motionärernas yrkanden hittills inte vunnit riksdagens bifall beror inte på att man varit oenig eller ens tveksam om själva kärnan i det hela: att sparandet är nödvändigt i vårt samhälle och att åtgärder för stimulans av detta sparande är önskvärda. Vid olika tillfällen och i skilda sammanhang har detta kommit till klart uttryck. Det måste sparas, därom är man ense. Och man bör söka stimulera folk till att spara, inte heller om den saken är man av olika mening. Det är om de sparstimulerande medlen och om tidpunkten för deras användning som man tvistar — när man tvistar.

Från folkpartiets sida har i år liksom vid tidigare tillfällen banksparandet och åtgärder för stimulerande av detta motionsvis aktualiserats. Kanske har man därvid alldeles särskilt tänkt på »småspararna» och önskvärheten att få med de många, som var för sig inte förmår särskilt mycket men som tillsammans kan åstadkomma verkliga stortag. Ett sparande, som resulterar i att — som man förr sade — »ha pengar på banken», vilket väl ofta alltså är den högt värderade belöningen för en enskilds sparsträngning, har ansetts vara värd särskild uppmuntran.

Motionärerna har föreslagit ett system för sparstimulans enligt den s. k.

sparkontoprincipen i huvudsaklig överensstämmelse med ett av tre reservanter i sparutredningens framfört förslag. Sparandet föreslås bli premierat genom viss skattelättnad. Premieringen anknytes till ett särskilt konto, vilket skall få öppnas i banker och liknande inrättningar av var och en till statlig inkomstskatt skattskyldig fysisk person, som är mantalsskriven i Sverige och som fyllt 16 år. En och samma person skulle ha rätt att öppna ett konto. Äkta makar skulle dock ha rätt att öppna var sitt konto, även om endast den ena maken är skattskyldig för inkomst. Föräldrar skulle vidare ha rätt att öppna särskilt konto för egna minderåriga barn. På det sättet skulle man nå en enkel form för utbildningssparande.

Premieringen skulle utformas så att skatten minskas med ett belopp som motsvarar 10 procent av det på sparkontot under året nyinsatta beloppet. Nysparas på kontot t. ex. 1 000 kronor, blir skattelättnaden 100 kronor. Högsta sparbelopp föreslås till 1 000 kronor per konto och år; för äkta makar tillsammans 2 000 kronor per år. Högsta sammanlagda belopp för ett och samma konto föreslås till 15 000 kronor exklusive upplupen ränta.

För rätt till sparpremie skall krävas att spararens samtliga tillgodohavanden på bank skall ha ökat under året med minst det belopp för vilket skattepremiering yrkas. Enbart överflyttning från annat konto till ifrågavarande sparkonto kan inte föranleda premiering. Sådan skall vidare lämnas endast för belopp som överstiger kontots tidigare maximum. Genom denna kontrollregel hindras att systemet efter en inledande 5-årsperiod kan bli »självförsörjande» och medge sparpremiering vid alternerande uttag och insättning vartannat år. Innebörden av regeln är att premier erhålles endast en gång för på sparkonto insatt belopp. För att inte inkräkta på de kommunala skatteintäkterna föreslås vidare att premieringen knytes till den statliga inkomstskatten. Av den anledningen anses en premiering motsvarande 10 procent, vilket är den statliga

Ang. åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet m. m.

marginalskatten i botten, inte vara för hög.

Utskottet avstyrker motionsförslaget med hänvisning bland annat till att frågan om premiering av nysparande varit föremål för överväganden av sparutredningen. Dennas majoritet avstyrkte införandet av sparkontometoden som sparstimulerande åtgärd under det att en minoritet tillstyrkte. Motionärer och några reservanter i bevillningsutskottet delar minoritetens uppfattning och menar att sparkontometodens användning skulle verksamt stimulera småsparandet — banksparandet.

I reservation II av mig m. fl. till det utskottsbetänkande vi nu behandlar föreslås därför att riksdagen i anledning av motionerna I:154 och II:198 samt motionerna I:23 och II:39, i vilka sistnämnda motioner från centerpartiets sida framföres liknande förslag som i de nyssnämnda folktopmotionerna, måtte uttala sin anslutning till ett system för premiering av det enskilda sparandet, vilket alltså skulle innefatta bl. a. att skattelättnad lämnas för sparbelopp som insättes på särskilda sparkonton i bank eller därmed jämförlig sparinrättning, att premiering skulle utgå med 10 procent av nyinsatt sparbelopp och i motsvarande mån minska spararens statliga inkomstskatt, att premiering skulle utgå för högst 1 000 kronor för år och konto, att premiering för sparinsättning skulle kunna ske genom motsvarande lättnad i källskatten, om överenskommelse träffas att arbetsgivaren ombesörjer insättning för den anställdes räkning, att definitiv premiering skulle förutsätta att sparbelopp stått inne på konto minst fem år och att uttag skulle kunna ske, om spararen så önskar, men att på uttaget belopp belöpande sparpremier återgår till statsverket ifall beloppet inte inestått sparat minst fem år.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till denna reservation.

Herr JACOBSSON, GÖSTA, (h):

Herr talman! För mig framstår frågan om sparandet främst som en samhälls-

ekonomisk fråga och därtill som en central sådan fråga. Ett ökat sparande behövs av många skäl. I motsats till den föregående ärade talaren tror jag att olika meningar, eller i varje fall olika meningsnyanser, föreligger om graden av sparandebehovet, enkannerligen behovet av ökat frivilligt sparande. Från vårt håll lägger man större vikt vid frivilligt personligt sparande och sätter mindre lit till statligt tvångssparande.

Frågan om sparandet tas upp av stabiliseringsutredningen i dess nyligen publicerade betänkande. Där påyrkas att man synes böra sikta på en något snabbare tillväxt av nationalprodukten än hittills under efterkrigstiden. Det understrykes att härför erfordras en ökning av investeringarna i samhället och följaktligen — för att den samhällsekonomiska balansen skall kunna bevaras — även en ökning av summan av hushållens, företagens och det offentliga planerade sparande så att det blir av samma storlek som den önskvärda investeringsnivån. Det är att märka att Sverige varken beträffande spartakten eller storleken av investeringarnas andel av det samlade produktionsresultat befinner sig i någon särklass. Vi ligger efter både Norge, Västtyskland och Nederländerna.

Sparandet inom de enskilda hushållen svarar för ungefär två femtedelar av de totala nettoinvesteringarna. Det är alltså en mycket stor andel av det totala sparandet som vilar på hushållssparandet och det personliga sparandet. Det är angeläget att denna andel kan hållas och till och med ökas eftersom företagens möjligheter till självfinansiering uppenbarligen har minskats.

Kungsvägen till ett ökat personligt sparande går utan tvekan över full sysselsättning och fast penningvärde. Icke minst är jag angelägen om att trycka på det fasta penningvärdets betydelse i detta sammanhang. Ett fast penningvärde är bästa tänkbara sparstimulans. Spararna måste finna sig ha någorlunda trygghet för att de inte genom en fortsatt penningförsämring mer eller mindre går förlustiga frukterna av sitt sparande. Dessvärre har spararna anledning till

Ang. åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet m. m.

misstro beträffande statsmakternas vilja och förmåga att sörja för penningvärdets stabilitet. Spararnas erfarenheter har som bekant i denna del i det förflutna icke varit uteslutande goda, även om situationen i denna del kanske på senare tid något förbättrats. Men på grund av dessa erfarenheter är det dubbel angeläget att särskilt det mot penningvärdeförsämring oskyddade sparandet blir föremål för statsmakternas omvårdnad. Man skall kanske inte överskatta värdet på kort sikt av en del av de sparstimulerande åtgärder som det här är fråga om, men de kan dock väntas skola ge positiv effekt framför allt på längre sikt.

Med tillfredsställelse, herr talman, må konstateras, att kreditinstituten nyligen genom en förhöjd ränta på mera långfristiga insättningar gjort sitt till för att uppmuntra sådant sparande och att riksbanken gett sin sanktion härtil.

Bevillningsutskottet redovisar den ökning av sparandet som enligt nationalbudgeten de senaste åren skett i hushållens sparande. Efter en nedgång år 1959 till 1 640 miljoner kronor har det uppgått till 2 990 miljoner kronor år 1960 och 3 480 miljoner kronor år 1961. I dessa siffror ingår icke försäkringssparandet, som emellertid stigit något mindre än övrigt sparande; det rör sig om cirka 25 procent av den totala långfristiga inlåningen med ungefär 12 miljarder.

Jag vill inte tolka utskottets skrivning på så sätt att utskottet skulle mena att det nuvarande sparandet är tillräckligt. Utskottet är platoniskt välvilligt i form men tyvärr helt negativt i sak. Utskottets majoritet går emot en direkt premiering av sparandet skattevägen över huvud taget.

Ett uttryck för att det totala sparandet och framför allt det långfristiga sparandet icke är tillräckligt och att behov föreligger av ett ökat sparande är den prioritet som i fråga om utlåningen alljämt tillämpas för allmänna investeringar och bostadsbyggandet.

Herr talman! Jag skall inte gå närmare in på karaktären av de speciella sparstimulerande åtgärder som kan komma

i fråga i form av bestämmelser om skattefria avsättningar till vissa sparkonton — de är gamla bekanta och har också närmare skildrats av den föregående ärade talaren. Jag skall inte heller uppehålla mig vid den betydelse som dubbelbeskattningens slopande i fråga om aktiebolagens vinster skulle få för sparandet och kapitalbildningen. Jag inskränker mig till att i dessa delar hänvisa till respektive motioner och till reservation III av herr Yngve Nilsson m. fl., till vilken jag yrkar bifall.

Herr SUNDIN (cp):

Herr talman! Inledningsvis vill jag genom att yrka bifall till reservation II understryka vad herr Söderquist nyss har sagt.

Som vanligt brukar vara har det vid denna frågas behandling även denna gång framförts väsentliga synpunkter om vilka både majoriteten och reservanterna i utskottet är eniga. Det råder alltså stor enighet om sparandets nödvändighet i allmänhet och om nysparandets betydelse i synnerhet.

När man kommer över till frågan på vilket sätt sparandet skall ökas, går emellertid meningarna delvis isär. Utskotts-majoriteten hävdar, att åtgärder i form av lönsparande, som i dagarna startas, och ungdomens lönsparande — alltså ett sparande av lotterikaraktär — plus möjlighet till högre inlåningsränta för medel som binds under en längre tid är tillräckliga. Majoriteten erinrar dessutom om att det s. k. sparavdraget och försäkringsavdraget har höjts.

Inom centerpartiet anser vi att mer av sparstimulerande åtgärder måste vidtas för att speciellt nysparandet skall främjas. I reservation II föreslår sålunda centerpartiet och folkpartiet åtgärder som är värda att pröva.

I reservation I föreslår centerpartiet vidare en utredning angående sparande av reell karaktär. Med enbart premierande av nysparande i bank och med det lotterisparande, som jag här tidigare har talat om, blir de som sparar i egen rörelse, jordbruk eller annan fastighet mer

Ang. åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet m. m.

eller mindre satta på undantag. I motionerna I: 23 och II: 39 har angivits riktlinjer för sparande av reell karaktär, vilka kan vara grundläggande för den begärda utredningen. På grund av att motionerna tidigare har behandlats här i riksdagen behöver jag inte mera utförligt gå in på vad som föreslås i motionerna.

I reservation IV föreslås att det s. k. sparavdraget skall gälla även inkomst från jordbruksfastighet, annan fastighet eller rörelse. Även om det s. k. schablon-sparavdraget inte är av sådan art, att det med nuvarande utformning i tillräcklig utsträckning gynnar nysparandet, måste det väl av rättviseskäl vara riktigt att även kapital som är bundet i reella objekt får utnyttjas för det s. k. sparavdraget.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationerna I, II och IV.

Herr ERICSSON, JOHN, (s):

Herr talman! Det förefinns tydligen, det visar en blick ut över kammaren, inget större intresse bland kammarens ledamöter för att lyssna på den här debatten, och jag kan delvis förstå det förhållandet. Vi har diskuterat dessa frågor under många år, och de framställningar som görs är upprepningar av gamla ting med litet variationer. Vi behöver inte i riksdagen diskutera behovet av att sparandet ökas — därom är vi alla ense — utan det är metoderna att öka och stimulera sparandet som vi diskuterar, och jag menar att det på den punkten inte har kommit fram så värst mycket nytt.

Det som har hänt sedan vi sist diskuterade dessa saker är att vi har fått ett allmänt lönsparande. Jag vill vitsorda att jag för min personliga del tror att det kan ligga åtskilligt av värde i denna sparform. Jag hade på sin tid att göra med ungdomens lönsparande, och jag fann det vara en mycket intressant uppgift. Ungdomens lönsparande har lett till betydande framgångar. Detta ungdoms-sparande har sin betydelse från rent samhällsekonomiska synpunkter, men

jag vill nog tro att det mest positiva i den verksamheten ligger i att självständiga och medvetna unga medborgare, som vill stå på egna ben och slå sig fram i livet, kan med hjälp av ett spar-kapital förbereda sig för framtiden.

När dessa motioner nu återkommer är det klart att man inte kan ge sig till att i detalj diskutera de olika förslagen; det skulle nytta föga. För en del år sedan hävdade många att det samlade sparandet skulle komma att minska i takt med att den sociala tryggheten ökar. Vid det här laget vet vi — och man erkänner det nu så smått från alla håll — att den mest betydande sociala reformen i vårt land, nämligen genomförandet av den allmänna pensionsförsäkringen, inte ledde till en minskning i sparandet, något som man på vissa håll mycket bestämt ansåg skulle bli fallet. Från majoritetens sida erkänner vi att den ökade sociala tryggheten *kan* påverka det enskilda sparandet, men vi konstaterar med tillfredsställelse — och står fast i utskottets yttrande — att sparandet har ökat under senare år. Det erkännes att de siffrorna — som inte innefattar försäkringssparandet — är riktiga. Men även försäkringssparandet har noterat framgångar, inte minst därför att vi gett försäkringsbolagen ett vapen i propagandan genom höjningen av det s. k. försäkringsavdraget. I försäkringsackvisitionen är det naturligtvis tacknämligt att kunna säga: »Staten betalar en del av premierna — skyn-da er att ta försäkringar.» Riksdagen har varit medveten om att beslutet skulle komma att utnyttjas på detta sätt, och jag har ingen invändning på den punkten. Min avsikt har endast varit att framhålla att om alla sparformer skall uppmuntras genom stimulerande åtgärder av det allmänna, så måste man nog räkna med att registret kan bli ganska brett.

Jag har premiesparandet i livligt minne. Det innebar knappast någon fördel för samhället eftersom det inte torde ha resulterat i någon nämnvärd ökning av vad reservanterna kallar nysparande. Sparpremierna blev till fördel för många enskilda i så måtto att väldiga belopp i form av premier betalades ut från stats-

Ang. åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet m. m.

kassan och kom enskilda till godo. När det gäller nysparande tror jag dock att premiesparandet totalt misslyckades, trots att sparpremierna var mycket höga.

Jag tror att man är inne på en mycket tvivelaktig metod när man vill premiera sparandet genom skattelättnader. Det är inte alltför länge sedan en statlig institution konstruerade ett statslån på sådant sätt att personer med stora inkomster och hög progressiv beskattning fick ett direkt intresse av att placera pengar i detta lån. Resultatet, herr talman, blev inte något nysparande. Man flyttade bara över pengar och placerade dem på annat sätt. Staten fick ge ut en vacker slant för detta försök. Naturligtvis kom åtgärden enskilda till godo, men något allmänt ökat sparande ledde den inte till.

En annan fråga gäller vilka grupper av sparare man skall gynna. Om vi räknar med nuvarande ränteläge, omkring 5 procent, så innebär det nuvarande sparavdraget skattefrihet för ett belopp av 16 000 kronor; man slipper betala skatt för avkastningen av ett så stort kapital. Det är klart att man kan säga att det beloppet är alldeles för litet och att vi måste gå högre upp.

Statistiken är väl inte särskilt förnämlig när det gäller detaljerna i sparandet, men vi får ju ta hänsyn till de uppgifter som finns.

Hur verkar då sparandet inom den grupp av medborgare, som kommer med i den statistik som avser den statliga förmögenhetsskatten? Utvecklingen har under de senaste åren visat en ständig ökning av antalet förmögenheter, som blir föremål för förmögenhetsbeskattning. Antalet förmögenheter — alltså de som ligger över 80 000 kronor och som kommer med i statistiken — har från år 1955 till år 1959 ökat från ungefär 99 000 till 168 000 enheter. Beträffande det totala beloppet vet vi att det också har skett en mycket markerad ökning. Således har under de två sista åren ökningen varit ungefär 1,2 miljarder kronor. Det är ju rätt aktningvärda belopp; inte heller härvidlag kan man alltså säga att sparandet inte ökar. Jag tror tvärtom att det ökar, men det vore önskvärt att det

ökade ännu mer. Jag håller med herr Jacobsson i Malmö när han säger att vi måste investera i ökat tempo. Förutsättningen för att öka investeringarna är ett ökat sparande, om vi inte skall få en inflation, och det vill vi inte ha.

Nu såg jag till min stora överraskning härom dagen att en framstående man från Svenska arbetsgivareföreningen hade uttalat att man kanske sparar alltför mycket. Han avsåg ATP-fonderna, som efter vad han angav skulle komma att stiga till 30 miljarder kronor år 1970, och han tyckte att det blev en alltför stor maktkoncentration. Jag hade på sin tid en del att göra med pensionsreformen, och det sades ofta att det inte går att vältra över bördorna på framtida generationer utan att varje generation skall betala sitt ålderdomsskydd. För en person som har hört detta många gånger förefaller det egendomligt att man anmärker på fondbildningens storlek, ty om beräkningarna är riktiga skulle alltså den nuvarande generationen spara alldeles för mycket. Jag kan inte finna något fel i att vi får detta ökade sparande, låt vara att det är ett institutionellt sparande, därför att det ju möjliggör för oss att öka våra investeringar. Att avstå från konsumtion är att spara. Sparandets funktion är att skaffa nyttigheter av varjehanda slag.

Utskottets majoritet har, som jag tidigare antytt, sagt att man får granska noga när man vill vidta åtgärder för att premiera och stimulera ett ökat sparande. En utredning har nyligen undersökt dessa ting, och den har kommit fram till slutsatser som i allt väsentligt överensstämmer med de åsikter som bevillningsutskottets majoritet tidigare har hävdat och som utskottet även nu hävdar.

Jag vill gärna tro att det är en god vilja från motionärernas sida när de framför sina speciella yrkanden. Vi som företräder en annan uppfattning hyser emellertid den meningen att den ekonomiska politiken skall skötas så att vi uppmuntrar enskilda att spara. Vi tror emellertid på de åtgärder som är vidtagna och har också en positiv inställning till nya åtgärder, liknande dem som

Ang. åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet m. m.

gjorts för ett allmänt lönsparande. När det gäller önskemålet att öka sparandet är vi således ense, men när det gäller metoderna att försöka ytterligare stimulera sparandet genom skattesänkningar och premieringar av varjehanda slag har vi delade meningar, och det kommer till uttryck i utskottets betänkande.

Jag hemställer, herr talman, om bifall till utskottets förslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr förste vice talmannen yttrade, att i anledning av de därunder framkomna yrkandena propositioner rörande utskottets i förevarande betänkande gjorda hemställan komme att framställas *först* särskilt beträffande punkten 1, i vad avsåge personligt nysparande av reell karaktär, *därefter* särskilt angående punkterna 1 och 2, i vad anginge stimulans av enskilt sparande på grundval av riktlinjer i reservationen II, *vidare* särskilt i fråga om punkten 4, i vad gällde s. k. sparavdrag från inkomst av jordbruksfastighet, annan fastighet eller rörelse, *ytterligare* särskilt rörande punkten 4, i vad den ej förut avgjorts, samt *slutligen* särskilt avseende utskottets hemställan i övrigt.

I fråga om *punkten 1, i vad avsåge personligt nysparande av reell karaktär*, fortsatte herr förste vice talmannen, hade yrkats, dels bifall till vad utskottet härutinnan hemställt, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herrar Sundin och Vigelsbo vid betänkandet avgivna, med I betecknade reservationen.

Därefter gjorde herr förste vice talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan i denna del vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Sundin* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 20

punkten 1, i vad avser personligt nysparande av reell karaktär, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herrar Sundin och Vigelsbo vid betänkandet avgivna, med I betecknade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Sundin* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 89;

Nej — 17.

Därjämte hade 31 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Beträffande *punkterna 1 och 2, i vad anginge stimulans av enskilt sparande på grundval av riktlinjer i den av herr Söderquist m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen*, gjorde herr förste vice talmannen propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i nämnda reservation; och förklarade herr förste vice talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Söderquist* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 20 punkterna 1 och 2, i vad de avser stimulans av enskilt sparande på grundval av riktlinjer i den av herr Söder-

Ang. åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet m. m.

quist m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i nämnda reservation av herr Söderquist m. fl.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Söderquist* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 72;

Nej — 59.

Därjämte hade 6 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Rörande *punkten 4, i vad gällde s. k. sparavdrag från inkomst av jordbruksfastighet, annan fastighet eller rörelse*, gjorde herr förste vice talmannen propositioner, först på bifall till utskottets hemställan, samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i dels den av herrar *Sundin* och *Vigelsbo* vid betänkandet avgivna, med IV betecknade reservationen, och dels den av herr *Yngve Nilsson* m. fl. anförda reservationen, punkten A c, i motsvarande del; och förklarade herr förste vice talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Sundin* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 20 punkten 4, i vad avser s. k. sparavdrag från inkomst av jordbruksfastighet, annan fastighet eller rörelse, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i dels den av herrar *Sundin* och *Vigelsbo* vid betänkandet avgivna, med IV betecknade reservationen, och dels den av herr *Yngve Nilsson* m. fl. anförda reservationen, punkten A c, i motsvarande del.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Sundin* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 84;

Nej — 42.

Därjämte hade 11 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Sedermera gjorde herr förste vice talmannen enligt de yrkanden, som framställdes angående *punkten 4, i vad den ej förut avgjorts*, propositioner, dels på bifall till vad utskottet hemställt, dels ock på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr *Yngve Nilsson* m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen, såvitt nu vore i fråga.

Härpå gjorde herr förste vice talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden; och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson, Gösta*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 20 punkten 4, i vad den ej förut avgjorts, röstar

Ja;

Om genomförande av fyrtio timmars arbetsvecka senast år 1967

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen, såvitt nu är i fråga.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Gösta*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 94;

Nej — 22.

Därjämte hade 21 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Slutligen bifölls på gjord proposition vad utskottet i övrigt hemställt.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 21, i anledning av väckt motion om undantagande av alkoholhaltiga drycker från rätten till avdrag vid beskattningen för representationskostnader, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av andra lagutskottets utlåtande nr 7, i anledning av väckt motion om översyn av reglerna för samhällets stöd åt ensamstående barnförsörjare, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om genomförande av fyrtio timmars arbetsvecka senast år 1967

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 8, i anledning av väckta motioner om utredning för genomförande av fyrtio timmars arbetsvecka senast år 1967.

Andra lagutskottet hade till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 26 i första kammaren av herrar *Lager* och *Öhman* samt nr 284 i andra kammaren av herrar *Hagberg* och *Holmberg*.

I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära skyndsamt utredning angående sådan förändring av arbetstidslagstiftningen, att övergång till 40-timmars arbetsvecka vore genomförd senast år 1967.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att förevarande motioner, I: 26 och II: 284, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr LAGER (k):

Herr talman! Ingen kan med fog beskylla våra statsmakter för att ha handlat överilat och alltför snabbt när det gäller lönearbetarnas arbetstidsfrågor.

År 1889 reste arbetarna kravet på åtta timmars arbetsdag. Först år 1919 kunde riksdagen samla sig till att godkänna det kravet som då genom avtal mellan parterna redan var förverkligat inom vissa yrken. Beslutet år 1919 skulle kanske heller inte ha tillkommit då, om inte ett bestämt tryck hade utövats på statsmakterna genom de revolutionära strömningar i Europa som kännetecknade den tiden.

Sedan gick det närmare 40 år innan någonting inträffade på detta område. Först i slutet på 1940-talet tillsattes en utredning för att — som det heter — verkställa en översyn av arbetstidslagstiftningen. Den utredningen tog god tid på sig. Efter sju år var den färdig med sin rapport. De sju årens grubblerier och undersökningar hade fört fram till att vissa kategorier med särskilt påfrestande och hälsofarligt arbete skulle kunna få arbetstiden nedsatt men att det i övrigt skulle förbli vid det gamla. Kraven från de löneanställda på en förkortad arbetstid var emellertid så starka att en ny utredning — mindre konservativ än den tidigare — måste tillsättas.

Om genomförande av fyrtio timmars arbetsvecka senast år 1967

Den nya utredningen arbetade snabbt och var redan efter ett par år färdig med ett förslag att genomföra en allmän förkortning av arbetstiden från 48 till 45 timmar i veckan. Denna förkortning beslöts också vid 1957 års riksdag och genomfördes successivt under åren 1958, 1959 och 1960.

Naturligtvis fanns det på sina håll starka betänkligheter mot denna arbets-tidsförkortning. Man fruktade att den skulle inverka menligt på produktionen, som befarades sjunka, trots att man visste att den lagstadgade åttatimmardagen 40 år tidigare inte medfört någon sänkning av produktionen.

När den lagstadgade arbetstiden reducerades i slutet av 1950-talet, uttalades från regeringens sida att man borde sätta som mål att få arbetstiden nedsatt till 40 timmar i veckan. Denna målsättning låg såvitt jag förstår också helt i linje med tidens krav. I flera länder med ungefär samma grad av industrialisering som vårt land är arbetstiden sedan länge kortare än 45 timmar i veckan. På en del håll är målsättningen att under 1960-talet uppnå en reduktion av arbetstiden till 36 timmar i veckan. Nyligen såg jag i en tidning, att en viss arbetargrupp i Förenta staterna genomdrivit en nedsättning av sin arbetstid till 30 timmar i veckan. Regeringens målsättning är således vare sig orealistisk eller överdrivet banbrytande, snarare tvärtom. Den är försiktig, mycket försiktig. Regeringen hade kanske också svårt att komma ifrån att uppställa ett sådant mål. För två år sedan beslutade nämligen Internationella arbetsorganisationen att rekommendera de anslutna staterna att stegvis införa 40 timmars arbetsvecka. De svenska ombuden vid konferensen röstade för denna rekommendation.

Vid den tidpunkt då regering och riksdag uppställde 40-timmarsveckan som mål gjordes också en reservation. Man ville avvakta erfarenheterna från förkortningen av arbetsveckan till 45 timmar. Jag förmodar, att det främst var erfarenheterna av hur den förkortade arbetstiden skulle komma att inverka på

det totala produktionsresultatet som intresserade.

Nu har 45-timmarsveckan tillämpats under två år, 1960 och 1961. Resultaten kan avläses i statistiken. Vad säger oss då denna? Jo, statistiken säger oss kort och gott att produktionsökningen, som under den senare hälften av 1950-talet genomsnittligt uppgick till 3,5 procent årligen, har utgjort 4,5 procent från 1960 till 1961 — den tid då 45-timmarsveckan tillämpades. Arbetstidsförkortningen har således inte medfört en nedgång i produktionen. Jag vill inte påstå att det är arbetstidsförkortningen som medfört stegringen, men den har i varje fall inte hindrat en sådan stegring.

Under senaste år har vi kunnat iakttaga en allmän tendens att göra lördagarna arbetsfria. Detta medför en förlängning av arbetstiden under veckans övriga arbetsdagar. Ju fler fria lördagar under året, desto längre blir arbetstiden de andra fem veckodagarna, eftersom den arbetstid som faller bort på lördagen måste arbetas in under de andra dagarna. Denna förlängda arbetsdag är inte bra. Med det tempo som nu hålles på de flesta ställen inom produktionslivet är en arbetsdag på nio timmar alldeles för påfrestande. Räkna man in matraster, måste arbetarna vistas på arbetsplatsen upp till tio timmar om dagen. Till detta kommer de långa och ofta mycket tröttsamma resorna till och från arbetsplatsen. Det är inte bara i storstäderna som dessa resor är påfrestande. Också ute i landsbygden är det ingalunda ovanligt med resor på tio, tjugu, trettio kilometer och mer från hemmet till arbetsplatsen. Dessa resor stjälar ytterligare en, två kanske tre timmar av arbetarens dag, och sedan blir det inte mycket över till något annat än personlig hygien och sömn. Genom den långa arbetstiden och restiden spärmas möjligheterna för många att delta i föreningsliv och sköta allmänna värv, vilket blir till skada för föreningslivet och det allmänna.

Jag har svårt att förstå att man, med de erfarenheter som redan finns av ef-

Om genomförande av fyrtio timmars arbetsvecka senast år 1967

fekten av arbetstidsförkortning, skall behöva gå fram så försiktigt och så långsamt på arbetstidsförkortningens väg. Alla de erfarenheter som vunnits talar ju för en nedsättning av arbetstiden. Varför skall man då dröja ytterligare och hålla vårt land bland de mest efterblivna i detta hänseende?

Utskottet säger att riksdagen senast föregående år hade till behandling en motion med samma yrkande som vi har och avslog detta. Utskottet säger vidare, att ingenting inträffat sedan dess »varigenom förutsättningar tillskapats för ett genomförande av den av motionärerna föreslagna reformen». Men, herr talman, detta stämmer inte. Om ingenting annat inträffat, har ju i varje fall ett år gått sedan detta förslag senast avslogs av riksdagen, och detta år har dock gett vissa — enligt min mening mycket upplysande — erfarenheter av arbetstidsförkortningens effekt på produktionen. Jag skulle vilja fråga utskottets talesmän, om de har någon uppfattning om hur många års erfarenhet av 45-timmarsveckan som behöver samlas, innan ytterligare ett steg på vägen mot regeringens och riksdagens uttalade målsättning kan tas. Skall de tidsintervaller som ligger mellan 1889 och 1919 respektive mellan 1919 och 1957 vara normgivande, då får vi vänta ett gott stycke in på nästa sekel, innan det tas ett nytt initiativ till förkortning av arbetstiden. Jag hoppas att dessa långa intervaller mellan reformer på detta område inte skall gälla också för framtiden. Jag är övertygad om att de svenska arbetarna och andra anställda inte kommer att låta nöja sig med ett sådant tempo.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till vår motion.

Herr förste vice talmannen STRAND (s):

Herr talman! Herr Lager är ju relativt ny i kammaren och har följaktligen inte varit med om de debatter som förts både i denna fråga och i andra frågor, som man från kommunistiskt håll betraktat som livsviktiga för arbetarklas-

sen. Jag håller med honom om att det gick ganska lång tid från åttatimmarsdagens genomförande fram till den ytterligare arbetstidsförkortning som har lagfästs. Men man kan inte bortse ifrån att vi under den perioden hade svåra kriser under 1920-talet och 1930-talet, och sedan kom andra världskriget. Detta till trots har ju vidtagits åtgärder som har samma effekt som en arbetstidsförkortning. Under perioden genomfördes nämligen tre veckors semester, vilket väl i stort sett motsvarar en arbetstidsförkortning med ungefär tre timmar i veckan.

Under 1930-talet ställdes starka krav, bl. a. från fackföreningsinternationalens sida, på att man skulle genomföra en arbetstidsförkortning ned till 40-timmarsvecka. Man trodde inte att den kunde genomföras med tillgodoseende av det krav som arbetarna i regel ställer när det är fråga om arbetstidsförkortning, nämligen bibehållen realinkomst, men detta till trots ställde man detta krav mycket starkt, i det man förmenade att en arbetstidsförkortning skulle ge möjlighet att föra in fler människor i produktionen och att man därigenom skulle motverka den stora arbetslösheten. Jag tror att vi även på arbetarhåll så småningom blivit på det klara med att om något skall vidtagas i denna riktning, skall man inte göra det när det är depression och arbetslöshet, ty förmodligen kommer sådana åtgärder då att verka i rakt motsatt riktning och försvåra möjligheterna att få ett fast underlag för reformens fortbestånd.

Jag tror att man har gjort sådana erfarenheter i Frankrike, där man på 1930-talet genomförde 40-timmarsvecka och fick uppleva ett allmänt sabotage — höll jag på att säga fastän det kanske är ett alltför starkt uttryck — från andra håll än dem som stod bakom folkfronten. Detta motstånd mot arbetstidsförkortningen kunde göra sig gällande just emedan de naturliga förutsättningarna för denna icke förelåg.

Nu har vi i Sverige äntligen genomfört en förkortning från 48 till 45 tim-

Om genomförande av fyrtio timmars arbetsvecka senast år 1967 mar, vilken som herr Lager påpekade är effektiv från och med 1960. Från fackligt håll och från det socialdemokratiska partiets sida har man aktualiserat frågan om en ytterligare utökning av semestern från tre till fyra veckor. Jag tror t. o. m. att det i olika sammanhang sagts att en sådan förkortning bör kunna genomföras redan före det andrakammarval som skall äga rum 1964. Om denna tanke förverkligas innebär det en arbetstidsförkortning med cirka en timme i veckan. Vidare finns det ett önskemål från arbetarna, att arbetstidsförkortningen skall genomföras inte bara med bibehållen reell arbetsinkomst utan också med tanke på att man inte skall bryta den möjlighet till fortsatt stegring av realinkomsten som visat sig vara för handen under ett flertal år. Den dag då frågan om en ytterligare arbetstidsförkortning blir verkligt reell och har ett starkt underlag i de fackliga organisationerna, väntar jag mig att vi skall få kännedom om det kravet på ett annat sätt än genom en enskild motion i riksdagen. Nog borde väl våra organisationer som är så starka, kanske de starkaste i världen, kunna låta oss förstå när tiden är inne att på allvar pröva frågan om en ytterligare arbetstidsförkortning. Partiet och fackföreningsrörelsen är fullt medvetna om att detta är något som kommer, men det får inte komma förrän tiden är mogen. Genomför man denna åtgärd för tidigt riskerar man ett bakslag, och det kan betyda en försening av den verkliga vinsten av de åtgärder som herr Lager efterlyser och som är markerade i motionen. Utskottet har för sin del kommit fram till att vi ännu inte är i en sådan situation att vi på allvar kan aktualisera frågan om en ytterligare arbetstidsförkortning. Men den tid kommer alldeles säkert, då åtgärden är både riktig och motiverad. Jag hemställer om bifall till utskottets hemställan.

Herr LAGER (k):

Herr talman! Jag skall inte förlänga debatten och arbetsdagen med många ord. Jag vill bara säga att jag nog tror

att även om det bara är fråga om en enskild motion i riksdagen, uttrycker den en ganska bred opinion i arbetarkretsar. Det är möjligt att den inte har nått fram till de fackliga centralorganisationernas ledningar — det kan jag inte uttala mig om — och att detta beror på att man i dessa centrala instanser inte är tillräckligt lyhörd för en sådan sak eller att opinionen tagit sig alltför svaga uttryck — jag vill inte fälla något omdöme därvidlag. Men att opinionen finns är ställt utom varje tvivel. Jag menar också att fyraveckorssemestern, som är annonserad att genomföras år 1964, inte bör inkräkta på en arbetstidsförkortning av det slag vi tagit upp i motionen och som jag här nämnt.

Det är väl inte riktigt att väga frågan om arbetstidsförkortning enbart emot vad som förekommit tidigare; den bör väl också ses i förbindelse med den produktivitet som råder inom samhället och med den produktionsökning som åstadkommes varje år. Produktionsökningen avtar ju inte i tempo utan det är tvärtom så — om vi skall tro vad som framgår av statistiken — att en viss ökning av tempot också i produktionsökningen kan förväntas efter det att en arbetstidsförkortning genomförts.

Jag sade förut att jag inte är säker på att det är arbetstidsförkortningens förtjänst att denna stegring i produktionstempo har åstadkommit, men den har i varje fall inte heller lagt något hinder i vägen för en sådan ökning.

Om jag fattade herr förste vice talmannen rätt, menade han att en arbetstidsförkortning inte borde genomföras i tider av depression och kriser utan i tider av goda konjunkturer. Vi har ju här i landet goda konjunkturer, och så vitt jag förstår bedöms dessa goda konjunkturer både från regeringens sida och från Landsorganisationens sida bli ganska varaktiga.

Herr förste vice talmannen STRAND (s):

Herr talman! Jag har inte något ytterligare i sakfrågan att anföra. Jag vill ba-

Ang. rabatter för folkpensionärer m. fl. vid resor på statens järnvägars och postverkets busslinjer

ra erinra herr Lager om att man fortfarande i mycket stor utsträckning tillämpar övertid i produktionen för att klara sådant som man gärna vill klara. Det är ju ändå ett uttryck för att det råder brist på arbetskraft. Eljest tillgrepp man väl inte övertid, som inte uppskattas som någon lämplig form för att kompensera en arbetstidsförkortning. Vi har för dagen över 100 000 utländska arbetare på den svenska arbetsmarknaden. Det är väl också ett uttryck för att vi har det knappt om arbetskraft. Jag skulle tro att både användningen av denna arbetskraft och den övertid som uttagits medverkat till att vi kunnat hålla en så relativt hög konjunktur och kunnat få en så hög standard i samhället som vi för närvarande har. Vi har kunnat hävda vår ställning på världsmarknaden när det gäller både export och import. Jag skulle tro att det är många faktorer som man inte kan begära skall redovisas i vare sig en motion eller ett utskottsutlåtande. Men jag tror, herr talman, att om det funnits någon starkare opinion för omedelbara åtgärder, syftande till en ytterligare förkortning av arbetstiden, skulle vi ha fått kännedom om den opinionen även på ett annat sätt än genom en enskild motion. Jag vill särskilt erinra om att vi fått en sådan kännedom när det gäller fyraveckorssemestern. Den har varit aktualiserad i ett uttalande, jag tror även i ett kongressuttalande, som Landsorganisationen gjorde föregående år, men den har även aktualiserats i ett uttalande av Landsorganisationens ordförande, och jag tror att också partiordföranden sedermera uttalat sig i samma riktning, nämligen att det är lämpligt att överväga huruvida inte en sådan reform kan genomföras och är helt motiverad.

Herr LAGER (k):

Herr talman! Jag är också på det klara med att det är ganska komplicerade frågor man här stöter på. Men av vår motion framgår det ju att det inte bör vara alltför svårt att summera de ut-

redningar som gjordes i slutet av 1940-talet och under 1950-talet och de erfarenheter som föreligger av den förkortade arbetsveckan under de senaste två åren och lägga detta till grund för ett beslut.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes enligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt samt vidare på bifall till de i ämnet väckta motionerna; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning av andra lagutskottets utlåtande nr 9, i anledning av väckta motioner om ersättning från den allmänna sjukförsäkringen för kostnad för sjukgymnastik eller därmed jämförlig behandling, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo tredje lagutskottets utlåtande nr 10, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 4 kap. 1 och 4 §§ vattenlagen, dels ock i ämnet väckta motioner.

Vad utskottet i detta utlåtande hemställt bifölls.

Ang. rabatter för folkpensionärer m. fl. vid resor på statens järnvägars och postverkets busslinjer

Föredrogs ånyo allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 1, i anledning av väckta motioner angående rabatter för folkpensionärer m. fl. vid resor på statens järnvägars och postverkets busslinjer, om utvidgning av statens järnvägars rabatter för folkpensionärer och om rabatterade järnvägsresor för invalidpensionärer m. fl.

Ang. rabatter för folkpensionärer m. fl. vid resor på statens järnvägars och postverkets busslinjer

Till allmänna beredningsutskottet hade hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 4 av herr *Peterson, Eric*, och herr *Nyman*, samt II: 5, av herr *Carlsson* i Huskvarna m. fl.;

2) en inom andra kammaren väckt motion II: 23, av fröken *Karlsson* m. fl.; samt

3) en inom andra kammaren väckt motion II: 117, av herr *Landgren*.

I motionerna I: 4 och II: 5 hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att Kungl. Maj:t med vederbörande affärsverk måtte upptaga frågan om att rabattförmåner för folkpensionärer, liknande dem som nu gällde vid järnvägsresor, skulle införas även på SJ:s och postverkets busslinjer, ävensom att rabattförmånerna skulle utsträckas till att omfatta förtidspensionärer, blinda, invalider och vanföra.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på återopade grunder hemställt, att de likalydande motionerna I: 4 och II: 5 samt motionerna II: 23 och II: 117 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr NYMAN (fp):

Herr talman! För några veckor sedan hade jag tillfälle att besöka ett av vårt lands större järnbruk. Ciceronen visade mig då på ett lågt timrat hus, som låg nedanför de väldiga verksbyggnaderna. Stugan hade funnits ända sedan den tid då bruket anlades för något århundrade sedan. Nu hade företaget ställt stugan i ordning för brukets pensionärer, som brukade mötas där och trivdes där mycket bra, enligt vad man sade. Det var från företagsledningens sida en »merhandling» som mycket uppskattades.

Här i landet har ju mycket gjorts för våra pensionärer. De motioner som väckts angående rabatter för folkpensionärer vid resor på statens järnvägar

och med postverkets busslinjer tycks mig, herr talman, vara en sådan merhandling, som jag anser att vi borde kunna kosta på oss, eftersom vi vet hur uppskattade dessa rabatter är och har varit bland våra pensionärer.

Jag ber med dessa ord att få yrka bifall till motionerna nr 4 i första kammaren och nr 5 i andra kammaren.

I herr Nymans yttrande instämde herr *Osvald* (fp).

Herr SVENSSON, AXEL, (s):

Herr talman! Jag kan inte tala lika varmt och vackert som herr Nyman i denna fråga, även om jag vet att det finns pensionärer som får del av rabatterna och menar att dessa är mycket förnämliga. Folkpensionärerna har det nämligen inte så ställt som man i allmänhet tror. Deras ekonomiska möjligheter ligger på ett helt annat plan än motionärerna tycks ha för sig.

Här har man i tre olika motioner yrkat på att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att Kungl. Maj:t måtte bemyndiga järnvägsstyrelsen att ändra rabattbestämmelserna för folkpensionärer att gälla obegränsat antal resor. Om detta hade varit en verkligt stor fråga, hade jag personligen motionerat härom i den svenska riksdagen, eftersom jag företräder den stora riksorganisation som folkpensionärerna är anslutna till. Vi betraktar emellertid inte denna angelägenhet som en stor fråga av det enkla skälet att vi alltför väl känner till hur flertalet av våra pensionärer har det ställt ekonomiskt.

I en av motionerna yttrar motionärerna, att avgiften av 10 kronor för 67-kortet dock medför en extra utgift för folkpensionärerna. Det är riktigt, men om man drar ut konsekvenserna av resonemanget måste man ju säga sig att om en utgift av 10 kronor är en stor börda för folkpensionärer, som vill ha 67-kortet, så måste ju resekostnaderna bli en ännu större börda, även om de har 50 procent rabatt. Det är nog så att

Ang. rabatter för folkpensionärer m. fl. vid resor på statens järnvägars och postverkets busslinjer

flertalet varken har råd att köpa tio-kronorskortet eller att resa.

Vi förhandlar varje år med järnvägsstyrelsen om dessa ting. Järnvägsstyrelsen har ju den principiella uppfattningen att styrelsen inte kan vidtaga någon åtgärd som inte överensstämmer med rent affärsmässiga principer. Vi måste inom riksorganisationen säga oss att vi på den punkten inte kan vara oense med styrelsen. Vill man ha längre gående förmåner får det tillkomma riksdagen att ge statens järnvägar det belopp som svarar mot inkomstbortfallet till följd av utvidgade rabattbestämmelser.

I slutet av förra månaden uppgavs att ungefär 15 000 kort hade lösts. Om vi ställer denna siffra emot antalet folkpensionärer, som i dag uppgår till nästan en miljon, så får den åtgärd, som motionärerna vill att riksdagen skall uttala sig om, rätt proportion.

Inom riksorganisationen menar vi att man inte gärna bör plottra med små förmåner, som vi vet inte har det stora värde för folkpensionärerna som man i allmänhet inbillar sig. Vad vi offrar vår tid och vår kraft på är att få folkpensionerna höjda till en sådan rimlig nivå att folkpensionärerna liksom andra svenska medborgare skall kunna åka tåg eller buss eller vad de vill i vanlig ordning enligt det system som tillämpas av statens järnvägar. Om vi sedan lyckas förhandla oss till någon extra förmån hos SJ, är vi både glada och tacksamma för detta, därför att vi har en grupp av pensionärer som har en egenpension utöver folkpensionen. Det är egentligen för den gruppen av pensionärer som vi har löst frågan om rabatterna. Den grupp, om vilken vi känner på oss att den kan ha råd att resa, har vi alltså givit en möjlighet till det med 67-kortet. Det är en lättnad, men vi har aldrig kunnat tänka oss att pensionärer som bara har folkpension och kommunalt bostadstillägg har möjlighet att offra pengar på att ge sig ut i världsvimlet ens om de får 50 procent rabatt.

Det är denna deklaration, herr talman, som jag vill göra här i dag. Dessa

ständig återkommande motioner, som jag förstär andas välvilja mot folkpensionärerna, har inte medverkat till någon bättre lösning än vi kunnat förhandla oss till varje år med statens järnvägar. Jag kan inte undgå att tycka att det är underligt att man i en motion yrkar på att SJ skall få större utgifter, medan man i en annan motion från samma partiriktning vill minska SJ:s inkomster. Denna senare motion, som kommer att behandlas längre fram under riksdagen, är väckt i anslutning till att SJ hemställer om att få täcka sitt underskott med statsmedel upp till 80 miljoner kronor. I ifrågasvarande motion vill man skära ned detta till 50 miljoner. Man vill alltså i ena fallet ta bort vad SJ redan i dag behöver och i andra fallet öka SJ:s utgifter utan att anvisa någon täckning.

Vi kan väl inte undvika att motionärerna kommer igen till nästa år. Det har de gjort en rad av år. Men jag måste deklarerat att det inte har hjälpt oss i vårt arbete. Av den anledningen är jag överens med utskottet i dess avstyrkande, och jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr NYMAN (sp):

Herr talman! Kommunikationsministern har vid ett tillfälle i andra kammaren yttrat att dessa rabatter grundas på kommersiella kalkyler. Jag har fått höra att SJ inte har gjort några förluster på dessa rabatter, utan kanske snarare haft någon inkomst, och jag är inte alldeles säker på att en utvidgning av dessa rabatter till att också gälla SJ:s bussar skulle leda till någon större förlust. Om man har en inkomst på järnvägsrabatterna och det till äventyrs skulle bli en liten förlust på bussrabatterna, kan detta jämnas ut sig med tanke på den betydelse det kan ha för våra pensionärer att få komma ut och resa.

Jag är övertygad om att herr Svensson känner mycket för sina pensionärer precis som vi också gör allt vad

Ang. rabatter för folkpensionärer m. fl. vid resor på statens järnvägars och postverkets busslinjer

man kan göra för att skapa goda förmåner för dem. Jag håller med om att detta inte är någon stor fråga, men jag tror ändå att man kan kosta på sig en liten merhandling. Det är detta som varit avsikten med motionerna.

Herr MÖLLER (s):

Herr talman! Efter vad herr Svensson nyss anförde kan jag fatta mig mycket kort. Han har tolkat de motiv som ligger bakom ett enhälligt utskottsutlåtande, och han har därmed redovisat de argument som man har haft och de insikter man har omfattat.

Herr Nymans ord alldeles nyss tyder på att han inte med tillräcklig noggrannhet har läst järnvägsstyrelsens och generalpoststyrelsens uttalanden. Jag skall inte gå in på dessa utlåtanden. Frågan är ju väl känd, liksom argumenten både för och emot. De uttalanden han gör dementeras och vederläggs i remissinstansernas utlåtanden.

Utskottet har sagt att det förutsätter att trafikverken skall tillvarata möjligheterna till rabatter av resorna för just de grupper som berörs i motionerna inom ramen för de riktlinjer som gäller för verkens taxesättning. Det är en positiv inställning till motionens syften.

Jag skall be att få fästa uppmärksamheten på ett faktum som är betydelsefullt i denna fråga. Herr Nyman yrkar bifall till ett motionspar, I:4 och II:5, som han och en annan person är undertecknare av. Den andra personen är herr Eric Peterson, som varit med om utskottsbehandlingen av sin egen motion. Han har därvid haft tillfälle att tränga in i frågan, och det har medfört att han kunnat förena sig med det övriga utskottet i att yrka avslag på sin egen motion. Det är väl ganska starkt när utskottet är enhälligt i sitt utlåtande.

Jag hemställer om bifall till detta.

Herr SVENSSON, AXEL, (s):

Herr talman! Bara en kort replik till herr Nyman.

Det är givet att SJ har haft en viss inkomst genom de förhandlingsresultat som vi har kommit till, ty annars hade vi inte heller nått någon överenskomst. Så långt är alltså SJ med. Kan SJ räkna fram att SJ kan tjäna någon krona till så medverkar SJ till att bygga ut detta, men vi kan inte komma längre än till det resultat vi har nått, och varför? Jo, herr Nyman, av det enkla skälet att SJ liksom vi i riksorganisationen är medvetna om att vi inte får fler resenärer även om vi bygger ut rabattsystemet till samtliga folkpensionärer, därför att de inte har råd att resa. Det är där vi har det egentliga hindret. Det är på den punkten som herr Nyman och jag skiljer oss åt.

Herr Nyman tycker att man mycket väl kan föra ett vackert tal och önska att folkpensionärerna får denna förmån. Det kan herr Nyman göra, men jag som ansvarig man i riksorganisationen kan inte handla på det sättet, ty då kommer man i organisationen att fråga mig vad det kan nytta till att skaffa fram någonting som inte kan utnyttjas. Vi inriktar oss på att få ett resultat av det arbete som vi håller på med, och det stora arbete som ligger framför oss gäller alltså en ytterligare utbyggnad av folkpensionerna, det stora problemet om vården av de gamla och frågan om en utbyggnad av samaritverksamheten. Det är på dessa väsentliga uppgifter som riksorganisationen är inriktad, och vi vill inte plöttra bort vare sig vår tid eller vår kraft med någonting som icke ger något resultat för dem som vi vill hjälpa, nämligen folkpensionärerna.

Efter härmed slutad överläggning gjordes enligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt samt vidare på bifall till utskottets hemställan med den ändring, som föranleddes av bifall till motionerna I:4 och II:5; och förklarades

Om stimulerande av gåvor till religiösa m. fl. ändamål

den förra propositionen, som upprepaden, vara med övervägande ja besvarad.

Om stimulerande av gåvor till religiösa m. fl. ändamål

Föredrogs ånyo allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 2, i anledning av väckta motioner om stimulerande av gåvor till religiösa m. fl. ändamål och om åtgärder till främjande av humanitär verksamhet m. m.

Till allmänna beredningsutskottet hade hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

dels de likalydande motionerna I: 190, av herr *Bengtson m. fl.*, och II: 241, av herr *Hedlund m. fl.*,

dels ock de likalydande motionerna I: 507, av herr *Hanson, Per-Olof*, och fru *Hamrin-Thorell*, samt II: 592, av herr *Wedén m. fl.*

I motionerna I: 190 och II: 241 hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning av behovet och möjligheterna att stimulera enskilda personer att lämna bidrag och gåvor till religiösa och ideella organisationers m. fl. insatser till förmån för allmännyttiga, humanitära och vetenskapliga ändamål, undervisning och kulturminnesvård m. m. i enlighet med vad i motionerna anförts.

I motionerna I: 507 och II: 592 hade föreslagits, att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning dels rörande införande av avdrag vid taxering till statlig inkomstskatt på belopp som den skattskyldige skänkt till humanitära, kulturella, religiösa, vetenskapliga eller eljest uppenbart allmännyttiga ändamål samt dels även rörande de andra former av stimulans åt verksamhet av i det föregående angiven karaktär som kunde befinnas motiverade vid sidan av avdragsrätten.

Utskottet hade i det nu ifrågakvarande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att

1) de likalydande motionerna I: 190 och II: 241 samt

2) de likalydande motionerna I: 507 och II: 592

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Axel Emanuel Andersson, Nestrup, Olofsson, Eric Peterson, Björkänge, Berglund, Keijer* och *Larsson* i Borrbj, vilka ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen i anledning av motionerna I: 507 och II: 592 samt I: 190 och II: 241 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en skyndsamt utredning rörande samhällets åtgärder till stimulerande av gåvor och bidrag till religiösa samt humanitära, kulturella, vetenskapliga eller eljest uppenbart allmännyttiga ändamål.

Herr ANDERSSON, AXEL EMANUEL, (cp):

Herr talman! Vi har i dag diskuterat stödet åt lönesparandet. Allt sparande man kan få fram medför förbättringar för hela vårt folk. Här gäller det en annan fråga, nämligen om stöd åt vetenskapliga, humanitära, kulturella, religiösa och andra allmännyttiga ändamål. Detta stöd lämnas med förut beskattade medel. Vi har varit eniga i utskottet om att värdera allt vad som göres i detta fall, men när vi kommer längre fram är vi inte eniga. Majoriteten tror att detta intresse skall fortsätta utan att staten på något vis stimulerar härtill. Vi vet inte hur mycket gott som de organisationer det är fråga om har gjort, men vi vet vad det kostar landet att hålla ungdomsvårdsskolor och andra inrättningar för vissa människor. I vilken omfattning dessa religiösa och ideella föreningar kan rädda någon människa från att omhändertas på nämnda inrättningar vet vi inte.

Av denna anledning har vi i reserva-

Om stimulerande av gåvor till religiösa m. fl. ändamål

tionen begärt att i samråd med dessa organisationer få en förutslättningslös utredning för att uppmuntra människor att i fortsättningen stödja och kanske än mer bygga ut den verksamhet som vi alla vet gör nytta för hela vårt land. Med hänvisning till detta yrkar jag bifall till den reservation som är fogad vid detta utskottsutlåtande.

Herr OLOFSSON (fp):

Herr talman! Detta är ju en mycket gammal fråga som har diskuterats åtskilliga gånger i riksdagen. Senast vid 1960 och 1961 års riksdagar har vi haft att ta ställning till denna fråga som på grund av olika motioner varit föremål för behandling i bevillningsutskottet, varvid utskottet tyvärr av olika skäl ansett sig nödsakat avstyrka motionerna, vilket ju också i båda fallen blivit riksdagens beslut.

I årets motion har emellertid yrkandet en annan karaktär. Yrkandet går nu i första hand endast ut på en förutslättningslös utredning. Vi menar att detta är ett så stort område med så stor betydelse för samhället, att man borde kosta på en ordentlig utredning. Vi må ju också komma ihåg att det inte bara är fråga om gåvor till religiösa och frikyrkliga ändamål utan även om gåvor till andra i vårt land betydelsefulla uppgifter, som jag inte här närmare behöver räkna upp men som dock finns angivna såväl i utlåtandet som i motionerna. Det gäller som bekant organisationer som har stor betydelse för vårt land och för dess utveckling.

Skattefrihet för gåvor har provats och tillämpats i olika länder. Jag kan bara peka på att det i USA råder en mycket stor generositet i skattehänseende mot gåvor till allmännyttiga ändamål, varvid man på ett mycket långtgående sätt tillmötesgår möjligheterna att ge skatteavdrag för gåvor till dylika ändamål. Liknande betingelser råder också i såväl Kanada, Storbritannien som Västtyskland beträffande möjligheterna att få avdrag för gåvor.

Vi har även i vårt grannland, Dan-

mark, en nyligen stiftad lag i enahanda syfte som nyligen trätt i kraft, och där skall man nu pröva de nya bestämmelserna om efterskänkning av skatt för gåvor. De närmare bestämmelserna här om är också inflikade i de motioner som ligger till grund för beredningsutskottets utlåtande, nämligen 507 i första kammaren och 592 i andra kammaren. Jag behöver inte närmare ingå på detta eftersom det både i motionerna och i utskottets utlåtande redogörs för hur vi tänker oss att dessa bestämmelser skall tillämpas.

Vi har även i vårt land tidigare provat liknande metoder. För inte så många år sedan medgavs skatteavdrag för gåvor, även om det då gällde gåvor för annat ändamål. Jag vill i det sammanhanget citera vad som står nederst på sidan 6 i utskottets utlåtande: »Det torde vara tillräckligt att här erinra om att under åren före och under det andra världskriget avdrag fick åtnjutas för gåvor till luftvärnet och sjövärnsskåren. Denna avdragsrätt tillämpades senast vid 1943 års taxering. Genom beslut av 1943 års riksdag bemyndigades vidare Kungl. Maj:t medgiva, att skattskyldig vid taxering åren 1944 och 1945 till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt fick åtnjuta avdrag för penninggåvor, ej understigande 1 000 kronor, till internationellt hjälparbete för lindrande av nöd bland civilbefolkningen i krigshärjade länder.»

Denna metod att medge avdragsrätt vid beskattningen för sådana här gåvor har alltså tidigare prövats även i Sverige och efter vad jag kan förstå också utfallit till belåtenhet.

I vårt land lämnar såväl staten som kommunerna bidrag till uppförande av samlingslokaler, således även frikyrkliga lokaler. Som alla vet är dock ett villkor för att staten och framförallt kommunerna skall kunna ge sådant bidrag, utan att det överklagas, att lokalerna i fråga får användas av vilken organisation som helst på orten. Den organisation som äger lokalen har således inte ensam dispositionsrätt över den utan är skyldig att upplåta lokalen till andra or-

Om stimulerande av gåvor till religiösa m. fl. ändamål

organisationer som önskar använda densamma. Det är naturligtvis svårt för en frikyrkoförsamling eller ett ideellt kristet samfund att mottaga ett bidrag som är förbundet med ett sådant villkor. Församlingen eller samfundet äger nämligen då inte rätt att själv bestämma över lokalen. Det kan mycket väl inträffa, att en lokal som används för gudstjänstbruk samma dag skulle behöva upplåtas för tillställningar med profana och världsliga nöjen. Sådant kan naturligtvis inte tolereras av de organisationer och samfund, vilkas medlemmar ändå offrar så mycket av både pengar och personliga insatser för att över huvud taget få till stånd dessa lokaler. Det måste för dem kännas som ett stort ingrepp i deras frihet, att de inte själva får bestämma över lokalernas användning.

Dessa organisationer, såväl de kristna som de med andra humanitära och kulturella syften, utför en samhällsgagnande gärning av stora mått. Detta gäller inte minst deras strävan att föra in ungdomen i goda levnadsvanor och på olika sätt länka in ungdomen i den samhälleliga verksamheten. Dessa organisationer utför en så nyttig gärning att det borde vara en samhällets angelägenhet att stödja dem på något sätt.

I årets motioner pekas också inte bara på möjligheten att medge skattefrihet för gåvor och bidrag av denna art, utan motionärerna önskar också att den föreslagna utredningen skall undersöka, på vilket sätt statsmakterna eller kommunerna genom lån eller direkta bidrag kan stödja de organisationer som det här är fråga om.

Vid årets riksdag har även väckts två likalydande motioner, I: 88 och II: 116, vari föreslås att samhälleliga medel skall ställas till förfogande för lokaler av hithörande slag. Tyvärr har dessa motioner inte kommit upp till behandling här i riksdagen samtidigt med de motioner vi diskuterar i dag. Anledningen härtill vill jag inte närmare ingå på, men jag beklagar livligt att de inte kommit upp till behandling samtidigt med dagens motionspar, eftersom motionerna har ett mycket likartat syfte, nämligen att stöd-

ja sådan verksamhet som är av kultur- och samhällsbefrämjande karaktär.

Vi yrkar nu i reservationen på en förutsättningslös utredning, som skall ske i samråd med de organisationer och sammanslutningar som sedermera skulle kunna tänkas komma i åtnjutande av dessa bidrag.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den vid utskottets utlåtande förgade reservationen.

Herr NESTRUP (fp):

Herr talman! I det stora hela skulle jag kunna inskränka mig till att instämma i vad den föregående ärade talareren sagt.

Jag vill dock understryka att vi i vårt samhälle har ett oerhört stort behov av frivilliga krafter som arbetar på många olika områden. Från riksdagens sida försöker vi också på olika sätt hjälpa och stödja detta frivilliga arbete, vilket naturligtvis alltid är stimulerande för dem som kommer i åtnjutande av detta stöd. Jag tänker t. ex. på idrottsrörelsen, där vi hjälper idrottsföreningar och andra dylika organisationer. Vi söker att från statens sida lämna hjälp och stöd på många andra områden, t. ex. till studieverksamheten. I de föreliggande motionerna hemställs nu om en förutsättningslös utredning rörande samhällets möjligheter att stödja och stimulera det frivilliga arbetet på ett område som vi alla — det är jag övertygad om — skattar mycket högt.

Herr PETERSON, ERIC, (fp):

Herr talman! Det arbete som utförs av de många frivilliga organisationer som här förut har uppräknats rörer stor uppskattning och följs säkerligen med stort intresse av flertalet människor i vårt land. Av olika skäl har denna uppskattning ännu inte tagit sig uttryck i det stöd som med hänsyn till allmännyttan vore motiverat.

Ett av skälen till att denna fråga ännu är olöst är väl att motionärerna inte varit ense när det gäller vägen. Vid ge-

Om stimulerande av gåvor till religiösa m. fl. ändamål

nonmläsningen av arets motioner i denna fråga tändes dock i varje fall hos mig en hoppets stjärna, då man i samtliga motioner liksom ser en utsträckt hand, inbjudande till ett visst samarbete. Visserligen har varje motion en huvudlinje som skiljer den från övriga, men det finns i samtliga motioner inslag som direkt överesstämmer med varandra.

Alltså förelåg i år stora möjligheter att uppnå i varje fall en viss enighet i frågans behandling, och en lösning i enighetens tecken skulle bättre överensstämma med frågans karaktär. Det var av denna anledning som vi i utskottet begärde att alla tre motionsparen skulle behandlas på samma gång i utskott och kamrar. En sådan behandlingsskulle ha givit förslagsställarna tillfälle till överläggningar om en gemensam linje, och ärendet skulle därigenom ha lyfts upp över partiplanet. Tyvärr gick inte utskottet med på detta, vilket enligt min uppfattning är att beklaga.

Genom ett bifall till reservationen i dag och ett senare bifall till motionsparet I: 88 och II: 116 står dock möjligheten kvar att få frågan om detta stöd löst på ett för oss alla tillfredsställande sätt.

Herr talman! Jag yrkar bifall till den reservation som finns fästad vid utskottets utlåtande.

Herr MÖLLER (s):

Herr talman! Detta är en fråga som håller på att bli en av riksdagens eviga följeslagare, och därför är argument och motargument så kända, att de inte behöver redovisas utförligare. Det håller på att bli en växelsång mellan bevillningsutskottet och beredningsutskottet, där frågan hamnar vartannat år.

Jag vill i förbigående bestämt demotera de pressuppgifter som varit synliga om att utskottet skulle ha vägrat remiss på folkparti- och centerpartimotionerna. Sådan remiss begärdes aldrig och har alltså icke heller kunnat vägras.

Motionerna och de förslag de innehåller har avvisats varje gång de behand-

lats i riksdagen. Detta kan inte tolkas som en brist på intresse hos riksdagen för de syften motionerna uttalar. Det beror inte på att riksdagen skulle nonchallera det arbete som här har nämnts och som utförs av nykterhetsorganisationer, frikyrkliga, idrottsliga och andra organisationer. Motivet för att motionerna har avvisats har varit att förslagen om införande av skattelättnader för de gåvor det här är fråga om anses bryta mot grundläggande principer i svensk skattelagstiftning.

Jag kan understryka vad herrar Olofsson och Nestrup har sagt om det behjärtansvärda i det arbete som utförs och det ideella arbetets behövlighet i vårt samhälle. När herr Nestrup nämner idrotten och studiearbetet, vill jag fästa uppmärksamheten vid att dessa båda rörelser åtnjuter stöd i andra former, nämligen direkt statsstöd av rätt betydande storlek. Här är det dock en annan metod som föreslås, nämligen skatteavdrag för enskilda gåvor. Förslag härom har avvisats gång efter annan. Det avvisades också av skattelagssakkunniga år 1956, som gjorde en utredning och hänvisade till möjligheterna att lämna stöd i andra former.

Herr Olofsson sade att undantag tidigare har gjorts. Ja, det har gjorts undantag med en bestämd begränsning och för särskilda tillfällen, men här föreslås någonting annat, nämligen en generell avdragsrätt för gåvor inom ett ytterst vidsträckt område.

I år har det kommit ett nytt tillskott i förslagsfloran, närmast från centerpartiet, som förordar att det skall ges ett direkt statsstöd. Tidigare har det hetat att detta stöd skulle motsvara de gåvor som enskilda givare lämnar, men i år varieras förslaget, och man tänker sig inrättande av en årlig post som sedan skulle fördelas.

Här föreligger två motioner och två olika principer. Motionerna polemiserar delvis ganska bestämt mot varandra -- centerpartiets motion nr 241 i andra kammaren och 190 i första kammaren innebär ju ett principiellt avvisande av den avdragsrätt som föreslås i folkpar-

Om stimulerande av gåvor till religiösa m. fl. ändamål

tiets motioner nr 592 respektive 507. I centerpartimotionen heter det att avdragsrätten sådan den föreslås från folkpartihåll inger mycket starka betänkligheter, om den skall praktiseras som generell metod. Metoden skulle medföra en gradering, icke efter angelägenhet — sågs det — utan efter ekonomi och skattekraft hos de personer som stöder olika organisationer och ändamål. En gåva från en stor inkomsttagare skulle medföra stort skatteavdrag och ringa egen uppoffring, en gåva från en mindre inkomsttagare skulle innebära litet skatteavdrag och större egen uppoffring. Centerpartimotionen påvisar att proportionerna i ytterlighetsfall skulle bli 20 respektive 80 procent, och därför avvisar man denna tanke. Detta är ju en mycket allvarlig kritik, som också har legat till grund då riksdagen tidigare avslagit framställningar om avdragsrätt.

Jag behöver inte längre uppehålla mig vid dessa frågor och de orättvisa verkningar som härigenom skulle uppkomma. Motionärerna har själva bedrivit den mest effektiva polemiken mot varandras förslag. Jag konstaterar bara att den enligt bibeln ädlaste av alla gåvor, nämligen ankans skärv, alls inte skulle komma i beröring med avdragsrätten. Motionen från folkpartiet ställer sig å andra sidan ganska avvisande och skeptisk till direkta statsbidrag, detta av fruktan för statskontroll.

Bägge motionerna förenas i ett yrkande om förutsättningslös utredning. Den enigheten uppnår man endast genom att se bort från varandras i huvudsak diametralt motsatta synpunkter och dölja sig bakom ordet »förutsättningslös». Det framgår av utgångspunkterna i motionerna, att reservationen i sak är mycket svagare än reservanternas numerär antyder.

Det är onödigt att gå närmare in på verkningarna av dessa förslag. Jag konstaterar bara att det hela skulle vålla ett utvecklat kineseri i taxeringsväsendet. Det omfattande kvittosystem som måste uppstå vore raka motsatsen till den förenkling i taxeringsarbetet som man eftersträvar. Jag noterar vidare —

och detta är det väsentligaste — att statskassan skulle förlora mycket avsevärda inkomster, utan att statsmakterna hade någon kontroll över det hela eller kunde uttala någon mening i fråga om kostnadernas storlek och inriktning. Tanken på en årlig klumpsumma för statens stöd till dessa vidsträckta områden är inte heller särskilt övertygande. Statens stöd till ändamål som anses vara allmännyttiga bör liksom hittills lämnas direkt och så att riksdagen har överblick över kostnaderna och inriktningen; det är i linje med en god tradition i statsmakternas arbete.

Jag finner alltså, herr talman, att både praktiska och principiella skäl talar emot motionerna och gör en särskild utredning överflödig. Med den motiveringen ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr ANDERSSON, AXEL EMANUEL, (cp) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill göra det berikligandet, att jag aldrig har yrkat på skatteavdrag. Vi reseranter avsåg att gemensamt nå ett resultat i form av en utredning; sedan får den av regeringen tillsätta utredningen tillsammans med berörda organisationer visa vägen och ange i vilka former man skall underlätta bidragsgivningen. Jag poängterar än en gång att staten kanske slipper ifrån rätt avsevärda utgifter, om vi på olika sätt kan uppmuntra sparandet till förmån för uppenbart allmännyttiga ändamål.

Därför gick vi ifrån yrkandena i de enskilda motionerna. Jag har varit med på reservationen därför att den syftar till en utredning om de vägar vi skulle gå, men jag har inte alls yrkat bifall till förslaget om skatteavdrag. Reservanterna har mötts i önskemålet om en utredning, och den bör kunna ge bättre besked i frågan än utskottets majoritet, som yrkar avslag innan man vet vad en utredning kan leda till.

Jag vidhåller yrkandet om bifall till reservationen.

Om stimulerande av gåvor till religiösa m. fl. ändamål

Herr OLOFSSON (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Möller säger att motionernas syfte inte överensstämmer med tidigare tillämpade föreskrifter om avdragsrätt. Det är mycket möjligt att så inte är fallet, men märk väl att både motionerna och reservationen tar sikte på en förutsättningslös utredning. Yrkandet gäller inte enbart avdragsrätten utan avser en utredning om hur statsmakterna över huvud taget skall kunna stödja hithörande ändamål.

Till sist trodde herr Möller att detta inte skulle kunna komma att få någon tillämpning på ankans skärv. Jag vill säga att det nog är ankans skärv som har byggts och som i fortsättningen kommer att bygga de flesta av våra frikyrkokolorer.

Herr MÖLLER (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Olofssons yttrande nu strider direkt mot motionen, som ingalunda är förutsättningslös. Huvudsyftet i den är ju att man till en viss grad skall införa skattefrihet genom avdragsrätt för gåvorna. Tanken på förutsättningslöshet har tillkommit för att man skulle kunna bli enig med centerpartiet i en reservation, men herr Anderssons yttrande nyss bekräftade ju för hela kammaren att de två grupperna av reservanter inte alls är överens i sakfrågorna. Herr Andersson tar avstånd från det som är kärnan i folkpartiets förslag — där uppenbaras ju hela klyftan mellan reservanterna.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Jag begärde ordet när jag hörde herr Möller. Jag tyckte att han förenklade saken litet och gjorde det för lätt för sig när han konstaterade att det fanns nyanser mellan motionerna, spelade ut dem mot varandra och sade att det inte gick ihop. Jag vill då betona, att man, när det konstaterades att det förelåg olika synpunkter, möttes för att undersöka vad som kunde göras i hithörande ärende. Det duger inte att gentemot detta anföra anmärk-

ningar i enskilda tidigare detaljer, och det duger inte heller att på detta sätt försöka förbilliga debatten genom att ta upp detaljerna i motionerna vid bedömandet av en reservation, som är förutsättningslös. När en stark minoritet inom ett utskott begär en förutsättningslös utredning, anser jag det inte vara riktigt lämpligt att säga, att man döljer sig bakom begreppet förutsättningslös. Vi får väl utgå ifrån, herr Möller, att denna begäran om förutsättningslösheten är allvarligt menad.

En tidigare talare nämnde det högt skattade arbete som här förekommer. Låt mig säga att vi alla är högt beskattade, men nu är det meningen att möjligheter skall skapas att lämna stöd åt ideella och religiösa rörelser i deras verksamhet, en sak som inte bara skall skattas med ord utan också med ett redigt handtag.

Det framgår inte av den föreliggande reservationen, till vilka detaljer en utredning skall kunna komma fram. Vi vet inte vad den kommer att stanna för, och hela den argumentation, som här förekommer, blir skott i luften, innan vi har sett utredningens förslag.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den av herr Axel Emanuel Andersson m. fl. avgivna reservationen.

Herr NESTRUP (fp):

Herr talman! När det gäller remitterandet skall jag be att till herr Möller få säga, att när vi hade motionerna i hand — det tog mycket lång tid innan vi fick dem tryckta — kom vi underfund med att det också fanns ett tredje motionspar, som borde kunna behandlas samtidigt. Jag ansåg att den föreliggande folkpartimotionen och motionen av herr Svensson i Kungälv i de delar där de handlade om samma ting, nämligen lokalerna, borde ha remitterats samtidigt, men det får nu vara.

Herr Möller säger att det är grundläggande skatteprinciper som gör det omöjligt att gå med på ett förslag om avdragsrätt vid gåva. Skall det vara så absolut omöjligt? Om den saken går att

Om stimulerande av gåvor till religiösa m. fl. ändamål

klara upp i betydligt större länder än Sverige, borde det väl i rimlighetens namn gå att klara upp även här. Jag tror inte på skälet, att det skall vara så omöjligt.

Det har vidare sagts att det här blir fråga om ett kineseri med kvittosystemet. Ja, låt oss få göra en utredning och se vad den kan komma till. Det skall väl inte vara omöjligt att få till stånd ett system, som går att använda också i detta fall. Jag tror inte heller att herr Möller kan tro någonting annat.

Beträffande frågan hur stora medel som kommer att falla bort, vet vi inte heller någonting om den saken. Kanske en utredning skulle kunna tala om för oss, hur mycket det skulle bli. Det skulle kanske vara nyttigt att få svar på dessa frågor, och en utredning skulle eventuellt härvidlag kunna få fram någorlunda hållbara uppgifter.

Jag yrkar, herr talman, bifall till reservationen.

Herr MÖLLER (s):

Herr talman! Till herr Nilsson får jag säga att det är ganska naturligt, om jag har uppehållit mig vid de argument som återfinns i motionerna, därför att den polemik mot avdragsrätten, som bedrivs i centerpartiets motion, ju är samma resonemang som riksdagen har fört varje gång som denna utredning och detta förslag har framförts, och den är därför av ganska central innebörd. I övrigt är ju argumenten så väl kända och upprepade i denna kammare, att jag ansåg mig i vissa avseenden kunna gå förbi dem mera kortfattat. De centrala argumenten är ju dels de som legat till grund för skattelagssakkunnigas uttalande år 1956 och dels riksdagens principiella avstyrkande gång efter annan. Jag har inte blivit mera övertygad därför att argumenten har upprepats i år.

När herr Nestrup säger att vi inte vet vad det kostar — men det kan en utredning ta reda på — vill jag fästa uppmärksamheten på att herr Nestrup och hans vänner vart annat år föreslår di-

rekt lagstiftning om avdragsrätten utan föregående utredning av hur mycket det skulle kosta; man vet inte hur många tiotals miljoner det kan röra sig om. Jag bara noterar att de frivilliga gåvorna dess bättre ökar i omfattning år från år och enligt tillgängliga siffror väl håller takten med inkomstutvecklingen utan någon stimulans genom skatteavdrag.

Vad beträffar jämförelserna med utlandet är det väl ganska vanskligt att slänga fram några lösryckta exempel från det ena eller andra landet, när vi inte vet i vilket sammanhang lagstiftningen på detta område är insatt eller hur den konkret är utformad.

Herr RINGABY (h):

Herr talman! Jag kan gärna instämma med herr Olofsson, när han säger att vi här rör oss inom ett mycket stort område. Det framgår också av reservationen på sid. 10 i utskottets utlåtande, där det talas om stöd och stimulans för enskilda, frivilliga gåvor till vetenskapliga, humanitära, kulturella, religiösa och andra samhällsnyttiga ändamål. Det är alltså ett mycket stort och vittsyftande område, som det givetvis måste vara svårt att ta ställning till på en gång. Vi har också frågat oss i utskottet vad det här skulle kosta, och ingen har kunnat svara på det.

Kanske är det också en samvetsfråga lika mycket som en principfråga, om man skall ge osjälviskt till dessa ändamål av det man kan avstå på sin inkomst eller om man skall ha kompensation för att man ger något till dessa ändamål. Jag tycker inte man skall ha kompensation. Jag tillhör dem — de många, hoppas jag — här i kammaren, som ger en procent av mitt riksdagsarvode till hjälp åt de underutvecklade länderna. Skulle jag ha avdragsrätt för att jag ger denna hjälp? Jag tycker inte det är riktigt sympatiskt att man skall ha det.

Från vårt håll vill man gärna ha ett skattesystem som ger större utrymme för den enskilde att ge gåvor till de här

Om stimulerande av gåvor till religiösa m. fl. ändamål

verksamhetsområdena. Jag vill också tillägga att utskottet inte på något sätt är negativt till den här verksamheten eller till gåvor för dessa ändamål. Det är bara det att vi inte har kunnat finna att den här vägen är den lämpligaste. Jag blev också lite överraskad när jag fann folkpartiet och centerpartiet i en gemensam reservation, ty i utskottet hade man ju diametralt motsatta uppfattningar, vilket också har understrukits av herr Andersson, och det visar hur svårt det skulle vara att enas i en utredning.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Jag skall inte ingå i någon tävlan om vad jag är med och satsar till eller inte. Jag vill försäkra, att det för mig har gällt saken, inte den eller den vägen. Jag har i sådant fall röstat tidigare på centerpartiets förslag, och jag röstade förra året på ett förslag från folkpartiet. Det har jag gjort, därför att jag har ansett detta vara en stor och brännande fråga, där vi måste nå fram till en utväg för en lösning.

Man kan inte här tala om stora ekonomiska konsekvenser i den eller den formen. Vad kammaren nu skall votera om är helt enkelt, huruvida det skall tillsättas en skyndsamt utredning om vilken väg vi skall gå samt om vilka dimensioner och vilka belopp det kan komma att röra sig om. Jag anser att en utredning kan ge besked om detta. Den rätta tidpunkten för att ventilera bekymren om eventuella motsättningar mellan uppslagen i de olika fallen och bekymren angående de ekonomiska konsekvenserna förefaller mig vara när den förutsättningslösa utredningen föreligger.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som

innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Andersson, Axel Emanuel*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad allmänna beredningsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Olofsson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 87;

Nej — 43.

Därjämte hade 3 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ledighet från riksdagsgöromålen för deltagande i Nordiska rådets tionde session i Helsingfors beviljades herrar *Birger Andersson, Osvald* och *Strand*, fröken *Andersson* samt herrar *Gillström, Sundin* och *Lundström* för tiden den 16—den 23 innevarande månad, herr *Sandler* för tiden den 16—den 22 i denna månad ävensom fru *Segerstedt Wiberg* för tiden den 19—den 23 mars.

Om stimulerande av gåvor till religiösa m. fl. ändamål

Anmäldes och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 54, angående reformering av den obligatoriska skolan m. m.;

nr 61, angående anslag på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1961/62 till förberedelseåtgärder för skolreformen m. m.; och

nr 80, med förslag till förordning om ändring i förordningen den 22 april 1960 (nr 77) angående byggnadsforskningsavgift, m. m.

Maj:ts proposition nr 54, m. m., hemställer jag, att första kammaren måtte besluta, att antalet suppleanter i särskilda utskottet, skall för första kammarens del bestämmas till elva.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Därefter anförde herr talmannen, att han, efter samråd med andra kammarens talman, finge föreslå, det första kammaren — under förutsättning att andra kammaren förenade sig med första kammaren i dess beslut om tillsättande av ett särskilt utskott — ville besluta att vid sammanträde fredagen den 9 innevarande månad företaga val av ledamöter och suppleanter i det särskilda utskottet.

Detta förslag antogs.

Herr **FÖRSTE VICE TALMANNEN** erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Jag hemställer, att kammaren för sin del ville besluta, att ett särskilt utskott, bestående av sexton ledamöter, åtta från vardera kammaren, skall tillsättas för behandling av ej mindre Kungl. Maj:ts proposition nr 54, angående reformering av den obligatoriska skolan m. m., samt Kungl. Maj:ts proposition nr 61, angående anslag på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1961/62 till förberedelseåtgärder för skolreformen m. m., än även de ytterligare framställningar, som kunna komma att av Kungl. Maj:t eller i enskilda motioner göras i detta ämne eller andra i omedelbart samband därmed stående frågor; ävensom att andra kammaren inbjudes att i detta beslut förena sig med första kammaren.

Vad herr förste vice talmannen sålunda hemställt bifölls.

Herr **TALMANNEN** yttrade:

Jag crinrar om att vid nästa arbetsplenum, onsdagen den 14 dennes, hålles utrikesdebatt; detta sker i anslutning till behandlingen av utlåtande från statsutskottet angående anslag under tredje huvudtiteln. Ytterligare 23 ärenden har av utskotten preliminärt anmälts till bordläggning i kamrarna för behandling nästa onsdag. Det kan därför bli nödvändigt att då hålla kvällsplenum.

Arbetsplenum kommer att hållas även fredagen den 16 dennes och tager sin början kl. 11.00. Vid detta plenum väntas bli behandlat bl. a. utlåtande om boxningen. Kvällsplenum kommer ej att då hållas.

Ordet gavs ånyo till herr **FÖRSTE VICE TALMANNEN**, som yttrade:

Herr talman! Under förutsättning att andra kammaren förenar sig med första kammaren i beslut om tillsättande av ett särskilt utskott för behandling av Kungl.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 15.44.

In fidem

K.-G. Lindelöv